

MİMAR SİNAN

1. Naki Cevad Akkerman Hoca Sami GÜR'ÜN
7. İslâm Dünyasında Suçlanan Masonluk ve Ötesindeki Gerçekler: (II. Bölüm) ... Naki Cevad AKKERMAN
18. Haşîşinler, Dürziler ve Bir Ritüel Celil LAYIKTEZ
33. Şamanizm ve Masonluk Nezh RONA
38. Kendini Bil Yusuf KÖKDAMAR
48. Akıl ve Sezgi Ahmet AKKAN
53. Kendini Bilmek Raşid TEMEL
56. Nûr'a Kavuşmak Abdülkadir ERENGÜL
64. Logos Moiz VARON
70. Saadettin Ozil Birader Ziya UMUR
73. Matematik Kavram ve Sembollerin Masonluktaki yeri ve Felsefesi Sevil ÇALIŞKAN
80. Masonluk ve Filateli Tarık GÜNER
82. Türkiye'de Hürmasonluk Tercüme : Faruk ERENGÜL
87. Localardan Haberler Mimar SİNAN
96. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.***

Şânı Yüce Kur'an, S. III.139

YENİLİK BASIMEVİ — TİPO — OFSET
Kapak Kompozisyonu: ŞİNASI BARUTÇU
Tel.: 143 55 72 ☆ İSTANBUL — 1988

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
Tarihi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

Yazı işlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 68

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu, Tel. : 149 24 51

HAZİRAN 1988

1. Naki Cevad Akkerman Hoca Sami GÜR'ÜN
7. İslâm Dünyasında Suçlanan Masonluk ve
Ötesindeki Gerçekler (II. Bölüm) ... Naki Cevad AKKERMEN
18. Haşişinler, Dürziler ve Bir Ritüel Celil LAYIKTEZ
33. Şamanizm ve Masonluk Nezh RONA
38. Kendini Bil Yusuf KÖKDAMAR
48. Akıl ve Sezgi Ahmet AKKAN
53. Kendini Bilmek Raşid TEMEL
56. Nûr'a Kavuşmak Abdülkadir ERENGÜL
64. Logos Moiz VARON
70. Saadettin Ozil Birader Ziya UMUR
73. Matematik Kavram ve Sembollerin
Masonluktağı yeri ve Felsefesi Sevil ÇALIŞKAN
80. Masonluk ve Filateli Tark GÜNER
82. Türkiye'de Hürmasçılık Tercüme : Faruk ERENGÜL
97. Localardan Haberler Mimar SİNAN
96. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

Naki Cevat Akkerman Hoca

(İnsanlığın büyük kaybı)

Sami GÜR'ÜN

Aramızdan şekil itibarile ayrılarak sonsuz doğuya intikal etmiş bulunan bir büyüğümüzün anılarını ancak bir kaç satırla sizlere aktarırken ona karşı duyduğum köklü sevgiminde bazı örnekler vererek yazma fırsatı bulduğum için mutluyum. Böylece manevi bağlılığımın vecibelerini yerine getireceğim için de kıvançlıyım.

Kısa biyografi

Köklü bir ailenin çocuğu olan N. C. A. (Naki Cevat Akkerman) 5 Ağustos-1991 de Ankara'da doğmuştur. 12 yaşında iken babasının mensup olduğu Bektaşî tarikatına girmiştir. Ankara idadisini bitirdikten sonra ailesi ile birlikte İstanbul'a taşınmış ve orada askeri veteriner okulunu ikmal etmiştir. Bundan sonra Almanya'da, parazitolog, veteriner olurken bir taraftan da devam ettiği felsefe tahsilini tamamlamıştır.

Birinci cihan harbinde, Çanakkale ve onun ardındanda İstiklâl savaşına katılmıştır. Daha sonra Ankara milletvekili seçilmiştir. İşte bu sırada başından geçen önemli bir olayı bendenize şöyle anlatmıştır: Atatürk'e karşı bir suikast hazırlığından şüphe ediliyordu. O zaman Ali Asgar da Ankara'da bulunduğuandan zaten takip edilmekte

idi. Ele geçirilen bir mektubunun içerisindeki boş yerlerden şüphe edildiği için, Büyük Millet Meclisi bu mektubu okumak için hocayı görevlendirmiştir. N.C.A. hoca da, kimya uzmanı olan başka bir milletvekili arkadaşıyla birlikte mektubu, alevden geçirdikten sonra içindeki boş yerlerde bulunan yazılar görünür duruma gelmiştir ve burada Atatürk'ün öldürülmesi yazılı olduğundan Ali Asgar da suikaste iştiraktan mahkûm olmuş ve idam edilmiştir.

Milletvekili görevini tamamladıktan sonra Kızılay merkezinin kurucuları görevinde çalışmıştır. 1940 da kendisine Kızılay şeref madalyası verilmiş ve on yıl Kızılay Merkez Kurulu üyeliğinde çalışmıştır. Saim Bostancıoğlu kardeşimizin aracılığı ile Kızılay üyeleri hocayı evinde ziyaret ederek kendisiyle yaptıkları röportajı Kızılay dergisinin, yıl 19 sayı 138'in 74-75. sayfalarında (62 yıllık Kızılaycı) başlığı altında kendisinden övgü ile söz etmişlerdir. Bundan başka yine kadirşinas Kızılay Derneği mensupları, üstadımızın görevde bulunduğu sırada kurmuş olduğu başkentteki Ulucanlar Aş Ocağı'nın kurucusu olması nedeniyle bu yardım müessesesine (Naki Cevat Akkerman aş ocağı) adını vermişlerdir. Bir aralık televizyonda (Tanrı Ve Yazgı) adlı şiiri hakkındaki görüşmeleri de yayınlanmıştır. Muhterem hocam, Almanca, Fransızca, Arapça ve Farsça dilleri biliyordu.

Üç Gül Muh.: L.: sı matrikülünün birinci sayısında üyelik kaydı bulunan, 60 yıl Masonlukta üstün ve başarılı hizmetler vermiş olan rahmetli üstadımız, 95 yaşında olmasına rağmen masonik yaşamındaki tüm basamakları başarı ile sürdürerek Türkiye Yüksek Şura'mızın şeref hizmet madalyası ile taltif edilmiştir.

Kavrayabildiğim Kişiliği :

N.C.A. hocayı anlatmak için acaba onun hangi cephesinden başlamakalıdır diye düşünüyorum da bir türlü cesaret ederek karar veremiyorum. Sonra da kendime dönerek şu soruyu soruyorum: Balın acaba neresi acıdır? Öte yandan hocamın yaşamında bulunan özelliklerini toplayarak onları birkaç sayfaya sığdırmak gerçekten haksızlık olur. Çünkü o yeri doldurulamayan kişiliğinde yer alan; alçak gönüllülüğü, nezaketi, zarafeti, kibarlığı, her yönden çevresine karşı davranış cömertliği, soğukkanlılığı, toleransı, çalışmayı bir ibadet gibi sevmesi, geniş bilgisi ile canlı bir kütüphane oluşu, insan - toplum sevgisi ile dolu hümanist yapısı,engin milli duyguları, felsefi bilgisi, edipliği, şairliği, sosyal anlayışı, dış alemdeki çeşitli hizmet-

leri, hepimizi her zaman aydınlatan Masonik bilgisi, İslam dını ta- savvuf hakkında olduğu gibi islamiyet dışındaki öteki dinler konu- sunda da geniş vukufu, büyük bir kitaplık olabilecek çapta zengin yapıtlarından başka, hazır durumda ve beklemekte bulunan fakat henüz yayınlanmamış konuları ve nihayet büyük bir kısmı hazırlan- mış ama yarım kalmış konuları ile ölümsüz bir bilgindir o. Böylece yaşamı boyunca yani ölünceye kadar, Masonluğa, edebiyata, felse- feye, insanlığa ve dine kısacası düşünce alemine yararlı olmuş in- sandı. Bu özelliklerine göre o hepimizin tefekkür dünyasının sembo- lü olmuştur.

Bir konuyu incelemede tuttuğu yol onun gerçek bir bilim adamı ol- duğunu kavramaya yeter. Cezirbesine kapıldığı konular üzerindeki araştırmaları çoğunlukla yurt içi olduğu gibi yurt dışına da uzana- rak böylece yerli ve dış kaynaklardan başka yetkili kişilere de yazılı olarak taş vururdu. Bir yaz, tatile çıkmadan önce evindeki konuş- malar sırasında İslam kongresi zabıtlarını ve öte yandan İsrail ha- hambaşısından mektubuna gelen cevapları gösterdi. Bundan sonra da: (Sami, artık yazı yazmayı bırakıp dinleneceğim) dedi. Bendeniz de: (Hocam, siz bu işin yıllanmış bir tiryakisi olmuşsunuz. Bu ne- denle yazmadan duramazsınız) dedim ve güldü. Sonbaharda An- kara'ya döndüğüm zaman, iki önemli ve temel Masonik konular hak- kındaki yazısını daktilo edilmiş olarak bendenize de hediye etmiştir. N.C.A. hoca her zaman çok ileri ve aydın görüşlüydü. Nitekim. gö- rüşmelerimiz süresinde sık sık şu arzusunu belirterek (Mimar Sinan LÖcasının artık bir akademi hüviyetini alarak tam bilgi yeteneğini kazanması gerekli olduğunu) tekrarlardı.

Şeref H.B.A. Mukbil Gökdoğan Kardeşimiz hoca ile sohbetleri arasında ona (Masonluğumuzun güneşi) derdi. Vefatından sonra Gökdoğan Kardeşimden aldığım bir yazıda (N.C.A. bir ders idi. O gitti, ama ders devam etmektedir) tümcelerile bir Masonik ger- çeği dile getirmiştir.

Sevgili hocam, şu anda fani vücudun toprakta yatıyor. Ama aslında sen insanlığın kalbine gömülmüş bulunuyorsun.

N.C.A. ailesine, Mason kardeşlerime ve tüm insanlık dünyasına baş- sağlığı dilerim.

İslam Dünyasında Suçlanan Mason'luk ve Ötesindeki Gerçekler

(II. Bölüm)

Masonluk, imansız ve insan düşmanı bir kuruluş olarak suçlanıyor

Naki Cevat AKKERMAN

«Kişinin dini akıldır. Aklı
olmayanların dini de yoktur»

Hız. Muhammed

İslam dünyasından Masonluk hakkındaki suçlamalara ait en taze örnek, Zahit Kotku'nun 1983 de yayınlanan (Nefsin Terbiyesi) başlığı taşıyan 314 sayfalık kitabın 36. sayfasında yer alan (İnsanın beş düşmanı) bölümündeki paragraf şöyledir :

(Dördüncü ve beşinci düşman, Masonlar ve kâfirlerdir. Bunların hepsi ile her zaman mücadeleye mecburuz. Bu mücadelede hem sevap hem de selamet vardır. Bu hususta fazla malumat isterseniz mutlaka İmam-ı Gazalî'nin İhya-i Ulum'unun 3-4 ciltlerini tekrar tekrar okumanızı hem tavsiye ve hem de rica ederim.)

Masonluğu ve kâfirleri Tanrı'nın varlığını yaşıyanlarla birlikte (insan düşmanı) olarak gösteren kitap yazarının iddialarını belgelediği İmam Gazalî ve doktrini bu bölümde size sunulacak en ünlü bir islam dini bilgini ve gizemcisidir. Yanlız biz, önce bizi suçlayan Zahit Kotku'nun biyografisini gözden geçirdikte sonra İmamı Gazalî konusundada bilgi sunacağız.

Zahit Kotku'nun biyografisi

Kotku 1897 de Bursa'da doğmuş ve 1980 de İstanbul'da ölmüştür. 1920 de İstanbul'da Fatma Sultan Camiinin yanındaki Gümüşhaneli tekkesine intisap etmiştir. Defalarca halvete girmiştir. İcazetler almış, Bayezit, Fatih, Ayasofya Camii ve medreselerinde derslere devam etmiş, burada hafızlığını tamamlamıştır. Tekkelerin kapanmasından sonra Bursa'ya dönmüş orada evlenmiş, babasının 1929 da vefatı üzerine Bursa ovasındaki İzvat köyünde 15-18 yıl kadar imamlık ettikten sonra Üftade Camii Şerifinin imam - Hatipliğine tayin edilerek 1945 - 1946 dan 1952 tarihine kadar burada hizmet vermiştir. 1952 Aralığından Gümüşhaneli dergâh Postnişini ve eski tekye arkadaşı Kazanlı Abdülaziz Bekkie'nin vefatı üzerine İstanbul'a gelmiş, Fatih'te bulvara nazır Ümmügülsüm mescidinde vazife almıştır. 1.10. 1985 tarihinde Fatih İskenderpaşa Camii şerifine naklolmuş ve 1979 yılında uzun süre kalmak üzere gittiği Hicaz'dan ağır hasta olarak 1980 de İstanbul'a dönmüş, 13 Kasım 1980 de vefat etmiştir.

Öldüğüm gün tâbutum yürüyünce
Bende bu dünyadan dertler var sanma
Bana ağlama, yazık yazık, vah vah deme
Şeytanın tuzağına düşersen vah vahın sırası
ozamandır.

Kitapları : Sema neşriyat tarafından; Tasavvufi ahlak 5 cilt, Ehl-i Sünnet akaidi, Cennet yolları, Hadislerle ilim, Ana baba hakları, Tezkiyetülevliya, İbrahim Müteferrika, Risale-i İslamiye eserleri yayınlanmıştır.

GAZALİ

Gazalî (doğrusu Gazdali), tanrının mutlak evrenin niteliklerinin ve

gerçekçiliğin (zat-ı sıfat-ı ilahî) anlaşılmasının ve onlara ulaşılabilmenin tek yolunun ancak (iman) olduğunu ve bu konuda aklın kesin yetersizliğini ileri süren ve bu yaptıklarıyla ısrarlı iddia olarak tekrar eden bir filozoftur.

GAZALİ DOKTRİNİ

İman'ın tanımı : Genel olarak her hangi bir düstur, doktrin ve yargıya inanan ve onları kayıtsız şartsız kabul ve tasdik etme anlamı taşıyan iman, psikolojiye göre kutsal sayılan bir öğün yönerisidir. Gazalî doktrini, yalnız imana dayandığına göre bu deyim tanımı üzerinde de durmak gerekmektedir. Geniş anlamda iman bir ölküye, bir hakikat veya bilim, ahlak ve felsefe oktrinine, bir mezhep ve tarikatın âmir inançlarına söz götürmez surette derinden bağlanmak ve inanmaktır. Fakat dinler ve tarikatlar gibi mistik kurumların yaratmış ve savunmuş oldukları akıl dışı - İrrationel - doğaldır. Bunların gerçeğin derecelerini incelemeyen körü körüne inanmaktan ibaret olan başka bir iman anlayışı da vardır.

Ekosizm'in iman anlayışı şu iki prensiple açıklanmıştır.

«Masonluk imanı, evreni yaratan (allah) ölküsünün zihnimize uyanırdığı bir ışık olarak tanımlar ve düşünceleri idrakin en yüksek noktalarına kadar götürücü olan bu duyguyu, insanı yalancı içtihatlardan ve sahte bilgilerden kurtaran ve nihayet bizi yöneten gerçeğin ve prensiplerin anlaşılmasının temel unsuru olarak kabul eder (XVIII °).

Masonluk, imanı, sonsuzluğa karşı duyulan incizap, gönül akımı olarak ve bütün dogmatik taassupları bizde körü körüne kabul ettirecek duygu olmadığı şeklinde kabul eder (XXI °).

Ekosizm, yalnız varlıkların algı ve duyum dışı sayılan terimlerini oluşturan metafizik konularda değil, bütün beşeri ilimlerde de imanla güçlenmiş, ahlak ve faziletle bezenerek güzelleşmiş akıl ve hikmetli (Bak: Akıl ve hikmet kavramı - Mimar Sinan, D. Sayı 43) temel üç ilke olarak kabul eder. Aslında bu ilkeler Altar'daki üç kutsal kitabın ve özellikle Kur'anı Kerimin getirdiği buyruklardır. Bu buyruklar, insanların huzur ve mutluluğu için hem tanrının özünü ve niteliklerini içeren açıklamaları, hemde o ulu varlığın, insanları akıl ve gerçeğe çağırın öğütlerini kapsar. Ekosizm'in imana ilişkin bu akılcı

ve gerçekçi ilkelerini tasdik ve tevsik edici bir nitelik taşıyan eski diyanet işleri başkanlarından Ahmet Hamdi Aksekili, İslam Dini adlı kitabının 23. sayfasında şöyle yazar : (Allah'a iman etmek metalip-İsteme, arzu etme akıldandır. Bunun içindir ki kul, Allahütaalâ nefis varlığını, birliğini akıl ile bulmakla mükelleftir. Bir insan bunları akli ile bulup ispat edebilir).

Kotku'nun yukarda adı geçen kitabı Masonları suçlayan satırlarının dışında, yararlı bir yapıttır.

Yalnız imancılığı savunan bir tarikat sırrı olduğu anlaşılan Kotku, Gazalî'den önce ya da sonra gelen islam bilginlerinin bir çoğunun, akıl ve deneye dayalı, metafizik bilgileri içeren kitaplarını da okusa idi Masonluğu iman düşmanı olarak kitabına geçirmek gafletinde bulunmazdı. Bu bilgisizlik, aslında bizim tekyelerin eğitim hususundaki kendi öğretilerinin dışındaki düşüncüler ve öğretilerle bir kıyaslama yoluna gitmemelerinden doğmakta ve haksız suçlamaların, ey-lemelerin nedeni olmaktadır.

Kotku, Bursa'da yıllarca imâmlık yapmış bir kimsedir. Bu suçlaması ile mensup olduğu tekyenin kurbanı olarak kısır ve çıkmaz bir yola girmiştir. Başka bir imamın da, büyük üstad olan rahmetli Hayrullah Örs'ün Masonluğunu ileri sürerek, cenaze namazını kıldırmaktan kaçınması konu için bir başka örnektir.

Bununla beraber Mehmet Zahit Kotku'nun suçlamasını katı dervişliğine vererek öğütlediği gerçekten büyük GAZALİ'yi ve dolayısı ile bize islâmi tasavvufun ve özellikle öğretileri bir zamanlar Avrupa Üniversitelerinde okutulan ve özellikle metafizik düşünceleri FARABİ, İBNİ SİNA, İBNİRRÜŞT, İBNİ HALDUN gibi, ikinci kesimde sunulacak öyle ünlü ortaçağ islam filozofları ile, bunlara yardımcı olmak üzere eski Yunan Filozoflarının bütün eserlerini Arapçaya tercümelelerini yaptıran Muvahhitler sülalesinden 9. Memun - 1182 - 1252 gibi bir hükümdarı ve kitaplığını daha 17 yaşında olan İbni Sina'nın (908-1037) emrine veren Emir Bin Mansur gibi büyük insanları daha geniş incelemek fırsatını verdiği için onu hoş görüyoruz.

GAZALİ'nin metafizik düşüncelerine yukarda adları geçen filozofların ve daha başkalarının düşünceleri ile birlikte III. bölümde tekrar döneceğiz. Esasen imân hakkında, Mimar Sinan Dergimizin 26.27.39. 43. 45. 46. 47. ve 52. sayılarındaki yazılarımızda bilgi sunulmuştur. Bunları yeter bularak ikinci kesimde sunulacak (İslam Filozoflarının

öğretilerinde geçecek bazı terimlerin anlatımlarına temel hazırlık olmak üzere bilgilerimizi tazelemekte yarar görmekteyiz. Bunlar yaratıcı ilk neden ve ilk yaratık olmak: Özdek, uzay (feza) ve zaman unsurları ile Evren kavramlarıdır. Yalnız bu konulara, kısaca din'e ve tasavvufa değindikten sonra başlayacağız.

DİN : İnsanlar yaratılıştta (animisme ve fetişist) dirler. Canlılarda ve diğer tabiat varlık ve olaylarında gizli bir kuvvet olduğuna inanırlar. Bu gizli kuvvetlere karşı kendilerini koruyacak çarelere başvururlar. Dini duyguların doğuşunda insanların bu çeşit eğilimleri vardır.

Şeriat bakımından din, insanları iyilikle iyi işlere zorlayan tanrısal emir ve kanunların tümüdür. Bu bakımdan din, sosyal bir kurum değildir. Bütün soylu kurumlar yani, ahlak, hukuk, politika, ekonomi... hep tanrının değişmez emirleri ile önceden düzenlenmiş kuramsal prensiplerin eser ve sonuçlarıdır.

Din kelimesi, Zendavesta'da (deana) sözcüğü ile anlatılmıştır. Aramî ve İbranî dinlerdeki anlamı da HÜKÜM, TÖRE, ÂDET tir. Latince RELİĞİURELİGARE (Bağlamak, saygı ile kendini toplamak) kelimesinden gelerek Avrupa dillerinde olan doğal kuvvetlere varlıklara karşı saygılı, karmaşık bir bağlılık duygusudur. Denilebilir ki, din, tanrılar veya tanrılar ile insanlar arasındaki bağlılık münasebetlerinin nesnel ve kolektif bir ifadesidir ki dış görünüşü itibarı ile bütün beşeri faaliyetleri ortaklaştıran bir forum şeklinde kendini gösterir.

(Hz. Muhammed : Kişinin dini akıldır. Aklı olmayanın dini yoktur. demişlerdir...)

Çağımızda düşünsel veriden evrim (Biçim değiştirmeler) dini kolektif olmaktan çıkarmış ve bireysel anlayışlara yer vermiştir.

(Bir Zerrecik akıl, o Haçtan da ve Namazdan da iyidir. Hz. Muhammed) Tasavvuf nedir? : Gazalî, nefsi kötü ahlakından ve zararlı vasıflarından kurtarmak ve kalbi ahlak aşkı ile doldurmak için mücadele etmektir. Bunun için, Dinin yasakladığı şeylerden sakınıp, bğuyrukları yerine getiren zühte, bilme ve nefsi riyazete (yiyip içmeyi azaltarak nefsi terbiye etmek) tabi tutmak ve zikr (anma, söyleme, Tanrı'nın adını ardarda söylemek işi) gibi ibadetler yapmak, (tanrı buyruklarını yerine getirmek, tanrıya yönelen saygı ve davranışta bulunmak, tapmak) lazımdır.

Böylece hülasa ettiğimiz tasavvufun tarifi şahıslara göre değişir. Or-

taçağ mutasavvıfları metinde de aynı yaşlarda, korku şeklinde tarit etmişlerdir.

865 den Gazalî'ye kadar on mutasavvıf gelmiştir. Bunların her birinin kendine göre tasavvuf tanımı vardır.

Ebu Hâmit El Gazalî'ye göre (III) tasavvuf (uluhiyyet, kölelik) yolunda nefsi yok etmek ve kalbi bağlamaktır (Rububiyet).

Gazalî'nin naklettiği diğer bir tarife göre tasavvuf, halktan korkmamak, tabii ahlaktan ayrılmak, beşeri sıfatları söndürmek, nefsanî hastalıkları yenmeğe çalışmak, hakiki ilimlere bağlanmak ve şeriatte Hz. Muhammed'e tabi olmaktır. Özellikle Kelam adında eserleri vardır.

KELAÂM nedir? Tanrı'nın varlığını ve islam dininin doğruluğunu konu eden bilimdir. Tanrı birliği ve tanrı ile ilgili bilimleri ispatlayan bilim (Kur'an Kelâmullah'tır).

Mutasavvıf : Tasavvuf prensiplerine uyarak hak yolunda çalışan kimsedir. GAZALÎ, Dinî ilimlerin hemen bütün dallarında derin bilgi sahibi olmuştur. Genel olarak (Eş'ari) yi izlemiştir. Allah ve sıfatlarını, kaza, kader, imamet meselesini, kur'ana ve ehl-i sünnetin görüşlerine uygun olarak açıklamıştır.

Tanrı akılcıdır: A - EN'AM Sûresi, 101 Âyet: O Gökleri ve yeri yok'dan var edendir.

B — NİSÂ Sûresi, 92. Âyet: O her şeyi bilendir. Ve yegâne hikmet sahibidir.

C — ÂLİ UMRAN Suresi, 82. Âyet: Şüphesiz (O) Allah aziz ve hakîmdir. Bu, Tanrı'nın akıl ve hikmet sahibi oluşuna ilişkin yukardakiler gibi yüzlerce âyet vardır.

Tanrı gerçekçidir: A — ENBİYA Sûresi, 18. Âyet: Gerçeği bâtılın başına çarparız, onun boynunu parçalar, böylece bâtıl yok olur gider. Sizi yer yüzünün halifesi kılan O'dur.

B — EN'AM Sûresi, 155. Âyet: Sizi yeryüzünün halifesi kılan O'dur.

C — ZÜMER Sûresi, 79. Âyet: Ey Muhammed, bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?

D — EN'AM Sûresi, 10. Âyet: Basiret (Gerçek, doğru) ve ikinizin eseri, kim görürse lehine, körlük ederse aleyhinedir.

E — NAHL Sûresi, 32-33. Âyetler: Gece gündüzü, güneşi, ayı sizin buyruğunuza vermiştir. Yıldızlar da onun buyruğuna boyun eğmişlerdir. Bunlarda akıl erdiren insanlar için dersler vardır.

F — İBRAHİM Sûresi, 32-33. Âyetler: Yörüngelerinde yürüyen ayı ve güneşi de, geceyi ve gündüzü buyruğunuza veren Allah'tır.

G — Yİ'SUF Sûresi, 105. Âyet: Gökyüzünde ve yerde nice belgeler vardır ki yanlarından yüzlerini çevirip giderler.

Tanrı'nın insanları gerçeği görmeye çağıran bu ayetler gibi daha bir çok ayetleri vardır. Yukarıdaki ayetlerden Ulu Tanrı'nın buyruklarında özü de dahil gerçeğe ne kadar önem verdiğini anlamak zor olmasa gerek.

Yaratıcı İlk neden olan TANRI kavramı üzerine :

A — PANTEİZM : İnsan Tanrıcılık.

B — TEİZM : Tanrıcılık,

C — DEİZM : Yaratıcılık,

PANTEİZM : İlk çağdan beri zaman zaman ele alınmış ve çok şeyler yazılmış bir konudur. Kısacası, bu, Tanrıyı ve bütün evren varlıklarını özleştiren felsefedir.

Buna göre Tanrı, evrenin yaratıcısı değil, içindeki varlıklar bizzat kendisidir, yaratan ve yaratılan aynıdır.

Evrende canlı ve cansız neler varsa bu BÜTÜN'ün parçasıdır ve bu bir tek varlığın görüntüsüdür.

TEİZM : Tanrı vardır, evreni ve içindekileri (o) yaratmıştır. Göklerde ve yerde olan her şey fanidir. Birdir. İlk'tir, Son'dur. (o) göklerin ve yerin nuru'dur. Yok olmayan evrendeki bütün olayları ve olguları yöneten en ulu gerçek (o) dur ve her şey (o) na dönecektir.

Ruh da vardır. Ölümsüzdür. Ölümünden sonrada bir YAŞAM'ın var olduğuna inanmak gerekir.

DEİZM : Tanrı'nın evreni yarattığı, Fakat olay ve olgularda hiçbir etkiye sahip bulunmayan bir «İLK NEDEN» lik üzerinde durur.

İnsan yaşamı konusunda nedensellik, — KOZALİZM— açısından TEİZM'de Tanrı buyruğu, ikincisinde kişilik istemi hakimdir. Konumuzun III. Bölümünde görüleceği veçhile, ortaçağ Filozoflarının kimi PANTEİST ve kimisi de DEİST'tir.

EVREN (KÂİNAT) Kavramı :

Var olan şeylerin bütünü ve evrende melekler, gök varlıklarının tümü olarak tanımlanan evren Einstein (1879-1955)'e göre uzay - mekân-, zaman ve özdek gibi temel faktörlerden oluşur.

A. UZAY (MEKÂN) : Bütün varlıkları her yandan kaplayan sonsuz boşluklar (Feza - Mekân).

B. ZAMAN : Olayların adışıklığını (mütevali olarak birbirini izlediğini) görerek aklımızda yarattığımız ve bu olayların bundan sonrada içinde olup gideceklerini düşündüğümüz başı ve sonu olmayan soyut kavramdır.

C. ÖZDEK : Uzayda, yerde duran her varlık özdektir. Antik Yunan düşünürü Demooritus (İ.Ö. 350-460) maddenin birbirini çökerek oluşan çok küçük bölünmez parçalardan ibaret olduğunu dile getirmiş ve bu parçacıklara (Atoma) adını vermiştir. Demooritus'un tasarıları 18. ve 19. Yüzyılların atom fiziği ve teknolojisi ile yeni bir evreye girmiştir. Proton ve Nötron çekirdeğinin etrafında sürekli dönüş halindeki elektronlardan oluşan bu parçacıklar ÖZDEK'in öğelerini meydana getirmektedir. Deneylere göre özdek ışınımına ve ışınım da özdek'e dönüşebilmektedir. Özdek, yoğunlaşmış ve sanki atom çekirdeğine dönüp kalmış enerji yığıdır. Anlaşıyor ki evren kimi zaman özdek, kimi zaman enerji şeklinde beliren bir cevherden meydana gelmiştir. Eski Yunan Felsefesine göre özdek canlıdır. Yaratılmamıştır. Önsüz ve sonsuzdur. Üçüncü bölümde görüleceği gibi ortaçağ İslam Filozoflarından bir kısmı bu felsefeyi benimsemişlerdir.

Konunun Felsefi Yönü : Einstein der ki : Bunlardan özdek ancak uzay ve zaman içinde hareket edebilir. Böylece özdeksiz zaman ve uzay olamayacağı gibi zaman ve uzay dışında da özdek olmaz. Buntardan biri olmazsa ötekiler de olmaz. Böylece, önsüz ve sonsuz bir doğa kurulmuştur. Doğanın ne başlangıcı, ne de sonu vardır.

ra, nesnel bir uzay ve zaman ile bağlantılı (nisbetli) olarak nesnel bir zaman içinde oluşmuştur ve oluşmaktadır.

Einstein, görecilik (İzafiyet) kavramı (1) getirmiştir. Bu uzay ve zaman kavramlarıdır.

gün daha önceden başladığımız Einstein'ın şu sözleri ile yetiyoruz. «Evren, bir fiziksel şuurun düzümü bir sistemi olarak ortaya çıkmıştır, içinde bulunduğumuz boyutlar ile kavranamayan büyüklükte ve bu boyutlardan oluşmuştur. Ben, kendini varlıkların ahenginde gösteren bir Tanrı'ya inanıyorum. İnsanların yaptıkları ve kâinatlari ile uğraşan bir Tanrı ile...» Einstein'ın sözlerinden anlaşılan şudur : Evrende düzenli bir sistemi yaratıcı bir şuur gücü var. Bu şuur gücü evrenin yaratıcı niteliğinde ve evrenin kendisidir. Bu güce tanrı dersek, evren ve tanrı birliği ortaya çıkar, bu, PANTEİZM'dir.

Newton'a göre olaylar, mutlaka bir uzay ile mutlaka bir zaman'ın teşkil ettikleri değişmez bir tablo içinde gerçekleşir.

Görecilik : (İzafiyet) kavramına göre ise, içlerinde meydana gelen olgular ile ilgili değilse, mutlak uzay ve mutlak zaman'dan bahsetmenin hiçbir anlamı yoktur.

Böylece, evren ve onu oluşturan faktörler analitik nitelikten felsefi alana geçince, üç faktörden temel öge olarak ortaya çıkan Özdek'in yaratıcısı ilk ilgisi ve yaradılışındaki değeri üzerinde bir kez daha durmak gerekmektedir.

1. Panteizm'e göre : Evrendeki varlıkların (eşyanın) mutlak varlığının muhtelif şekillerinde belirtisinden ibaret olduğuna göre, aslında özdek diye bir şey yoktur. (Hilkat, yani yaratılış denilen şey, mesafe varlığının, vücut-u mutlak'ın yani Tanrı'nın nitelendirilemez evresinden nitelendirilebilen evresinde, daha açıkçası, Tanrı'nın evrenin ve niteliklerinin görülebilir ve nitelendirilebilir sahada tecellisinden ibarettir).

2. Teizm'e göre : Özdek'de, hayat, ruh, kâinat ezeli ve ebedi olan bir el tarafından yaratılmıştır.

3. Deizm'e göre : Metafizik düşünceleri ayırdıcılara göre verilecek olan, iki ortaçağ islam filozofu'nun özdek yaradılış niteliğini içeren felsefi görüşlerini burada açıklamak gereği ortaya çıkmıştır.

(1) Eşyayı, kavramları veya tasarıları bir tek bağıllık ve birliktelik gibi hallerde toplayan görüş veya nitelik (görecilik : izafiyet).

Bu konuda :

1. FARABÎ (870 - 950) şöyle der. «Evren'in yaratılışı olarak Tanrı temel kavramdır. En ezeli olan ise özdek'tir.
2. İBNİ SİNAN 908 - 1005) da FARABÎ gibi düşünmüştür.
3. İBNİ RÜŞD (1126-1199) ise Âlem denen varlıklarını bütünü ezeli olan özdekten gelmiştir ve özdek yaratılmamıştır.

Bu düşüncelerden çıkan sonuç şudur : Özdek yaratılmamış ezeli bir öge olduğuna göre Tanrı, hazır olarak özdeki yaratılış cevheri olarak kullanmıştır.

Özdek'in varlığı ve niteliği, islam felsefesinin en çok üzerinde durduğu konulardan birisidir; ve ansiklopedik bilgi ve kaynaklar geniştir. Yukardaki iki filozofun yaratılış açısından özdek üzerindeki düşüncelerinin antik Yunan kaynaklarına dayandığı da iddia edilebilir. Nitekim Thales (İ.Ö. 600 ilk nedenin (SU, Thales'in öğrencisi Anoximandror sonsuz, Apeiron sınırsız ve belirsiz bir özdek... Bunun öğrencisi ANDXIMUNES dünyayı kuşatan sonsuz, belirsiz özdek'e (HAVA) yani PNEUMA'ya da AER ile PSYCH evreni oluşturur. Bu ilk öğretiler, ilk nedenin özdek ve hem de canlı bir özdek olduğunu ileri sürmektedir. HILOZOİZU özdek'i ve ARİSTO da özü üzerinde durur.

Ruhun varlığı ve sonsuzluğu üzerine (Bak: Hilozoizm ve Materializm-Mimar Sinan D. 53).

Ben ayrıca bu kaynaklara eğilmek gereği üzerinde durmakla birlikte Kuran-ı Kerim'de rastladığım şu üç ayetin konu ile ilgili geniş anlamı ve yorumları olan nitelikleri üzerinde durmanın yararlı olacağı düşüncesindeyim :

A — Enbiya Sûresi'nin 30. âyeti : Gökler ve yerler bitişik iken onları birbirinden ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan yarattığımızı kâfirler biliyorlar mı? Hâlâ inanmayacaklar mı?

B — Fussilet sûresi'nin II. âyeti : Sonra göğe döndü. Gök duman halinde idi. Göğe ve yere dedi ki, isteyerek veya istemiyerek hükümüne gelin. Bunlar da isteyerek geldiler.

C — Yunus sûresi'nin 62, âyeti: Sonra arşa hükûmran oldu. Her şeyi düşünerek yönetir.

ARŞ nedir?

Arş Tanrı'nın göğün dokuzuncu katında var olduğu sanılan ilk cevhere bakış ile oluşan, Tanrı kudretinin ve ululuğunun tecellî yeridir. Onda-ki cevher sözcüğü ise, kendi kendine bir varlığı olan ve gerçek-leşmesi için başka bir nesneye ihtiyacı olmayan asıl yaratılış ma-yasıdır

Bu konu ile ilgilenen okurlarımızın da incelemelerini sürdürmeleri dileği ile üçüncü kısımda metafizik düşünceleri sunulacak olan orta-çağ İslam filozoflarından bir kısmının adlarını gösteren ve doğum yıllarına göre düzenlenen bir listeyi sunuyorum.

Doğum tarihlerine göre sıralanan akılcı ortaçağ Filozoflarının (Ya-ratıcı Tanrı kavramı teori ve düşüncelerine göre) sıralaması şöyle-dir. (1) :

Sünnet ehli (dört imâm)	: Teist.
Mutezileler	: Deist,
Hallacı Mansur (857 - 922)	Panteist.
Farabî (870 - 950)	: Deist.
Gazalî (1058 - 1111)	: Teist,
İbnirüşd (1126 - 1199)	: Deist,
Muhiddin Arabî (1162 - 1240)	: Panteist,
İbni Haldun (1332 - 1406)	: Akılcı - Deneyimci Deist
Mevlana (1207 - 1273)	: Panteist,
Hacı Bektaşî Veli (1242 - 1337)	: Panteist,

(1) Spinoza, Fichte, Sonallinc, Hegel tarafından benimsenen bu akım, İslam fel-sefesinde VAHDET-İ VÜCUD felsefesini yapmıştır. Buna göre yaratan ve yaratılan hep aynıdır. Daha geniş bilgi 27 sayılı Mimar Sinan D.nin 18-29 daki ya-zımızdadır.

Haşişinler, Dürziler ve Bir Ritüel

Celil LAYIKTEZ

Önsöz

Haçlı Seferleri esnasında Haçlılara yol boyunca otelcilik, sağlık ve bankacılık hizmetlerini götüren Templier Şövalyeleri yoksulluk yemini etmiş inisyatik bir tarikattı. Kendileri yoksul olmakla beraber bankacılık sisteminin gelirleri ile tarikat olağanüstü maddi zenginliklere sahip olmuştu. Diğer taraftan Fransa Kralı Philippe le Bel, Papa V. Clement'in işbirliğiyle Templier Şövalyelerini zulme uğratmış, Büyük Üstadları Jacques de Molay'ı 3 yaveri ve 54 şövalyesi ile birlikte, enkizisyon yöntemiyle diri diri yakarak idam ettirmiş, (1314), tüm mal varlıklarına el koymuştu. (5)

Zülmden kaçan Templier Şövalyeleri zamanın operatif Mason Localarına sığınmışlar, felsefe ve sembolizmaları ile Masonluğu zenginleştirmişlerdir.

Bugünkü İsrail ve Lübnan topraklarında Haşişin ve Dürzilerle iç içe yaşayan, onlarla bazen dost, bazen düşman olan ve bu arada felsefi ve sembolik açıdan onlarla karşılıklı etkileşen Templier'leri daha iyi anlamak için Haşişinlerle Dürzileri tetkik etmek gerekir.

Templier Şövalyelerinin tarihini incelediğimizde, Lübnan topraklarında İsmailiye Mezhebine bağlı tasavvufi bir tarikatın derin etkisini görürüz. Tarikatın

adı «Haşîşindir» (ot yiyenler). Yanlış telaffuzla bu kelime Fransızca «Assassins» olarak geçmiştir (katiller). Tarikatın şeyhine «Dağdaki İhtiyar» (Şeyh el Cebel) denirdi. Alamut Dağı şeyhinin politikası cinayet, yalan ve kurnazlığa dayanarak düşmanlarını yok etmek ve böylece etkenlik sahasını genişletmekti. 11 inci Yüzyılda, Şeyhin 60.000-70.000 kişilik ordusu dehşet saçıyordu. Tarikat yaklaşık 100 adet kaleye sahipti. Mëmleket, başlarında birer askeri şefin bulunduğu bölgelere ayrılmıştı. Her şefin emrinde, askerlerin dışında, bir işaret üzerine ölme atlamaya hazır fedailer vardı.

Haçlı seferlerini anlatan el yazmalarında ilginç hikâyeler vardır. Tarikat Templier'lere yılda 2000 düka vergi ödüyordu. Alamut Dağının Şeyhi Raşideddin-Sinan, Bahaeddin - let adlı elçisini konuyu tartışmak üzere Kudüs Kralı Amuri'ye yollayarak, toplu vaftiz olmalarına karşılık verginin kaldırılmasını önerir. Asıl inançları gizli tutulan bu İsmaili tarikat mensupları için, görünüşte vaftiz olmak önem taşıymıyordu. Kral Amuri vaftiz olmaları şartı ile vergilerini kendisinin karşılayacağını söyler ve heyete serbest geri dönüş iznini (sauf conduit) verir. İzne rağmen, yolda Templier Şövalyeleri kafileyi saldırarak hep-

sini kılıçtan geçirirler. Templier'lerin İsmaililerle müteffik oldukları düşünülünce, bu olayın iç yüzünü anlamak zorlaşır. Templierler ve şefleri Gautier de Dumesnil ülkenin misafirperverlik ve diplomatik âdetlerine uymayan bu cinayeti neden işlemişlerdir? Belki de Amuri'nin sözünde durmayacağına inanıyorlardı. Kudüs Kralı Amuri, Templier tarikatının Büyük Üstadı Odon de Saint-Amand'dan Gautier de Dumesnil'i cezalandırılmak üzere teslim edilmesini ister. Talebi cevapsız kalınca. Amuri silah zoruyla suçluları yakalatır ve Tir'de zindana atar. Amuri, tüm askeri ve politik şefleri tehdit edebilen Haşîşinlerle iyi geçinmeye mecburdu. Kiralık katil görevini de yürüten Haşîşinlerin cinayetleri sayılmakla bitmez. Örneğin, rivayete göre, Aslan Yürekli Rişar'ın ödediği para karşılığında Tir kenti valisi Montferat Markisi Konrad, Tir pazar yerinde, keşiş kıyafetinde iki fedai tarafından hançerlenmişti. Tripoli Kontu Raymond ise Kilise içinde aynı şekilde katledilmiştir. 1158 Milano muhasarası esnasında, Haşîşinler 1 inci Frederik Barbarosa'yı öldürmeye teşebbüs etmişlerdi. Papa Innocent IV, II nci Frederik'in Bavyera Dükünü Haşîşinlere öldürtmeye çalıştığını iddia ediyordu. Aynı suçlamayı da II nci Frederik A-

vusturya Düküne yöneltiyordu. Efsaneye göre, Raşideddin - Sinan'ın halefi, Şampanya Kontu Henri'yi misafir etmiş ve kalesinde merasimle karşılamış. Kalenin tepesinde beyaz giysili (tekris edilmiş) iki gözcü varmış. Adamlarının sadakatını ispatlamak için yaptığı bir işaret üzerine gözcüler kale duvarından aşağıya, mutlak bir ölüme atlamışlar. Şeyh de Kont'a «İşte, bu sadık hizmetkârlar sayesinde Tarikatımız ve Müttefiklerimizden düşmanlarından kurtuluyoruz» demiş.

Marco Polo da yazılarında bu tarikattan, üyelerinden ve disiplinlerinden uzunca bahseder.

Haşaşin Tarikatı İsmaili mezhebinin aşırı bir ucudur. Kaynakları Cefer-i Sadık'ın oğlu İmam İsmail'e dayanır. Misyonerlerine «Dayı» tabir edilirdi. Pitagorasçılar modelinde, 7 derecelik bir tekris sistemleri vardı. Son derecenin öğretisinde beşeri olaylara ödül veya cezanın söz konusu olamayacağı, dinlerin tümünün aldatmaca olduğu, tekris edilene, bilen kişiye hiçbir yasağın uygulanamayacağı ifade edilirdi. Sonraları derece sayısı 9'a çıkarılmıştı. Haftada iki kere «Akl-u Hikmet Cemiyeti» denilen yerde, erkek ve kadınlar birbirinden ayrılmış olarak toplanırlardı. Tekris edilenler beyaz giyerler, sonsuz inanç ve kör itaat için yemin ederlerdi.

Kutsal rakamlar 7 ve 12 idi. Sonradan Haşişin adını alan Doğu İsmaililerin kurucusu, Kahire'de tekris edilen Hasan - ben - Sabah - Humeysi dir. Hasan - ben Sabah 1090 yılında Alamut kalesini eline geçirmiş, 9 dereceli tekristen geçerek, kör bir itaatla kendisine bağlı askerleri ile eylemlerini gerçekleştirmişti. Halk koyu bir inanca zorlanıyordu. Halka Kuran-ı Kerim'in öğretilerine harfiyen uydukları takdirde Cennette sonsuz mutluluk yaşayacakları telkin ediliyordu.

Şeflerin elinde oyuncak haline gelen fanatik fedailer beyaz giysilerinin üzerine kırmızı yün başlık giyiyor ve kırmızı kemer takıyorlardı. (Templier'ler de beyaz mantolarının üzerine kırmızı haç dikerlerdi.) Kuşandıkları hançer, emir üzerine her an adam öldürmeye hazır olduklarını simgelerdi.

Şeyh el Cebel Alamut'dan ayrılmazdı. Devlet şövalye tarikatları modelinde yönetilirdi. İslam dini töreleri üst kademelerde uygulanmazdı. Derecelerin isimleri şöyleydi: 1. Şeyh (Grand Maitre); 2. Dayı el Kebir (Grand Prieur); 3. Dayı (Üstad); 4. Refik (Refik); 5. Fedai (Amele); 6. Lassik (Aday); 7. Laik (Halk). Fedailerle Lassikler tarikatın korucularıydı.

Fedailere sürekli haşhaş verilir,

böylece henüz yeryüzünde iken cennetin nimetleri kendilerine tanıtılırdı.

Alamut Kalesinin Cengiz Han'ın akıncıları tarafından ele geçirilmesiyle tarikat 12 nci yüzyılın sonunda yok olur. Ne yazık ki, Mogol akıncılar Alamut kalesinde bulunduğu rivayet edilen zengin kütüphaneyi de yakmışlardı.

Konuyu daha derinlemesine incelemek isteyen KK.mizin, Hammer'in Haşişinler tarikatı tarihini incelemelerinde fayda vardır. (L'Histoire de l'Ordre des Assassins, J. Hammer, le Club Français du Livre, 1961.

DÜRZİLER

İsmailî Mezhebine bağlı Dürzilerin tarihi 11 nci yüzyılın başlarında kaynaklanır; başlangıçta Haşaşin tarikatıyla iç içe gelişir, bu tarikat Cengiz Han'ın akıncıları tarafından yok edilince de onun mirasçısı olarak devam eder.

Dürzileri Haçlılara bağlayan eski bir rivayete göre, XII. yüzyılda Suriye'de kalıp memlekelerine dönmeyen Haçlılar, Müslümanların baskısı karşısında, Comte de Dreux'nün kumandası altında dağlara çekilmişler ve yerlilerle evlenerek, İslam ülkesinde bir Hristiyan toplumu

oluşturmuşlar, Dreux isminin değişiminden de gelen «Dürzi» adını almışlardır. Puget de St Pierre'e göre, 1 inci Haçlı Seferi Kumandanı ve Kudüs Kırallı Godfroi de Bouillon (1061-1100) un sülalesinden gelen Dürzi şeyhleri Müslümanlara karşı Haçlılarla birlikte hareket etmişlerdir. (6)

Dürzi mezhebinin kurucusu Hakim, Fatimi soyundan Mısırlı Halifedir. Hakim 996 yılında doğup, 12 yaşında tahta geçmiştir. Hocası özgürlüğünü kısıtlıyor, sarayın dışına çıkmasını ve arkadaşlarına hediyeler dağıtmasını önlediğinden, Hakim hocasını şemsiyeye taşıyıcısına öldürtmüş, sonraları, müridi Hamza bu olayı tanrısallığının ispatı olarak göstermişti. (4)

20 yaşına vardığında Hakim'in davranışlarında aşırı utangaçlık ve genelde bir tuhaflık görülmeye başlanmıştı. Sonraları Dürzilerde hiç görülmeyen tolerans eksikliği şiddetle ortaya çıkmış ve Hristiyanlarla Yahudilere zulm etmiştir. Hristiyanlar mavi giysiler giymeye ve boyunlarından bir ayak boyunda haçlar takmaya, Yahudiler sarı giymeye ve boyunlarından aşağı ahşap bloklar sarkıtmaya mecbur tutulmuşlardır. Tahta bloklar putperestlik zamanlarında Yahudilerin tapındıkları dana başını simgeliyordu. (4)

Bira imali ve satışı yasaklanmıştı. Halk hamamlarda don giymeye mecbur tutuluyordu. Pulsuz balık, yemek, güneş batıktan sonra sokağa çıkmak yasaktı. Hakim'in atını bir köpek ürkütünce tüm köpekler itlaf edilmişti. Bir kapris üzerine uşaklarını idam ettirmişti. (4) 30 yaşına varınca Hristiyanlara olan zülmünü arttırmıştı. 500 e yakın kilise ile manastır yakılmış, arazilerine el konmuştu. (4).

Hakim eşek sırtında camiye giderken kaba yönden bir aba giyer, yoksullara hediyeler dağıtırdı. Kadınların sokağa çıkmaları yasaklanmıştı, hatta bu yasağı daha iyi kontrol etmek üzere kunduracıların kadın ayak kabısı yapmaları da yasaklanmıştı. Kutsal bir Dürzi kitabında bu devir şöyle anlatılır: «Efendimiz yok olmadan önce 7 yıl siyah elbiseler giydi 7 yıl saçını uzattı; kadınları 7 yıl evlerine kapadı; 7 yıl eşeğe bindi Bütün bunları bizlere karşı olan acımasından dolayı yaptı, böylece İsmaililere kutsal olan 7 sayısının icabını yerine getirdi. Siyah elbiselerini 7 yıl süreyle giymesi müridlerinin ölümlerinden sonra 7 yıl karanlıklar içinde yargılanacaklarını ifade ediyordu...» (4)

Hakim, bir gün bir hamamın önünden geçerken, içerisinden

kadın sesleri duyunca, kadınların dışarı çıkmalarına izin vermeden kapı ve pencereleri ördürmüştü. Bazı kadınların emirlerine itaat etmediklerini öğrenince, onları sarayına davet etmişti. Şereflendirildiklerini sanan kadınlar en güzel elbiselelerini giyerek saraya gitmişler, Hakim de onları çuvallara sokturup Nil'in sularına attırmıştı. (4)

Hakim 32 yaşına gelince kendisinin bizzat Tanrı olduğuna inanmaya başlamıştı. Bu inanç İslam ilkeleri ile çelişkiye düşüyordu. Hakim'in düşüncelerini doktrin haline sokan İranlı mistik Darazi'dir (ölümü: 1021). Hakim Darazi'yi vezir-i azam yapmış, devletin idaresini ona teslim etmişti. Hakim'in ikinci müridi Hamza, 12 havariyunu ile birlikte yeni inancın propagandasını yapıyordu. Hakim'in kendisi de artık camiye gitmez olmuştu, Ramazan'da oruç tutmuyordu ve Hacı adaylarının Mekke'ye gitmelerini yasaklamıştı (4)

İnanç sahibi Müslüman tebaası şaşkın durumdaydı, ancak diğer dinlere ait tebaa rahatlamıştı. Kendi Tanrı olduğuna göre, farklı ibadet şekilleri arasında ayırım yapmamalıydı. Hristiyanların mülkleri kendilerine iade edilmiş, kiliselerini yeniden inşa etmişler, baskı altında Müs-

lüman olanlar tekrar Hristiyanlığa dönmüşlerdir. (4)

Hakim Tanrı olduğunu kanıtlamak üzere, haremlere girebilen yaşlı kadınları, casus olarak kullanarak dedikoduları öğreniyor ve bildiği aile sırlarını ifşa ederek insanları şaşırıyordu. Bir keresinde tüm dükkân kapılarının gece açık kalmalarını emretmiş, çalınan mal olursa tazmin edeceğini temin etmişti. Tek bir gecede 400 adet hırsızlık vakası olmuş. Hakim malları çalınan esnafta, içinde insan saklı bir heykelin önüne teker teker çağırıyordu. Heykel de her birine malın kimin tarafından çalındığını ve nereye saklanmış olduğunu söylemişti. Tanrılığını ispat için, Hakim'in emrindeki hırsızlar idam edilmiştir. (4)

Hakim'in ölümü, veya Dürziler'in inancına göre yok olması, 1020 yılına tesadüf eder. Bir sabah, gün ağarmadan, annesini öpmüş ve falcılara göre tehlikeli bir gün geçireceğini söylemiş, sonra da eşeğine binip bir daha dönmek üzere, Kahire'den ayrılmış.

Dürziler Hakim'in ölmediğine, Tanrı'nın, son defa Hakim olarak insan kılığında dünyaya geldiğine, ve bir gün ışık saçarak dünyaya döneceğine inanırlar. (4)

Hakim'in veziri Darazi ilk müridlerini Hermon dağı eteklerinde,

Taim vadisinde edinmiş. Darazi ilki Şueb (Tevrattaki Jetro) olan 7 peygamberin sonuncusu olduğunu iddia etmiş. Darazi'nin halefi Hamza, müridleri İslam dini mecburiyetlerinden azat etmişti. Bunun üzerine dinsizlikle itham edilen Dürziler Müslümanların zulmüne uğramışlar ve korunmak için yüksek dağlara sığınmışlardı. İlk misyonerlik devrinden sonra Dürziler yeni din değiştirenleri aralarına kabul etmemişler, cemaat dışında evlenenleri de aralarından dışlamışlardı. (3)

Dürzi tarihi kahramanlık destanları, özgürlük savaşları ve martir hikâyeleri ile doludur. Etrafları düşmanlarla çevrili olduğundan aralarında olağanüstü yardımlaşma gelişmiştir. Şeref ilkelerine göre hareket ederler, şeref de sık sık kanla temizlenir. (3).

Ruhban sınıfı yoktur, ancak tekris edilmiş «Akeller» vardır, ve erkek ya da kadın her Dürzi bir gün Akel mertebesine ulaşmayı düşler. Akeller sigara ile içki içmezler, mütevazî giyinirler ve çalışmazlar. (3)

Köylerde «Kilveh» tabir edilen cemaat evlerinde perşembe akşamları toplanılır. Yalnız Dürzilerin girebildiği bu evler ikiye bölünmüştür: bir bölümde laik halk, diğerinde ise tekris edilenler oturur; kadınlar bir para-

vananın arkasında yer alırlar. (3) Dürziler Tanrının gücüne sığınır, ruhların ölmezliğine ve başka vücutlar içinde tekrar geleceklerine inanırlar. Dürzi ölünce, «Tanrı ödünç verdiğini geri aldı» denir. Dürziler monogamdır ve kadınlara büyük hürmetleri vardır. Evi ve aileyi ane yönetir.

— İzleyen bilgiler, Rose Croix (AMORC) tarikatının başı Raymond Bernard'ın Dürzi prensi Kemal Canbulat'la 1967 yılında yapmış olduğu bir mülakattan özetlenmiştir. (2)

Dürzi olmak bir ayrıcalıktır. Tüm halklar gibi, Dürzilerin an'aneleri, genel kuralları, bayramları, herkese açık merasimleri vardır. Ancak, her bir Dürzi bilir ki, isterse, çalışırsa, tekris edilebilir. Tekris piramidinin temelinde muta - darassinler'i (müridler) görürüz. İzleyen derecelerdeki Dürziler, sırasıyla Refik, Dayı ve Akel adını alırlar. Her muta - derassin Refik, her Refik Dayı, her Dayı da Akel olamaz. 100.000 lik Dürzi nüfusunun içinde tekris edilenlerin sayısı 5000 civarındadır. Dürzi halkını ayrıca Şerifler ve Salemler olarak ikiye bölebiliriz. Salemler köylüler, Şerifler de Asililerdir. Şeriflerin tekris olmaları şarttır. Yani doğuştan muta-darassin oldukları söylenebilir. Salemler ise tekris için daha çok çaba göstermelidirler.

Dürziler yaşadıkları ülkenin ört ve adetlerini, hatta görünüşte buldukları yörenin dinsel inançlarını da kabul ederler. Böylece, çoğunluğun Müslüman olduğu Lübnan'da, Müslüman gibi yaşarlar. İslam onlar için ikinci derecede önem arz eder. Tarih içinde buna benzer davranışı Pitagorisyenlerde, Essen-yenlerde ve Gnostiklerde de görürüz.

Muta — Darassin Ritüeli (2)

S: Dürzi misiniz? C: Pek Muktedir Tanrı sayesinde öleyim.

S: Dürzi nedir? C: Yazılı yasa inananak Tanrıya tapandır.

S: Yaradan'ın emri nedir? C: Doğru olmak, dinine ve 7 kaideye uymak.

S: Hangi zor görevlerden azat edildiniz ve gerçekten Dürzi olduğunuzu nereden biliyorsunuz?

C: Doğru olanı yapar, doğru olmayandan çekinirim.

S: Doğru ve doğru olmayan nedir? C: Ruhban sınıfına (tekris edilenler) ve ziraata ait olan doğrudur. Geçici yerlere ve münkirlere ait olan doğru değildir.

S: Pek Muktedir Tanrı hangi şartlar altında kendini göstermiştir? C: Hicri 400 yılında kendini göstermiş ve Tanrısallığını gizlemek için Hz. Muham-

med'in ırkından olduğunu iddia etmiştir.

S: Tanrısallığını neden saklamak gereğini duydu? C: Külyü ihmal edildiğinden ve kendisine tapanların azlığından.

S: Tanrısallığını ne zaman göstermiştir? C: Hicri 408 yılında.

S: Tanrısallığını ne süre ile göstermiştir? C: 408 ci yılın tümünde. Kötü bir yıl olan 409' da yok oldu, 410 da gözüktü ve Hicri 412 yılı başında tekrar yok oldu. Büyük Yargı gününde tekrar gözükcektir.

S: Yargı günü nedir? C: O gün Yaradan insan yüzüyle ortaya çıkacak ve kılıcının gücüyle kainatı yönetecektir.

S: Bu ne zaman olacaktır? C: Bilinmiyor. Ancak önceden, haber veren işaretler olacaktır.

S: Hangi işaretler? C: Kralar değişecek ve Hristiyanlar Müslümanlara üstün gelecek.

S: Bu olay hangi aylarda vuku bulacak? C: Hicri hesaplara göre Cemazüyelâhir veya Recep aylarında.

S: Tanrı halkları ve kralları nasıl yönetecek? C: Kılıcın zoru ile kendini gösterecek ve herkesin hayatını alacak.

S: Ölenler sonra ne olacak?

C: Pek Muktedir'in emriyle yeniden doğacaklar ve O'nun istediklerini yapacaklar.

S: Onlara nasıl davranacak?

C: Onları dört gruba ayıracak: Hristiyanlar, Museviler, münkirler ve Gerçek Tanrı'ya tapanlar.

S: Bu grupların her biri nasıl bölünecek? C: Hristiyanlardan Nazareenler ve Metaullisler, Musevilerden Türkler doğacak. Münkirler de Tanrı'mızın inancını terk edenlerin tümüdür.

S: Tanrı sadık taraftarlarına ne yapacak? C: Onlara imparatorluk, krallık, mülk, altın ve gümüş verecek. Dünyada kalıp baş olacaklar.

S: Münkirler ne olacak? C: Korkunç bir şekilde cezalandırılacaklar. Aç ve susuz bırakılacaklar, gıdaları acı olacak. Tanrı'ya gerçekten inananlar onlara en ağır işleri yükliyecekler. Sekter Musevi ve Hristiyanlar daha yumuşak bir şekilde olmakla beraber, bunlara benzer cezalara çarptırılacaklar.

S: Tanrı kaç kere insan kisvesine girmiştir? C: 10 kere, bunlara 10 durak diyoruz. Sıra sııyla aldığı isimler şunlardır: El - Ali, El - Bar, Alia, El - Haala, El Kayım, El - Maas, El - Aziz, Abazakarîa, El - Mansur ve El - Hakim.

S: El - Ali durağı nerede ol-

muştur? C : Hindistan'da, Rşin ma-Çin namlı kentte.

S : Hamza kaç kere gözüktü, isimleri nelerdi? C : Hz. Adem'den, Peygamber Samed'a kadar 7 kez gözüktü. Adem devrinde ismi Çattnil; Nuh devrinde Pitagoras; İbrahim devrinde Davud; Musa devrinde Şaib; İsa devrinde, gerçek Mesih veya Lazar; Muhammed devrinde Salman - el - Farzi; Seyid devrinde de ismi Saleh idi.

S : Dürzi ismi nereden gelir?

C : Tanrı'nın isteğine uyarak Hakim'e olan itaatımızdan. Kendi kendine, kendince kendini kendine gösteren Hakim, Mürşidimiz, İsmailoğlu Muhammed'dir. Kendini gösterdiğinde, Dürziler emirlerine itaat ettiler, Yasaya dahil oldular ve böylece Dürzi adını aldılar. Zira Arapça enderaz ve dirhah aynı «girmek» anlamındadır. Yasa yazıldıktan sonra Dürzi onu mas etmiş ve Hakim'in iktidarına girmiştir. Bir başka etimoloji de daras, iedros olup çalışmak anlamına gelir... Dürzi, Hamza'nın kitabını çalışmış ve gereğince Tanrı'ya ibadet etmiştir.

S : İncil'e neden taparız? C : Böylece Tanrı ve Hamza'nın emriyle Var olana hürmet etmek istiyoruz. İncil'i o vermiştir. AYRICA, HER ÜLKENİN İNANISHINI TANIMAMIZ O ÜLKENİN

NAZARINDA UYGUN OLACAKTIR. Kaldı ki İncil Tanrı Us'una dayanır ve gerçek kültün belirli izini taşır.

S : Kuran-ı Kerim'in dışındaki tüm kitapları niye uzaklaştırıyoruz? C : MÜSLÜMAN AHALI ARASINDA BULUNDUĞUMUZ VE GERÇEK KİMLİĞİMİZİ SAKLAMAK ZORUNDA OLDUĞUMUZ İÇİN. BU NEDENLE, ZÜLME UĞRAMAMAK İÇİN, Hz. MUHAMMED'İN KİTABINI TANIMALIYIZ. BÖYLECE, MEVLÜD DAHİL OLMAK ÜZERE, TÜM İSLAMİ AYINLERİ BENİMSEDİK. Bütün bunlar, rahat bırakılmak üzere, yalnızca dış görünüştedir.

S : Hristiyanların kahramanlıklarını ve sayılarını övdükleri martirleri için ne düşünüyoruz? C : Tüm tarihçiler aksini iddia etseler dahi, Hamza'nın onları tanımadığını ısrarla söyleriz.

S : İnançları hakkında tereddüt edilemeyeceğini ve Hamza'nın lafından daha güvenilir kaynaklara dayandıklarını iddia eden Hristiyanlara ne cevap vereceğiz? C : Hamza'nın hata yapamayacağını ve kurtuluşumuzun temel direği olduğunu nasıl idrak ettik? C : Hamza'nın «kumanda ve savunma» başlıklı vaızında kendi hakkında söylediklerinden: TANRININ YARATTIĞI İLK VARLIĞIM. ONUN SESİ VE YUMRUĞUYUM.

EMRİYLE BİLİME VAKIFIM. KALEYİM VE İNŞA EDİLMİŞ YAPİYİM. ÖLÜM VE DIRİLİŞİN SAHİBİYİM. TROMPETİ ÇALACAK OLANIM, RUHBAN SINIFI, TANRISAL GÜZELLİK EMRİNDEDİR. ADALETLERİN YAPICISI VE YOK EDİCİSİYİM. DÜNYANIN KRALİYİM VE İKİ ŞEHADETTİN YOK EDİCİSİYİM. YOK EDEN ATEŞİM.

S: Dürzilerin gerçek dini nedir? C: Diğer milletlerin inanişinin tersidir. Aldatma ve ikaz konularındaki vaızda denildiği gibi, «Tüm diğerleri ninanç dışı saydıklarını kabul eder ve onlara inanırız.»

S: Kutsal geleneklerimizi tesadüfen öğrenecek biri onlara inanıp uymak isterse kurtulabilir mi? C: HAYIR, KAPI KAPALIDIR, İŞ BİTMİŞTİR, KALEMİN UCU KÖRLENMİŞTİR. Ölümünden sonra ruhu gerçek milletine ve ilk dinine dönecektir.

S: Ruhlar ne zaman yaratılmıştır? C: Ali oğlu Hamza'dan sonra. Ondan sonra, Tanrı, İŞİĞİ VE SAYILI OLUP SAYILARI ZAMANLARIN SONUNA KADAR DEĞİŞMEYECEK TÜM RUHLARI yarattı.

S: Kutsal bilimimiz kadınların «kurtuluşunu» kabul eder mi? C: EVET, Kadınlar ve Kızlar vaızında dendiği, gibi, Efendi-

miz kadınlar hakkında yazmış, kadınlar da derhal yazılanlara uymuşlardır.

S: Yeryüzünü ve Gökyüzünü yaradana tapıtıklarını ifade eden diğer milletler, hakkında ne düşünmeliyiz? C: Böyle bir şeyi iddia etseler dahi bu yanlıştır, ayrıca, gerçekten tapınsalar dahi bu tapınmaları günahkaranedir, zira Tanrının Hakim'in kendisi olduğunu bilmiyorlar.

S: Doktrinimizi tanımlıyanlara Tanrı Us'unu kim anlattı? C: 3 kişidirler: Hamza, İsmail ve Bahha - Eddin.

S: Bilimin kaç bölümü vardır? C: 5, ikisi dine ikisi de doğaya aittir. En büyüğü olan beşincisi bölünmezdir. O, Tanrının aşkı olan gerçek bilimdir.

S: Biri gerçek alim olduğunu söyleyerek Dürzi olduğunu iddia etse, Kardeşimiz olduğunu nasıl anlarız? C: Uygun selamlaşmadan sonra, şöyle demelidir: ÜLKENİZDE ALİLECE (Mirobolan) TOHUMU EKİLİR Mİ? C: EVET, İNANANLARIN KALBİNE EKİLİR olmalıdır. Bundan sonra doktrinimiz hakkında sorular sormalıyız. Cevaplar doğruysa, Kardeşimizdir, Dürzidir. Yoksa, bir yabancıdır.

S: Geleneğimizin babaları kimlerdir? C: Hakim'in peygamberleridir: Hamza, İsmail,

Muhammed, Kalime, Ebu-el-Re-ir, Baha - Eddin.

S: Cehalet içinde ölen Dürziler kurtulabilir mi, Hakim'in yanına çıkabilirler mi? C: Onlar için kurtuluş yoktur, sonsuza dek şerefsizlik ve kölelik içinde kalacaklardır.

S: Dumassa kimdir? C: İlki Adem'dir. Arknur'dur, Hermes'dir, İdris'dir, Jean'dır, Muhammed-el-Taissi oğlu İsmaildir, Abdullah oğlu zamanında ismi Elmokdad idi.

S: Antik ve Sonsuz olan nedir? C: ANTİK OLAN HAMZALAR, SONSUZ OLAN, KIZKARDEŞİ, RUH'DUR.

S: Us'un ayakları nelerdir? C: 3 vaizdir.

S: Onlar kimdir? C: Jean, Marc ve Matthieu.

S: Ne süreyle vaiz okumuşlardır? C: HERBİRİ 7 YIL OLMAK ÜZERE, 21 YIL;

S: Mısır Ehamları nedir? C: Kadir-i Mutlak onları Us dolu bir amaç için inşa etmiştir.

S: Bu amaç nedir? C: Tekrar geleceği yargı gününe kadar tüm varlıklardan aldığı makbuzları içlerinde saklamaktır.

S: Her yeni yasa ile beraber neden tekrar gözük müştür? C: Gerçek inanç sahiplerini yücel-

terek inanışlarını perçinlemek ve adalet mefhumlarını kendi istediği gibi değiştirdiğini görmelerini temin ederek kendinden başkasına inanmamalarını sağlamak için.

S: Ruhlar vücutlara nasıl döner? C: Herbir insan öldüğünde bir diğeri doğar. Dünya böyledir.

S: Müslümanlara ne denir? C: El-Tenzil (İniş).

S: Hristiyanlara ne denir? C: El-Ta'vil (açıklama). Bu iki kelime (El-Tenzil ve El-Ta'vil) Hristiyanların İncil'in kelamını izah etmiş olduklarını ve Müslümanlar için de Kuran-ı Kerim'in gökten indiğini ifade eder.

S: Hamza'nın Us kitabında anlatıldığı gibi Tanrı cin ve melekleri hangi maksatla yaratmıştır? C: Cinler, Ruhlar ve Şeytanlar Ulu Hakim'in çağrısına uymayan insanlar gibidirler. Şeytanlar vücut sahibi ruhların önünde dururlar. Meleklerle gelince, Tanrı'ya gerçekten inananların, her yaş döneminde tapınılan Varlık olan Hakim'in çağrısına uyanların görüntüsüdürler.

S: Yaş dönemleri nelerdir? C: Sırasıyla ortaya çıkan peygamberlerin adaletleridir. Yaşadıkları yüzyılların insanları onları öyle kabul etmiştir: Adem, Nuh, İbrahim, Musa, İsa, Muhammed,

Said, Bütün bu peygamberler aynı tek ruha sahiptirler. Bu ruh, bir vücuttan diğerine geçen lanetli bir şeytandır. IBN-TERMAHH'ın korucusu, Cennetten Tanrı tarafından kovulan, itaatsiz Adem'in lanetli şeytan ruhudur. Tanrı ondan vahdettinin bilincini geri almıştır.

S: Şeytanın Tanrımızın yanındaki varlığının sebebi neydi? C: Tanrı onu seviyordu, ancak gururuna yenilerek Vezir Hamza'ya itaati red etmişti; Tanrı da onu lanetliyerek Cennet'ten kovmuştu.

S: Ulu Tanrımızın tahtını taşıyan melekler hangileridir? C: Sayıları 5'tir: Hamza olan Ceb-rail, kardeşi Mişel olan İsrail-Salame ibn-abd-el-Vahab, Az-rail, Baha-Eddin, Matrui, Ali ibn Ahmet, 5 Vezirin de isimleri şöyledir: El-Sabık (önceki), El-Kani (ikinci), El-Ceset (ceset), El-Rath (açıklık), El-Fial (süvari).

S: 4 kadın kimdir? C: İsmail, Muhammed, Salama ve Ali. İfade ettikleri de: El-Helme (kelebek), El-Nefs (Ruh, Nefis), Baha-Eddin (dinsel güzellik), Omm'el-Rheir (iyilik anası).

S: Hristiyanların İncili nedir? C: İncil. Hz. Muhammed zamanında Salman-el-Farzi olan Hz. Mesih'in ağzından çıkmıştır. Ali oğlu Hamza Mesih'dir. Sahte Mesih ise Meryemden do-

ğandır, zira onun babası Yusuf'tur.

S: Sahte Mesih havariyonlarıyla beraber olduğunda gerçek Mesih neredeydi? C: Havariyonların arasındaydı, İncil'e tapıyordu, Yusuf oğlu Mesih'i eğitiyor, Hristiyan dini kurallarına göre, yapması gereken ve gerekmiyen şeyleri ona gösteriyordu, Yusuf oğlu da ona itaat ediyordu. Ancak, Museviler sahte Mesih'e besledikleri kin nedeniyle onu çarmıha gerdiler.

S: Çarmıha gerilmeden sonra ne oldu? C: Onu mezara koydular. Gerçek Mesih gelip cesedi aldı ve bahçeye gömdü, sonra da Mesih'in dirildiği haberini yaydı.

S: Bu davranışı nasıl izah edersiniz? C: Hristiyan dinini sürdürmek ve onu güçlendirmek için.

S: Sapıklığı neden bu şekilde teşvik etti? C: Dürziler Mesih'in diniyle, bir peçeymiş gibi, örtünsünler ve kimse onları Dürzi olarak tanımasın diye.

S: Mezarından çıkarak kapıları kapalı müridlerinin evlerine giren kimdir? C: Hamza olan, ölmez, canlı Mesih.

S: Hristiyanlar neden Dürzi olmalıdır? C: Tanrının buyruğu böyle olduğundan.

S: Tanrı kötülüğü ve sapkınlı-

ği nasıl kabul edebilir? C : Bazılarından saklanırken, diğerlerini nurlandırır. Kuran'ı Kerimde de şöyle denir: «Bazılarına akıl vermiş, bazılarını da akıldan mahrum etmiştir.»

S : Ali oğlu Hamza neden gerçek bilgiyi saklamamızı ve başkalarına ifşa etmememizi emretmiştir? C : Bu bilgi Ulu Tanrımızın gizleri ile İbraname-sini ihtiva eder ve ruhların yaşamı ile kurtuluşlarının içinde saklı olduğundan kimseye açıklanmaması gerekir.

S : Tüm insanların kurtuluşunu istemediğimize göre bencil olduğumuz söylenebilir. C : Burada bencillik yoktur, zira davet iptal edilmiş, kapı kapanmıştır; sapık olan sapık, inanç sahibi olan inanç sahibidir. Her şey olması icab ettiği şekildedir. Karem (46 günlük oruç) eskiden şarttı, ancak bugün iptal edilmiştir; ancak oruç için tesbit edilen zamanın dışında biri oruç tutar, kendine eziyet ederse, bu iyi bir davranıştır ve kişiyi Tanrıya yaklaştırır.

S : Sadaka neden kaldırılmıştır? C : Bizde, Dürzi kardeşlerimize dönük sadaka doğrudur, ancak yabancıya verilen sadaka günahdır ve verilmemesi gerekir.

S : Kendine eziyet eden münevvinin amacı nedir?

C : Hakim geldiğinde, herkese dünyada yaptıklarına göre vezirlik, paşalık ve devlet dağıttığında, hakkını almak içindir.

Yukarıdaki ritüelde Dürzi, muta - darassindir, yani, kutsal anlamıyla öğrencidir. Bu sembolik metin tekrisin yolunu gösterir. Tanrının kılıcı, ilüzyonun, dünyasal yaşamın sonunu simgeler. Bu sonun vuku bulacağı tarih bilinmez, ama, öğrenci bazı işaretler görecektir: Krallar (alışkanlıklar, davranışlar) değişecektir; Hristiyanlar (izahat-el tavil) müslümanlara (iniş el tenzil) galip geleceklerdir. Görünen Mesih ve Gizli Mesih (sahte Mesih ve Gerçek Mesih) arasındaki fark Qumran kitabelerinde bulunan Essenyen metinlerinde de görülür. Laik Mesih ile Rahip Mesih vardır, veya aynı Mesih çift görünümlüdür. Biri dünyada kalır, bahçeye gömülmüştür, diğeri ölmezdir, yaşar, o Hamza'dır. (2).

Herkes tekrise hazır değildir, halkı da tekristen uzak tutan tekris olanların bencilliği değildir. Davet iptal edilmiştir, kapıya vurmak, kendini ispatlamak gerekir, zira kapı kapalıdır ve «her şey olması icab ettiği şekildedir.» Sadaka (bilgi verilmesi açısından) yalnızca bilgiyi almaya hazır olanlara, yani Dürzilere, verilmelidir. Diğerlerinin bilgiyi yanlış yolda kullanabilme

ihtimaline karşın, onlara verilecek sadaka günahıdır. Nihayet, bilginin kazanılması herkese kak ettiğini, hizmet edebileceğini sağlayabileceğini özel hassalar verir (vezirlik, paşalık, devlet). (2)

Bu ritüelden, her sembolik metinden olduğu gibi, herkes kendi nasibini alır. Şüphesizdir ki Dürzilerin bu birinci derece ritüelinde tedrisat tamamlanmış değildir. Ancak, araştırmacı bir fikir edinebilir. Kadınların da tekris edilebilmeleri ilginçtir, bilgi kaynakları onlara kapalı değildir.

Dürziler ilerleme ve gerilere dönemlerine inanırlar. Her dönemi bir Mesih başlatır ve Mesih'in her gelişi bir aşamayı belirtir. 2000 yılına doğru beşeriyet için büyük bir olayla Mehdi'nin gelişi (Hakim'in müteakip görüntüsü) beklenmektedir. (2) Dürziler «görünüşte» İsa'sız Hristiyan, Muhammed'siz İslam düşüncesini kabul ederler ve böylece putperestliğe imkan tanımadıklarına inanırlar. Onlar için haberci değil, MESAJ önemlidir. (2)

Mukadderat'a inanmazlar. Her insan iyi ile kötü arasında seçim yapmakta özgürdür. (2)

Dürzilerin inanışlarının 4 ana maddede toplayabiliriz :

1: Hakim'i Allah bilmek; 2: Em-

ri tanımak (İlk yaratılan varlık Hamza'dır, Hamza'nın bir başka adı el Amr'dir. Kainat ondan zühur etmiştir. Aklın kendisidir. Yer, içer, görür ve el ile tutulur. Babası ve anası vardır, karısı ve çocuğu yoktur. Allahın öz nurundan yaratıldığı için, imamların da imamıdır, kıyamet gününde sevab ve ikab onun eli ile yapılacaktır.) 3. Hududu tanımak. İlahi emirleri talim ve telkine memur olanlara «hudud» denir. Ruhani Hudud'un başı Hamza'dır. 4. Ahlakî Kaideler ve görevler: İslam dininin esas olan kelime-i şahadet, namaz, oruç, hac, zekât ile bunlara ilave edilen cihad ve velayet yerine konan 7 vasiyet: 1; doğru sözlü olmak (şidk al-lisan), 2. mezhep kardeşlerini korumak (hlfz al-ihvan), 3 ademe ve buhtana tapmaktan vazgeçmek (tark ibadet al-adam ve al-buhtan), 4. iblislerden ve azgınlardan uzak durmak (al-tabarri min al-abalis va 1-tagut), 5. Hakim'in tek tanrı olduğuna inanmak (tavhid al-Hakim), 6. Hakim'in emrine ve fiiline rıza göstermek ve 7. teslimiyet (taslim al-nafs). Hamza, ehl-i sünnetin şeriatına al-tanzil, batınilerin esaslarına al-ta'vil dediğin için, birincilere «ahl al-tanzil ve ikincilere» ahl al-ta'vil» adını vermektedir. Hakim'in meydana çıkması ile gerçek batın kendini gösterdiğinden, bu iki şeriatın tamamı iptal

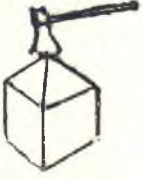
edilmiş. yerlerine Hamza'nın mezhebi olan «tavhid» konmuştur. Gözüken ilmin erbabı olan «Natıklar» (Nuh, İbrahim, Musa, İsa, Muhammed, Muhammed b. İsmail, Said al-Mahdi) şeriatlarının gerçek cephesini, yani batınını muayyen bir kimseye ifşa etmişlerdir, bu kişiye de «Asas» adı verilir. Asas, Natık'tan sonra onun şeriatını izah eder ve böylece Asas'la Natık birbirini tamamlar. Dürziler kendilerini «tevhid» erbabı kabul ettikleri için, cismani şeriat ehlini hereşik sayarak, 5 büyük «tahvid» hududuna karşılık, 5 «ilhad» (herezi) hududu zikrederler. Yukarıdaki 7 vasiyetten başka Dürzilerin mecbur oldukları di-

ğer vasiyetler de vardır. Bunun en önemlisi «kiffet» tir, yani temiz ahlak sahibi olmaktır. Dolayısıyla tevhid erbabının bütün kötülüklerden arınmış olması gerekir. (3) Tevazu, sadaka, şarap içmemek, sefahattan uzak durmak aranan meziyetlerdir. (2)

Avam tabakasından ve genelde başka din ve mezhep saliklerinden uzak yaşamamak anlamına gelen inziva da Dürzilerin uydukları vasiyetlerden biridir. İnzivayı Hakim'in ilkin gizlenerek, sonradan ortaya çıkarak kendilerini mükafatlandırmasının sembolü olarak kabul ederler. (6).

REFERANSLAR :

1. L'Histoire de l'Ordre des Templiers et les Croisades. (Gerard Serbanesco)
2. Rencontres avec un Ordre secret: les Druzes (Raymond Bernard)
3. Nos cousins par les Origines et la Religion (l'Information d'Israel, Nisan 1971)
4. Druzes (Man Myth and Magic)
5. Coil's Masonic Encyclopedia
6. İslam Ansiklopedisi

Şamanizm ve Masonluk

Nezih RONA

Masonluğa kutsal bir menşe, şerefli bir tarih yaratmak isteyenlere, mesleğimizin başlangıcını çok eskilere, Hazreti-Adem'e, hatta daha evvelki devirlere kadar götürürler. İddialarını ispat etmek için de, var olduklarını tarihin bahsettiği örgütleri, arkeolojik eserleri tetkik ve tahlil ederek, sembol ve alegorilerimizi avadanlarımızı birer birer keşfetmeye çalışırlar.

Haddizatında, masonluk ile eski sosyal, filozofik ve dinî müesseselerin birçokları arasındaki ilişki ve benzeş, son derece doğal karşılanmalıdır. Nasıl ki, doğadaki canlı cansız varlıkların günümüze erişmesinde kesintisiz ve birbirile ilişkili bir tekemmül mevcut ise, aynı şekilde tarih boyunca vücuda gelmiş toplumlarda da, kendilerinden bir evvelki toplum ve müesseselerin eserlerini tevarüs ederek, gelişmede bir süreklilik temin etmişlerdir. Bugün, Masonluğun, o müesseselerin değişmiş bir şekli veya devam mıdır? Yoksa yeniden doğmuş, bir müessese midir? Bu konu çok tartışma ve eleştiriye müsaittir, ayrıca, müspet veya menfi neticesi de bizde pratik bir fayda sağlamaz, sadece fikirlere ve saplantılara çekici gelir, bir haz duyarız. Aşağıda söz konusu edilen «tarih boyunca Türk tefekkürü Şamanizm ile Masonluk» arasındaki bağın araştırması böyle bir gerçeğin bilinci içerisinde ele alınmıştır.

İnsanlar, var oldukları ilk günden başlayarak, Tanrının onlara bah-

şettiği ve diğer yaratıklarda bulunmayan zekâ, vicdan ve güzellik duygusu ile tefekküre başlamışlardır, «Asil Yaratık» vasfını da kazanan bu varlık, rehberi Akli Hikmet olan zekâsı ile düşünmüş, vicdanı ile hissetmiş ve güzellik duygusu ile tanrıya bağlanmıştır.

M.Ö. 7000 yıl evvel, Orta Asya'da Tanrı Dağları eteklerinde yaşayan, ve beyaz derili Ofnet ırkına mensup Türkler, doğan güneşe, geceleri parıldayan ay ve yıldızlar alemine göz atmışlar. Gökteki bulutlara, engin göllere, sıra sıra dağlara ve bütün varolanlar hakkında düşünceye dalmışlar. Bu esrar alemini çözmeye çalışmışlar ve kendilerini düşünmüşler. Böylece, insanîyetin ilk ulu tefekkürü bu dağların sakinleri arasında doğmuştur.

Bu ülkenin sakinleri Türklerin ilk yurtlarına «Günortaç» denilirdi. Doğusuna «Hatay Ülkesi», Batısına «Horasan İli», Kuzeyine de «Kıpçak Ülkesi» adını vermişlerdi.

Türklerin, bu ulu tefekkürü zamanla «Şamanizm» tefekkürü olarak geliştirdi. Şamanizm, güneş'e, yani Nuru-Ziya denilen ebedî güzelliğe inanan dinî sisteme verilen adıdır. Şamanizm, alem-i kâinatın yaratılış, tefekkürüdür. Doğa'da varolanlar, nereden, nasıl hasıl oldu? Türklerin ataları bunu düşündü. Bu sırrı, çözmeye çalıştı. Nihayet bütün bu varlıkların, kâinatı kaplayan bir Nur olduğuna, bu Nur'un da «Hüsnü-Mutlak» denilen mutlak güzellik olduğuna inandı.

Kâinat henüz yaratılmamıştı. Yukarıda Gök, aşağıda Yer yoktu... Canlılar da var edilmemişti... Kâinatın Ulu Mimar'ı olan Mutlak Güzel, Güzellerin Güzeli, bu Güzelliğini tecelli ettirmeyi düşündü. Bu Güzellikten bütün varolanlar bir anda hasıl oldu... Günler yayıldılar... Yıllar uzadılar... Bütün yaratıklar vücutta büyüdüler ve boy attılar... Bunlar arasında insanoğlu, kâinatın özvarlığını düşündü. Bunun, Nuru-Ziya olduğunu anladı. Gök alemini kaplayan yaratıcı ve yaşatıcı Nuru-Ziya'yı dünyaya hayat vermek üzere «Güneş»i bahşetti. «Ay» ı da ona eş olarak yarattı.

Şamanizmde Güneş'e «Gün Ana» derler, göğü ve yeri aydınlatan budur. Ay tanrısı ise «Ay Ata» dır. Bunlar Nuru-Ziya varlığının ulularıdır. Bu Nuru-Ziya kudreti, bütün insanların dostu, doğa'nın hayatı, tezahürlerin bekçisidir. Şamanizmde güzelliğin timsali güneş olduğu için kutsal idi. Tanrı yeri açarken ona ibadet ederlerdi. Şamanlara göre insanların iki varlığı vardı. Birincisi «Can», mukabili «Tin» dir. Bu, «Nefis» tir, İkincisi «Eş» tir. Eş kelimesi, bugünkü manasına göre «Arkadaş» demektir, yoldaş, arkadaş, kardeştir. Bu Eş cana

yakın yaşayan insanlardır. Bu sebeple bunlar birbirine Kardeş derler, birbirlerine yardımcı olmaları lâzımdır.

Şamanlara göre dört adedi kutsaldır. Türklere göre kâinatta bütün varolanlar, dört eşit parçaya bölünmüştü. Ayrıca, Gök, kızıl, Ak, Kara renkleri kutsaldır. Dörtte manevî cevher vardır: Kudret, Akıl Adalet ve İtidal. Dört Yön de kutsal sayılmakta idi. Bütün örgütleri dört, yedi, ve dokuz rakamında idi. Yapılan ayinlerde, Şaman semaya çıkarken, üç, yedi veya dokuz mania veya durağı ağmak mecburiyetinde kalırdı. Bu tabaka veya katların adedi Altay havalisinde otuz üç idi.

Şamanizm'in din adamlarına, Şaman veya Kam denilirdi. Şamanlar, ayinleri idare etmekte beraber, sihrî bir takım ödevleri de vardı. Şamanizm'de din ile sihir beraber yürütülürdü. Şamanlar, iki kısım idi. Ak Şamanlar yaz ayinlerini idare ederler. Kara Şamanlar ise kış ayinlerini icra ederlerdi. Şamanlar kırmızı külâh giyerlerdi. Yani Kızıbaş idiler. Kopuz çalarlar, raksederlerdi. Aynı zamanda ozan idiler. Sihir yaparken tef veya davul çalarlardı. Şaman mertebesine erişmek için çeşitli şartları yerine getirmek ve merasime tabi tutulmak gerekiyordu. Hepsi, devirlerinin yüksek bilginleri idi. Kâinatın sırlarını çözen bir tefekküre malik idiler. Bu tefekkürün izlerine bugün ancak tasavvufta tesadüf ediyoruz.

M.Ö. 5000 yıllarına yaklaşırken Şamanizm tefekkürü, üç ana merkezde yerleşti. Birincisi Günortaç'ta doğup Orta Asya'da temelleşti. İkinci Merkez ise, aynı devrelerde Sümer Türklerinin Orta Asya'dan Mezopotamya'ya göç etmeleri ile kurulmuştur. Sonraları, daha Kuzeyde Simear'da yerleşen Sümerler bu tefekkürü, Güneş sistemi olarak kuvvetlendirdiler. Üçüncü merkez, Sümerlerle Nil Delka'sına yerleşen Türkler tarafından Memfis de Hermestod veya Hermetizm tefekkürü olarak geliştirildi. Hermes tefekkürü, Filistinde Kabbela ve İtalya'da Epifani tefekkürünü doğurdu. Mısır'da Şamanizm'den doğan Hermes tefekkürü, âdet ve merasimleri bakımından Masonluk tefekkürünün ana temelini oluşturur.

Onuncu yüzyılda Müslümanlığı kabul eden Oğuz Türkleri, İslamiyete değer vererek ona sarılmışlardır. Türkler Hazret-i Muhammed'i, Kur'anı-Kerimi çok sevmişlerdi. Bununla beraber, onlara sonsuz fikir hürriyeti sağlayan Şamanizm tefekkürünün yüksek tesirinden de ayrılmamışlardı. Her dinde olduğu gibi, İslâmîyet de dogmatik idi. Dinin emirlerine kayıtsız itaat etmek, imanın şartı idi.

Arap, Hint ve İranlı Müslümanlar, dinî konuları ele alarak, Kur-an-ı Kerim'i ve Hadis'i incelemişler, bir takım ayrı görüşte mezhepleri meydana getirmişlerdir. Bu mezheplere girenlere «Sofî» denilmektedir. Müslüman Türkler ise, Şamanizm tesiri altında İslâmiyete, Tasavvufu temelleştirmişlerdir. Bütün Türk Tarikatları tasavvufa dayanmakta olup Şamanizmden doğmuştur.

Büyük Türk mutasavvıfı Ahmed-i Yesevî, Şamanizmi, İslâmî akidelerle mezcederek İslâm Tasavvufunun kurucusu olmuştur. Yetiştirdiği müritlerine «Horasan Erenleri» adı verilmiştir. Türkler arasında Diyar-ı Rûm olarak bilinen Anadolu, 1071 yılında fetholununca, Horasan Erenleri bu diyar'a göç etmeye başlamışlardır. Bunların en büyükleri Mevlevî'liği kuran Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, Kızılbaşlık ve Bektaşî'liği kuran Hacı Bektaş-i Velî, Ahî'liği kuran Ahî Evren-i Velî dir. Bunlardan bilhassa Türk-İslâm tefekkürü Mevlevîlik, Anadolu'da taassup ve dogmatizmin amansız önleyicisi olmuş, insan moraline yönelişte Tolerans ve Tolerantizmin en asil ifadesine ulaşmış ve batı alemine bunun en şaheser örneklerini vermiştir.

Kızılbaş ve Bektaşîler, Anadolu'da Alevî namı altında Şamanizmi yüz-yıllar boyunca yaşatmışlardır. Bektaşîlerin üç inançları vardır, Nur'a Muhabbet, Dem'e Muhabbet ve İnsanoğluna Muhabbet, Nur'a Muhabbet, Güneş, Ay ve Zühre yıldızına inanmak. Dem'e Muhabbet ise, onlarca kutsal olan Dem temiz kandır ve insan ahlakı kandadır. Bunlardan üçüncüsü de İnsanoğluna Muhabbettir. Bektaşîler, insanoğlunun aynı asıldan geldiğine inançları olduğundan, bütün insanları kardeş olarak severler. Felsefe ve terbiyelerinin esasını «Ademoğlu» diye yadettikleri insanları sevmekte bulmuşlardır.

Ahîlik, kardeşlik ve yiğitlik esasına dayanan, işçi ve san'at erbabını içine alan bir tarikat halinde temelleşerek yüzyıllarca yaşamıştır. Oğuz Türklerinde, Ahîlik bir kardeşlik töresi idi. Müslümanlığı kabul ettikten sonra bu töre Samanoğulları ve Karahanlılar devletleri zamanında kuvvetlendirildi. Selçuklular ve Osmanlılar devrinde ise Ahîlik geniş bir teşkilâta bağlanmak ve suretile yakın zamanlara kadar yaşatıldı. Öz Türkçede yiğit manasına gelen «akı» sözcüğü, arapçaya «ahî» olarak geçmiştir. Ahî, arapçada kardeşlik manasına gelmektedir. Araplar Ahîliği Türklerden alarak «Fityan-ı Seyfiyan» teşkilâtını kurmuşlardır.

XII. yüzyıldan itibaren Avrupanın her bölgesinden toplanarak yola çıkarılmış olan Haçlı Orduları, o çağlarda doğudan bir çok mües-

sesenin batıya aktarılmasında aracılık etmişlerdir. Özellikle IV. Haçlı seferi sonunda, İstanbulun bunlar tarafından ele geçirilip (1204-1261) yılları arasında bir devlet kurulmuş olması, bu karma karışık Avrupalı halkla Anadolu Selçuklu Türklerinin oldukça sıkı ve yakın ilişkileri olmuş, birbirlerine etkide bulunmuşlardır.

Bu etkinin Osmanlılar devrine kadar sürdüğüne dair elimizde belgeler vardır. XV. yüzyılın ünlü tarihçilerinden Âşık Paşazade Derviş Ahmet Aşıkî (1393-1481), Bizans İstanbulun işgali sırasında ora halkından bir çok kişinin, Selçuk şehir ve kasabalarına gelip yerleştiklerini veya ürünlerini pazarlamaya geldiklerini; örneğin Bizans şehri Bilecik halkının, Eskişehir bölgesindeki Selçuk kasabalarına pazara geldiklerini, bunlar arasında kadınların bile bulunduğunu söylüyor ki, bu durum, farklı milletlerden unsurların, birbirinden kültür alışverişinde bulduklarını kuvvetle destekliyor.

Bilindiği üzere, bir toplum içindeki ekonomik ve sosyal gelişmeler, gerekli müesseselerin doğmasını ve kurulmasını zorunlu kılar.

Ama bu müesseselerin hiçbiri A dan Z ye dek yepyeni değildirler. Şu veya bu etkilerler, önceden bilinen kullanılan bazı kuralları, bazı prensipleri benzeri müesseselerden alır ve uygular. Mason kuruluşu yüksk ahlâk ilkeleri, karakter ve erdem üstünlüğü ve san'at becerileri bakımından doğuda Şamanizmin geliştirdiği İslâm-Türk müesseselerinin büyük ölçüde etkisi altında kaldığı izlenimini veriyor. Kuşkusuz bu konu daha derin bir araştırmaya muhtaçtır.

Özet olarak, Masonik tefekkürün orijini «Güneş» sistemi inancıdır. Bu tefekkür ne dinlerin mistisizmi, ne de İslâm-Türk tarikatlarının vahdeti-vücudu'dur. Ancak kâinatın sırlarını aramak, insanlığa yardımcı olmak yoludur. Bu yolun Tanrı Dağlarında başladığını görüyoruz.

Kendini Bil

Yusuf KÖKDAMAR

Nasıl ki bir meyve çekirdeğinin içerisinde, kökleriyle, gövdesiyle, dalları, çiçekleri ve meyvesiyle, kocaman bir meyve ağacı programlanmış ise, yüce Allah, sonsuz yoğunlukta, sıfır hacimde ve tekil halde olan evren maddesinin çekirdeğini (Tohumunu) yarattı. Allah, bu evren çekirdeğinin içine, gezegenleri, uyduları, yıldızları, galaksileri ve üzerinde yaşayacak olan canlı varlıkları ve de doğa yasaları ile birlikte koskoca bir evreni programlamıştı.

Meyve çekirdeği, toprakta müsait bir ortam bulunduğu, nasıl çatlar ve içinde ağacın filizleri fışkırmaya başlar ise, evren'in çekirdeği de 15 milyar yıl önce, feza boşluğunda ingilizce

«The big bang» denilen sonsuz şiddette **Büyük Patlama** ile parçalandı.

Buna evren'in yaratılışı diyoruz. Uzay ve zaman bu patlama ile başlamış oldu. Patlama, saniyenin 100000'i kadar küçük bir zaman parçasığı içinde gerçekleşti. Patlamadan 100/1 saniye sonra evrenin sıcaklığı yüz milyar santigrad ve yoğunluğu ise suyun dört milyar katı idi. Patlama ile uzay'a dağılan parçacıklar hidrojen ve helyuma dönüştüler. Böylece dörtbuçuk dakika içerisinde evrenin kimyasal yapısı ortaya çıkmış oldu.

Hidrojen ve helyum elementleri, zaman içinde kimyasal ve fiziksel reaksiyon ve tepkimelerle 15 milyar yılda, bugün gözlenebili-

nen kainatı oluşturdu. Kainatta bir milyar galaksi ve her galakside de milyarlarca yıldız ve yüz milyarlarca gezegen ve uydudur. Yapılan gözlemlerde evrenin en uzak köşesindeki gök cisimlerinin dünyamızdan uzaklığı bugün için 8 milyar ışık yılıdır. Buna göre halen, evren'in çapı çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Einestein teorilerine göre evren, küresel bir biçimde olup, çapı saniyede vassatı 70000.— Km. hızla uzayın derinliklerine doğru genişlemektedir. Bu genişleme 15 Milyar yıldan beri devam etmekte ve bilemeyeceğimiz zamanlara kadar da devam edecektir.

Astrofizik bilginlerine göre, bu muazzam alemde, üzerinde hayat olan yalnızca bizim dünyamızın olamayacağı, her galakside minimum ihtimalle bir adet dahl olsa, yine de evrende bir milyar adet dünya olabileceği aüşüncesi hakimdir.

Dünyamız üzerinde, insan denilen canlı varlıktan başka, bilimin bugünkü tespitlerine göre, kuşuyla, böceğiyle, balığıyla v.s. olmak üzere 1.200.000 çeşit hayvan türü, 400.000 çeşit bitki türü mevcuttur. Başka dünyalardaki türleri bilemiyoruz.

Niye bu konulara değindim. İnsan denilen varlığın, uçsuz bucaksız kâinatta, işgal ettiği mekân ile evren zamanından insa-

nın payına düşen zaman dilimi ne kadardır ve insanın evren içindeki değeri nedir?

Bütün bu söylediklerimizle nisbet edilecek olursa, insan, o kadar küçük ve aciz bir varlık ki.

Evrenin yaşı 15 milyar, dünyanın ise 4,6 milyar yıl. Bilim adamları **düşünen insanın** tarihini 11000 yıl olarak belirlemişler. Haydi biz 50000 yıl diyelim. Kıyaslama yaptığımızda insanlığın kapsadığı zaman, evren zamanının 1.000.000/1 i ve dünya zamanının 300.000/1 i kadardır.

Âşık Veysel'in, iki kapalı bir handayız, dediği gibi, dünya üzerinde kısa bir süre misafir olarak kalıp, kâinatın neresinden geldiğimizi ve misafirliğimizin sonunda nereye gideceğimizi de bilmeden dünyaya veda edip göçeceğiz. Evrenin yaşı ile mukayese edildiğinde insan ömrünün, bir kıvılcımın yanıp sönmesi kadar kısa olduğunu anlamaktayız.

Öte yandan, insanın diğer canlılarla mukayesesinde, örneğin: bir kedi gibi karanlıkta göremediği, kuşlar gibi kendi yapısıyla uçamadığı, balıklar gibi denizin içinde yaşayamadığı, koklama, işitme ve algılama duyuları olarak birçok hayvanda radar gibi hassas organların var olduğunu, insanlarda ise bu ve buna

benzer birçok üstünlüklerin bulunmadığı malumdur.

Biz insanlar, en küçük ve en büyük sonsuzluklar arasında, gezegenimiz üzerinde ve fakat maddî kâinatın bilinmeyen bir noktasında bulunmaktayız. Duyularımızın doğadaki etkinliği giderek artsa dahi, yine de sınırlıdır. Evren'de mevcut olay ve olguları, bizzat veya vasıtalı olarak algılıyor, ancak, onun ötesinde, vasıtalı veya vasıtasız algılayamayacağımız, başka bir deyimle, dünya şartlarında ulaşmamıza müsaade edilmeyen sonsuz meçhuller ve bilmeyenlerin var olduğunu müşahade etmekteyiz.

Bu hususta bilgin ve düşünür A. Eddigton bakınız ne diyor : «Biz, bilimin en ileri gittiği yerde, insan aklının, doğanın içine koyduğu şeyi, yeniden doğadan kazanmasından başka birşey yapmadığının farkına vardık. Biz bilinmeyenin kıyılarında, garip ayak izleri bulduk. Sonra, onların kökenini meydana çıkarmak için arka arkaya derin kuramlar kurduk.. En sonunda o ayak izlerinin sahibi olan yarattığı yeneden çizmeği başardık. Bir de ne görelim, o bizim kendi ayak izlerimizdi.»

Yüce Tanrı'nın doğaya yerleştirdiği bilgi ile, bugünün insan bilgisi nisbet edilecek olursa, Eddington'un dediği gibi, in-

sanoğlu, bilinmeyenin henüz daha kıyılarında, birkaç adımlık bir mesafe (ilerleme) katedebilmiş.

İnsan ile evren'in boyutları arasında yaptığımız kıyaslama sonunda, aklımıza; acaba insan bir hiç midir, veya rastgele oluşan bir kimyasal olayın yok olup gidecek bir ürünüdür. Ya da insan, maddeci felsefenin dediği gibi, hiçten gelerek, hiçe giden, kâinattaki varlığının gerçek anlamını idrak edemeden, şu kadar yıl yaşayıp, evrenin ve zamanın sonsuzluğu içinde kaybolup giden geçici bir varlık mıdır.

Şu âna kadar söylediklerimiz, böyle bir soruda noktalanıyor. Geliniz şimdi hep beraber, maddiyonun öbür yüzünü çevirerek, sorunun cevabını orada bulmağa çalışalım.

Evet, orada şöyle bir cümle görüyoruz :

«İnsan, yeryüzünde mevcut canlı türler arasında **DÜŞÜNEBİLEN** yegâne varlıktır.»

Uçsuz bucaksız büyüklükte olan evren, atom dediğimiz, sonsuz küçüklükte yapı taşlarından oluşmuştur. Allah atomu yaratmasaydı, bugün duyularımızla kavrayabildiğimiz kâinat olabilir miydi. O takdirde atoma küçüklük izafe olunabilir mi. Olunamaz zira, atom da kendi ya-

pısı içerisinde başlı başına bir kâinatır.

Bunun gibi, Allah, insan'a **Düşünebilme** niteliğini vermeseydi, kâinat, doğa madde ve mana alemi, insan için anlamsız olacaktı. Dış alem ile mukayese edildiğinde, bir hiçlik mesabesinde imiş gibi görünen insan, sonsuz kâinatı ve Yüce Allah'ı düşüncelerine sığdırabilme çabası içinde olan tek canlı varlıktır. Hz. Ali ne güzel demiş :

«Sen kendini ufak bir nesne sanırsın, halbuki sende koca bir cihan dürülmüştür.»

Gerçekten, insanı yeryüzündeki bütün kaynaklara, bitkilere, hayvanlara, doğaya ve hatta uzay'a sahip olacak kadar tekâmül ettiren, bir dizi evrim içerisinde, kendi öz çabası ile maddesel esaretten kendini kurtaran ve ona bilinç, özgürlük, sevgi, mutluluk, erdemlik ve inanç duygusunu veren, tedrici bir yücelme ile, ölümsüz bir birey haline getiren yegâne unsur **düşünmektir**. Düşünen insan ancak, kendini bilir, düşünerek evreni ve evrendeki mevcudatı kavrar, ve ancak düşünerek herşeyin yaratıcısı, gerçeği ve hakikati olan yüce Allah'ı bulur. Şimdi, **Düşünme** kelimesinin altını çizerek **Kendini Bil** konusuna girelim.

Kendini Bil özdeyişine hem si-

pekülatif, hem de operatif bir anlam veren Sokrat'a göre, insanın kendini bilmesi; erdeme bağlanması, ona sahip olması ve erdemle eylem halinde bulunması demektir.

Ona göre kendini bilmenin üç aşaması vardır :

Birinci aşama, Kendi bilgisizliğini keşif ve itiraf etmektir.

İkinci aşama, Bilimdir. Kendini bilmek belli bir bilimin konusu değil, tüm bir bilimdir, bilimin kendisidir.

Nitekim Yunus'un :

İlim ilim bilmektir.

İlim kendini bilmektir.

dediği gibi, gerçekten, bilgi olmazsa, doğruyu - yanlıştan, iyiyi - kötüden, hayrı - şerden, Hakkı - batıldan, yücelmeyi - geri kalmışlıktan nasıl ayırt eder, gerçeğe ve Hakikate nasıl yönelebiliriz.

Öğrenmek kendini bilmektir diye Sokrat'a, bakınız «Denemeler» adlı yapıtında Montaigne şöyle bir yaklaşımda bulunuyor : «Herkes kendisi için bir derstir. Elverir ki insan kendini yakından görmesini bilsin. Benim yaptığım, bildiklerimi söylemek değil, kendimi öğrenmektir. Başkasına değil kendime ders veriyorum.»

Evet, Sokrat devam ediyor, di-yorki : «Kendini bilmenin üçüncü aşaması da **DÜŞÜNMEK** tir. Gördüğümüz gibi, karşımıza tekrar düşünme olgusu çıktı.

Kendini bilmeye ulaşan yollar müteaddittir. Tıpkı tabanı çokgen olan bir piramite benzer. Bu piramidin sayısız yüzü vardır. ve herbiri ayrı birer **kendini bil** konusunu teşkil ederek tepede birleşirler. Hayatımız boyunca bir yüzeyden diğerine geçerek piramidi tamamlamaya ve tepe noktasına ulaşmaya çalışırız. Tepeye varabilirmiyiz? Varamayız tabii, tam vardığımızı zannettiğimiz an, ayağımız kayar kendimizi tabanda buluruz, ancak tekrar tırmanışa geçeriz. Sürekli olan bu uğraş, insanoğlunu tekamüle ve kemala yöneltten bir erdemlik yoludur.

Bütün bu çeşitli Kendini Bilme yollarının müşterek bir yanı, müşterek bir nitelik ve metodu vardır ki, o da **DÜŞÜNMEK** tir. Bu bakımda, kendini bilmede, başka deyimlerle, kendini tanımada, kendini bulmada, kendini öğrenme, kendine dönme ve kendi kişiliğimizi inşa etmede etkinliği olan ve yukarıdan beri altını çizerek geldiğimiz **Düşünme** olgusu üzerinde kısaca durmakta yarar vardır kanısındayım.

İlimde, dinde, felsefede, ahlakta, erdemlikte ve tüm bilimler-

de, devreye **düşünme** eylemi girmediği takdirde, hepsinin kupkuru ve kısır kalacağı ve insanlığın gelişmeyeceği bir gerçektir.

Fransızcadada Reflechir (Düşünmek) kelimesinin kökü, latince de «Reflexia» dan gelir. Reflexia **kendine dönme** anlamındadır.

«Düşünebiliyorum öyleyse varım» demekle, Descartes; ancak düşünen insan bir varlık olabilir gerçeğini dile getirmiştir.

Marcus Aurelius, «Düşünceleriniz ne ise hayatınız da odur.» sözüyle, hayatta başarılı, başarısız ya da mutlu veya mutsuz olmayı insanın düşüncelerinde arıyor.

Tolstoy'un (ünlü Rus yazarı) ölüm döşeginde söylediği son cümle aynen şöyle: «Düşüncelerimden ayrılacağım için çok üzgünüm.» Eski Roma düşünürlerinden Epiharmus bakınız ne diyor :

«İnsan düşünce ile görür ve duyar. Her şeyden faydalanan, herşeyi düzene sokan, başa geçip yöneten **düşünceler** dir.»

Dikkat etmişizdir, her düşünceye daldığımızda, sanki içimizde konuşan biri ve de yanibaşında onu dinleyen başka birisi vardır, gibi gelir bize. Böylece insan düşünürken, kendi içinde

ikiye bölünmüş gibidir. Bir iç konuşmadır diye tarif olunabilen düşünme, aklımızın bir eylemidir. Fikirlerimiz, kanaatlarımız ve görüşlerimiz, hep düşüncelerimizimizin mahsulüdürler.

İşte bize değerli bir miras olarak intikal eden, düşünce tarihi, dinler tarihi, felsefe tarihi, bilimler tarihi, Alimiler, filozoflar, Peygamberler, düşünürler, tarih içerisinde düşünmüşler, düşünmüşler, devraldıklarına kendi düşüncelerini de katarak bize aktarmışlar. Ancak, hiçbiri «Ben sizin yerinize düşündüm, düğümü çözdüm, siz artık düşünmeyin, sadece benim dediğime uyun» dememiştir.

Biliyorsunuz, hep yaptığımız; O filozof şunu dedi, şu düşünür bunu dedi deyip aktarmaktan, ödünç ata binmekten ibaret. Peki ama, o konuda ben neredeyim, hangi düzeydeyim? Diye kendi kendimize soru sormak yok mu? Benim de öz düşüncelerim nedir diyerek, onları arayıp bulan, yaratan kişi, kendini bilmede, kendini bulmada, kişiliğini yaratmada ileri adım atmış, kiralık mülkten çıkıp, kendi evine, yuvasına, öz yurdu-na taşınmış kişidir. Orada kendine güven gelir.

Demek istiyorum ki, **yalnızca başkalarının düşüncelerinde yaşamayalım.** Onlar bizim için itici güçler olsunlar.

Bakınız Zen Budizmi'nin bir ustası, bir dörtlüğünde ne diyor :

Henüz daha düşünmezken, bedenimle dinlenirken,

Zihin çeşmem, sakın, durgun bir su iken,

Birden bir patlamayla, düşün kapım açıldı,

Bir de ne bakayım, orada oturmuş kendimi gördüm.

İnsanın böylece görebilmesi, düşünmesi, yani kendi içine dönüp bakması, orada bulduğunu dışlaması demektir. Bu aynen bir çiçeğin açılmasının kendi iç zorunluluğunun sonucu olması gibidir. Ya da, karanlık bir odadan, dışarıya, aydınlığa açılan pencereyi bulması gibidir.

Mevlana nasıl Mevlana olmuş, Yunus niye Yunus, Sokrat nasıl Sokrat olmuş. Kendilerinden önce söylenen düşünceleri sakız çiğner gibi aynen tekrarlamış olsalardı, bugün hiçbirinin adını duymazdık.

Sokrat'ın yöntemine bir göz atmak kafi;

Öğrencilerini yetiştirirken Sokrat, önce kendi düşüncelerini anlatır ve ardından durmadan aynı konu ile ilgili sorular sorardı. Onlara, «Okuduklarınızı ve duyduklarınızı değil, **kendi öz düşüncelerinizi, kendi içinizde olup bitenleri** söyleyin, başka ağaçların meyvelerini yeme alış-

kanlığından sıyrılarak, kendi bahçelerimizin fidanlarını yetiştirin. İşte ozaman meyve yemenin zevkini tadacaksınız» diyerek, öğrencilerini kendi kişiliklerini oluşturmaya, kendilerini bulmaya yöneltirdi.

Bir sohbet sırasında, yine bu konuya değinmiştim. Bir kardeşim, «İyi söylüyorsunuz, ancak biz Sokrat olamayız, o büyük filozoftur.» demişti. Tabii olamayız, Sokrat da istese idi bizim gibi olamazdı. Gaye birbirimize benzemek değil, kendimize benzemektir. Herkes kendisinin Sokratıdır. Peki bu nasıl olacak? Üç koşulun tahakkuku ile :

1 — Konu ile ilgili, dış âlemden gelen düşünceleri sindirmek. Zira dıştan gelenler, içimizde gelişip büyümedikçe, onları içimize sindirmedikçe bize faydalı olamaz.

2 — Keza konuyla ilgili kendi düşüncelerimizi bulmak ve yaratmak.

3 — Zihin potamızda, dıştan gelen ve içimizde doğan, iki düşünce gurubunu yoğurmak ve **işte ben de varım diyebilmek.** **Kendini Bil** konularıyla daima içiçe olan **Düşünme** hakkında söylediklerimizi burada noktalarak, kendini bil piramidinin etrafında kısa bir gezinti ile konuyu toparlayalım.

Kendini bil, bir insan felsefesidir, bir ahlak felsefesidir.

Gerçek, Hakikat ve hikmet, doyasıya içmek ve içimize sindirmek istediğimiz bir su gibidir. Kendi içimizi ne kadar temizlersek, toplanan suyu da o nispette temiz muhafaza ederiz. Kenara çekilip, akıl ve vicdan gözü ile kendimizi karşıdan, şöyle bir seyredabiliyor ve sınavabiliyoruz :

- Geçen ömrünü nasıl kullandın?
- Zamanını nerelerde harcadın?
- Aklını kullanabildin mi?
- Ve şimdi nereye geldin?

Hayatta iken kazandığımız maddî ve manevî değerlerin tamamı bize ait değildir. Onlarda toplumun da hissesi vardır. Kendimizi ölümsüz kılabilmek için, ebedî âleme göç etmeden önce insanlığa yarar sağlayacak maddî veya manevî bir miras bırakabiliyor muyuz?

İnsan olarak, birini öğrenmek diğeri de öğretmek olan iki kutsal görevimizin olduğunu, bunu idrak edemiyenlerin bir bitki gibi yaşayıp yok olduklarını, ya da bilgilerinin insanlığa öğretmeden kendileriyle birlikte toprağa gömdüklerini far kedebiliyor muyuz?

Kur'an-ı Kerim Bakara suresi, Ayet 42 de de Yüce Allah: «Kendinizi bilip dururken, hakkı batıla karıştırıp da gerçeği gizlemeyin» diyor. Yani gaflet ve delaletten sakınmamız öneriliyor. Hayat o kadar kısa, okadar değerli ve güzel ki. Bizi yaratan, can veren, bize dünyayı ve ikâinatı görme imikânını bahşeden, yardımına, himayesine, merhametine ve inayetine daima muhtaç olduğumuz Yüce Allah, lûtfetmiş, vahiy yolu ile kendi kelâmını biz kullarına tebliğ ettirmiş. (Tevrat. İncil Kur'an) Hayatımızda yüzlerce ve hatta raflar dolusu kitap okuruz da, acaba Tanrımız bizlere neler buyurmuş, dış alemde dolaşan batıl, hurafe, boş inanç, taassup ve saptırılmış düşüncelerden uzak olan dinimizin Hakikatleri ve gerçekleri nelerdir diyerek, baştan sonuna Kutsal Kitabımızın tümünü, kaçımız okumuştur? Ben kardeşiniz de dahil olmak üzere, içine düştüğümüz bu gafletten sıyrılarak O Yüce Varlığa lâyık birer insan olabilmenin uyanıklığını gösterecek miyiz?

Hiçbirimiz som altın değiliz. Noksanlarını bilen, yetkin olmayı hergün biraz daha yaklaşan kişidir Hz. Mevlana :

«Noksanlarım Kemalimin aynasıdır.» demiş. Kemalini noksanlarında bulan büyük insan.

Keza Talip'in şu iki mısraı :
Çeşmi insaf kadar kâmile mizan
olamaz,

Kişi noksanın bilmek gibi irfan
olamaz.

Mağrur olup ta kusurlarını göremiyen ve kabullenmiyen kişinin sonu hüsrandır.

İlme, mala mağrur olup, deme
yoktur ben gibi,

Bir muhalif rüzgâr eser, savurur,
harman gibi.

diyen şairin çağrısına uyarak, bencilik, önyargı, istek, arzu ve ihtiraslarımızda sınırlı olmayı başarabiliyor muyuz?

İnsana en büyük dost kendisidir. Ancak, İnsanın en büyük düşmanı da yine kendisidir. Dost veya düşman, bunlardan birine karar verecek olan da kendimizdir.

Bakınız Yunus ne demiş :

Ne utanır, ne hod korkar,

Zahidleri bile yakar,

Ey Allah'ım bizi kurtar,

Bu nefsi şûmun elinden.

Mürşidinin dergâhında kırk yıl tefekküre dalan, dergâhı için topladığı adunların dahi cedve gibi doğrularını seçen Yunus:

«Ey Allah'ım, sana yakın olan kullarını bile yakan, bu zalim nefsin elinden bizi kurtar.»

diye niyaz eder ise, ya bizler ne yapacağız?

Nefsimize hâkim olma mücadelesinde, düşman olan kendimize galip gelmek ve dost olan kendimizle dost kalmak ne güzel şey. Bu yolda kendisine dost'u seçmesini bilen Niyazi Mısıri, sırrını şöyle açıklıyor :

Dünyada dostum kalmadı sandım, terkettim kendimi,

Döndüm, bir de baktım ki, çevremde düşmanım kalmamış.

Kendini Bil özdeyişinin nurlu yolunda arayışa koyulan ve Hazreti Muhammed'in bir Hadisi Şerifi olan «Men arefe nefse fekad arefe Rabbe.» Türkçesi «Kendini bilen nefsinin bilir, nefsinin bilen Allah'ını bilir.» düşünce ve inancı ile, tefekküre dalan insan, madde ve mana aleminin bütünleştiği kendi öz yapısında, kendini yaratan Yüce Varlığın, parmak izlerini görmeye başlar. İnsan akıl ve idrakinin nüfuz edemeyeceği mükemmeliyette olan, bedensel ve ruhsal varlığında, Yüce Allah'ın mutlak yaratıcı gücünü ve sonsuz hikmetini müşahade eder.

Başka bir açıdan, bu müşahadeye dalarlar, «Herşey O'ndandır, herşey O'na dönecektir» aşkı içerisinde, kendi benliklerinde Yüce Varlığın zuhurunu, belirmesini, tezahürünü ve tecellisini görebilir ve yaşayarak,

kesret alemini temaşa eylerler. Allah'ı ulaşamayacağı âlemlerde zanneden, bir de bakmış ki, vahdet aleminin bir cüz'ü olan kendi varlığında bulmuş O'nu. Öyle bir buluş ki, kendi öz benliğinde O'nu kendisine kendisinden daha yakın bulmuş. Kur'an-ı Kerim Kaf Suresi Ayet 16: «Andolsun ki insanı biz yarattık, nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz. Biz ona şah damarından da yakınız.»

Allah sevgisiyle yanıp tutuşan Yunus, O'nunla bir olmanın özlemine bakınız nasıl dile getiriyor :

İşbu vücud şehrine herdem giresim gelir,

İçimdeki Sultan'ın yüzün göresim gelir.

İster yüksek mevki ve iktidar sahibi, ister maddî zenginliğe sahip olunsun, varlığın ve ünvanın gururuna kapılmayan, tüm insanlara sevgi ve samimiyetini veren, kimsenin düşüncesini küçüksemeyen, hiç kimseyi incitmeyen, kendi düşünce ve davranışlarının doğruluğunda ısrar etmeyen, aydınlık ve toleranslı bir dünya görüşüne sahip bir toplum olmalıyız.

Böyle bir toplumun her ferdi, Allah'ın varlığına inanan, akıl ve gönül yolu ile gerçek ve hakikate yönelen, hürriyet, eşitlik ve kardeşlik ilkeleriyle müceh-

hez, dinine, ailesine ve vatana bağlı, adaletle hareket edip doğruluktan ayrılmayan, arzu istek ve hırslarını sınırlandırmayı bilen, iyiyi, doğruyu ve güzeli arayan, gönlü sevgi ve şef-

katle dolu, açık yürekli, sâdık, samîmi ve alçak gönüllü, insancıl, nefesine hâkim, benliğine hâkim, erdemali ve **kendini bilen** bir kişidir.

Akıl ve Sezgi

Ahmet AKKAN

İlmî bilginin vasıtası akıldır. İlmî faaliyet yalnız bu meleke ile olunmaz. Eşyanın realite olabilmesi de ancak akıl vasıtasıyla anlaşılabilmesine bağlıdır. Nitekim entellektualizmin namîlarından olan HEGEL: Reel olan herşey akli, akliî olan herşey realdir. demiştir.

Beşer zekâsını tanımlayan bu iddia, felsefe tarihinde en çok saltanat süren bir kanaat olmakla beraber, bir çok sarsıntılara da uğramış ve uğrayacaktır.

Zekâyâ çok güvenmek ve herşeyi akıl yolu ile açıklamaya çalışmak, insanların daha çok pratiğe yönelmiş eğilimlerine, tabiatıyla, hoş gelmektedir. Pozitistlerin başı olan Auguste Comte, her ne kadar içe bakış (introspection) metodunun sübjektif olması dolayısıyla, ilmi bir metod olamayacağını iddia etmekteyse de, içe bakış olmadan karanlık bir mağara hissi veren, benliğimizin derin ve ince kıvrımlarına inmek imkânsızdır.

AKIL, başlıbaşına, ne hayatı, ne ruhu, ne yaratmayı, ne oluşu, ne süreyi ve hatta ne de kâinatı anılabilir. Bunun için yalnız akla, zekâyâ, ve mantığa dayanan bir felsefe, kuru ilimden başka bir şey vermez. Felsefenin gayesi, mutlak hakikate erişmek olduğundan, bunun zekâdan başka bir melekenin de mevcudiyetini aramakla olabileceğine inanmak lazımdır. Bu meleke de AKIL dan başka, zekâ-

nın, içgüdü ile kaynaşmasından doğan SEZGİ dir. SEZGİ, kendi bilincine varmış, içgüdüdür. İçgüdüler, sezgi sayesinde düşünceye çevrilir.

Zihni bilgi, yani akıl, Evrensel Şuurun, insana sarkmış bir uzantısı, aydınlık bir noktadır. İşte bu aydınlık nokta etrafında şuurlaşmış içgüdüler sezgilerimizdir.

Hakikati (verite) kavramanın yolu gerçek (realite) üzerinden geçer. Fani bedenimiz ile ömrümüz, evrende zaman ve mekân içinde sürmektedir. Zaman, niteliktedir, uzay-mekân gibi özdeksel-maddi değildir. Akıl ve bilim, birşeyi incelemek için, onu objeleştirmeye, maddeleştirmeye, gayret eder. Zaman, maddeleştirilemeyeceğine göre, zamanı kavrayabilecek tek yetenek SEZGİ'dir.

Bizler, hislerimiz aracılığı ile, zamanın genel akışına katılırız. Bu akış evrende aralıksız olgular üretir, ve ürettiklerini geride bırakarak geçer, gider.

Bizler bu akışın, (ŞİMDİ) denen ortasında yer almaktayız. Şimdi dediğim şey geçmiştir. Kendimizi (ŞİMDİ) ye yönelmiş, şimdi de bulmaktayız. Hakiki zaman, mekanikçilerin saat kadranına veya takvim çerçevesine indirgeme ve bu suretle bir dereceye kadar mekâna kaybetmek istedikleri boş soyut bir zaman olmayıp, tersine her an farklı oluşlarla beliren, daimi bir değişme, durmayan bir oluştur.

Hakiki zamanın ne olduğunu anlamak istersek, şuur hallerinin akışını gözlemek yeter. Ruh hayatının tabii hali de, şuurun daima değişme halinde dinamik oluşudur. Şuur hallerinin durgunluğu, kişiyi evvela sabit fikre, daha sonra deliliğe götürür.

Şuur ne parçalanır, ne ölçülür, ne hesaba gelir. O halde canlı zaman ancak şuurda görülebilir. Canlı zamanın her halinde eşsiz bir değişme, ölçülemeyen kantitatif olmayan, kaliteden, keyfiyetten ibaret bir yenilik vardır. Sürenin, ölçülüp parçalanamaması da bundandır.

Canlı şuurumuzun her anında, geçmişin bütün şuur halleri çınlar, geleceğin sesleri duyulur. Bu sesleri duyabilmek, şuurumuz içe bakışla (introspection - murakabe) etmekle kabildir. (denetimle).

Şuurumuzun bir kabuk, bir de iç tarafı vardır. Kabuk, akıl, zekâ, mantık, ilim tabakasıdır. Bu kabuk madde ve cemiyet hayatının pratik şartlarına uymaktan teşekkül etmiştir. Bu (kabuk-BEN) kozalite ka-

nunlarına tabidir. Burada HÜRRİYET yok, determinizm vardır. İç ben ise (temel-BEN), daima yeniye, bilinmeyene doğru giden bir oluşturmaktır. Geride, geriye dönmeye engel olan gittikçe büyüyen, geçmişe ait adeta tepeler husule gelmektedir. (TEMEL — BEN) bu suretle HÜRRİYET'in kendisi olmaktadır.

Daima bir oluş halindeki temel-BEN, kabuk-BEN kendi dehlizlerinde, haberimiz olmadan, yeni bir oluş, yeni bir değişişe uğrar. İşte SEZGİ dediğimiz şey, bu son değişişimin şuur yüzeyine çıkmasıdır, ki burada, HÜR olan, madde ve mekânla ilgisi olmayan, ŞEFKAT—,MERHAMET, VEFA, ÜMİT, ÜLKÜ, RÜYA, HÜLYA, İMAN, AŞK'ı, buluyoruz.

BEN şuuru, kendi âlemini yavaş yavaş kendi yaratır. Buna çocuk BEN inin teşekkülünde rastlıyoruz. Nihayi BEN şuuru anadan doğma olmayıp, kazanılmıştır.

Aristo, insan BEN yaşamını, Teoretika. Praktika, ve poetika diye tasnif eder. Her teşekkül eden BEN de, bir postik öge, bir poetik eleman olduğunu Schiller ifade ederken, çocuğun ilk duyduğu çingirak sesine verdiği reaksiyondan, ilk seksek oyunundan, pişmenin zıplaya zıplaya yaptığı ilkel danstan von Karayan'ın idare ettiği Beethoven in 9'uncu senfonisine, veya Nihitte de Valois'nin yaşattığı, Çaykovskinin (kuğunun ölümü) balesine kadar yükselabilen poetik ögeyi ifade etmektedir.

İnsanda aynı özellikler, praktika, eylemsel şuur veya teoretika, bilimsel şuur öğrenme arzusu için de geçerlidir. Bu yalnız insana has, doğuştan nüve halinde var olan, ve zamanla gelişen sezgisel öge, akıldan tamamiyle ayrı, ve aklın hakimiyeti altına kesinlikle alamıyacağı bir hürriyet içindedir. Şahsiyetin teşekkülü ile bu öge şahsiyet tarafından benimsenir ve geliştirilirse, bilgili, (teoretika) ahlaklı (Ethika) duygulu (Estetika) nihayi BEN oluşacaktır.

EVREN (Fransızca : ÜNİVERS) bütün varlıkların hepsinin birleştirilmesi, (unira la diversita) başkalıkların, ayrılıkların birleştirilmesi, anlamına gelir ki, bu da ruhçu (idealizm) maddeci (materializm) veya kamutanrıcılık (panteizm) yolları ile tefsir ve izah edilebilir. Evrende var olan maddi veya manevi şeylerin hepsini bu prensiplerle izah etme alışkanlığımızdır. Bu ruh hali, zekâmızın herşeyi basite indirgeme eğilimindedir. Akıl, sarfedeceği çabalardan tasarruf etmek ister. Akıl bu asgari çalışma alışkanlığı ile, sonuçları sebeplerde görmek isterken (determinist) doğa çok müsriftir. Biz insanların

rehberi tam gerektiği kadar, tabiat gereğinden fazladır. Her piyesin bir başlangıcı, bir seyri, bir de sonu vardır. Sonuç, mesut veya feci olur. Hakiki hayat böyle midir?... Hayat sahnesinde, bize göre ne kadar boş, ne kadar faydasız şeyler vardır?... Nice lüzumsuz hareketler yapılır?... Hakiki hayat sahneleri birbirinin içine girmiş bir şekildedir. Hele sonuçlar, ne istenildiği gibi, ne de umulduğu gibi asla olmaz. Şu halde, hakikati ararken, ne diye yukarıda bahsettiğimiz (izm)lerin doktrinlerin içine girelim?...

Aklın kavradığı EVREN, insan deneyimini sınırsız bir şekilde aşmaktadır. Hayal etmek, belki de hiç erişemeyeceğimiz şeyleri kavramaktır. Deneyimizin, ihtiva ettiği şeyler ve olgular bizim için beşeri bir alem teşkil eder. Amma öyle anlar olur ki, ruhumuzu tahrik eden kuvvetli hisler, bir fizik bilgininin, uğraştığı, olaylar kadar, bizim için hakiki kıymetler, kuvvetler haline gelir. Bu suretle bu beşeri âlem, içinden manevi akımlar geçen bir muhit halini alır.

İnsan için bilinmesi en önemli hakikatler, düşünülmeden önce duyulmuş, ve yaşanmış hakikatlerdir. Hakikatlerin, akıldan olduğu kadar, duygudan da geldiği ve yapılmış bir halde bulduğumuz hakikatlerin yanında, meydana gelmesine yardım ettiğimiz ve kısmen irade-mize, bize bağlı olan, hakikatler vardır.

Eski filozoflara göre, zaman ve uzayın üstünde mümkün olan bütün hakikatleri içine alan, önsüz-sonsuz bir hakikat âlemi vardır.

Yeni filozoflara gelince, bunlar hakikati gökyüzünden yeryüzüne indirdiler. Bunlar, hükümlerimizden önce gelen bir şeyin, yani hakikat denilen bir sırrın yeryüzünde varolacağına inandılar.

Esasta eskilerle yeniler arasında bir ayrılık yok. Eskiler hakikati, zaman ve uzayın ötesinde göksel bir varlık olarak düşünürken, yeniler bunu zaman ve uzay içinde madde ve olguların içinde zannettiler. İlimin görevi, hakikati ne gökyüzündeki farazi alemde, ne de eksik olan gerçeklik (realite) hükümlerinde aramaktır. Hakikat olsa olsa, Şeylerin, Nespelerin, olguların adeta cevizin içi gibi, kabuklarının içindedir. Hakikati bulmak, olmuş şeylerin bir kopyasını çıkarmak değil, olacak bir şeyi bildiren veya olacak şeylere karşı eylemlerimizi hazırlamaktır.

Bu gün için felsefe yapmak, hakikati arkada değil, önde aramaktır. Bu suretle hakikat, bir keşif değil bir icat olmaktadır.

Sezgi hakikatleri ile, ilmi hakikatler arasındaki fark, yelkenli gemi

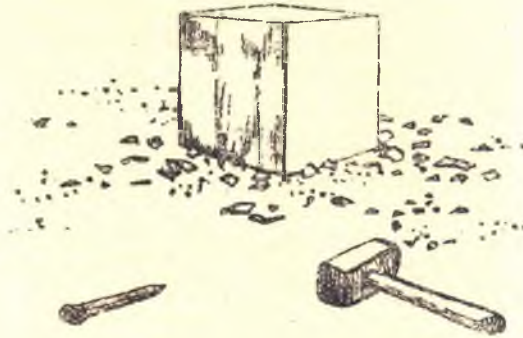
ile Nautilus arasındaki farktır. Her ikisi de icattır. Yalnız birisi belli olmayan rüzgârların etkisine bağlı daha emniyetsiz, daha az sanatlı, öbürü kuvvetli makineleri sayesinde hareketlerine daha sahip ve daha ustalıklıdır.

İlmi hakikatler irademize daha bağlı ve güvenilir, duygu hakikatleri ise daha elverişli olmayan yollardır ve belki de biraz daha tehlikelidirler, amma ne olursa olsun daha bizdendirler...

Olgun şahsiyetle, ve bütün ruhumuzu katmak suretiyle, verdiğimiz kararlarda, yalnız aklın determinizmi hâkim değildir. Ruhun derinlerinden gelen samimi hareketlerimizde, akla ilaveten hür sezgi ifadeleri çok önemli yer tutmaktadır.

Akl-ü hikmet dediğimiz ruh hali, kendini kısmen aklın determinizmi, ve daha çok SEZGİ'nin hürriyet içinde yavaş yavaş yaratan, daima içten dışa doğru gelişen ve genişleyen ve bu suretle haricileşmeğe giden, geçmişten, halden, geleceğe doğru giden, tecrübelerle dayanan bir oluş, geriye dönmez, daima ileriye, dinamik, yaratıcı bir tekâmüldür.

Bu çalışma Henri Bergson Evolution Créatrice La Pensée et Le Mouvant Ruh ve Beden (konferanslar) ve William James in Pragmacılık 1. ci cilt H. Bergson'un ön sözünden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Kendini Bilmek

Raşid TEMEL

Nasraddin hoca ile Timürlenk hamamda yıkanırken Timürlenk sorar. «Hoca ben kaç para ederim benim kıymetim nedir?» Hocada «Yüz akçe edersiniz efendim.» der. Timürlenk «Benim üstümdeki sade peştamal yüz akçe eder.» deyince Hoca «Bende onun için yüz akçe edersiniz dedim.» der.

Şimdi bu hikâyenin düşündürdüklerine gelelim :

İnsanın kıymeti kendini bilme-siyle orantılıdır. Kendini bilmek ise içimizdeki iyi ile kötüyü ayırt edebilme yeteneğidir. Masonlar olarak hem kendimizi, hem de karşımızdakilerin gerçek kıymetini bilmemiz önemlidir. Bu işin bir kısmının başarılması yine Masonik yollardan kabildir.

Masonlukta 29 faziletten söz edilmektedir. Bu 29 fazilet most-ralık olsun diye konulmamıştır. Bunlardan yararlanarak insanların kıymetlerini tayin edebiliriz. Bu 29 fazilet şunlardır :

İtidal — Basiret — Metanet - A-
dalet

İffet - Temkin - Kahramanlık-
Tevazu

Vakar - Sabır - Namus - Şeref

Vefa - Dakiklik - Yardım - Ne-
zaket

Eli açıklık - Açık fikirlilik - Mü-
samaha - Merhamet

Affetme - Tahammül - Saygı -
Sadakat

Yurtseverlik - Tanrıya şükran -
İnsanlara sevgi

İnsanlığa güven - Hakikat.

Bunlar üstünde evvela kendimizi bir yoklayalım. Acaba bunlardan kaç tanesine uyum sağlıyoruz. Nekadar fazlasına hakkıyla sahip isek kıymetimiz o kadar artacaktır. Karşımızdakileri de bu 29 faziletle tartar isek onların kıymetleri de belli olacaktır.

Öyleyse kıymetimizin tayini üzerine bir kıstas veriyorum: Kendimize ve başkalarına Masonluğun 29 faziletini uygulayın. Bunlardan kaç tanesine sahip olduklarını hesaplayın. Kıymetleri ortaya çıkacaktır. Bu faziletlere sahip olmayanlar, bunu nekadar gizleselerde, eksiklerini akıllı kimselerin görmelelerine mani olamazlar. Riya'ların saklanması pek kolay birşey değildir, muhakkak bir tarafından sırtır.

Bir Mason hakkında karar verirken bu 29 fazilet kıtasından başka şeylerin de göz önünde tutulması lazımdır. Fazilet imtihanında başarılı olan bir kimsenin, birçok sahalarda ön plana geçeceğinden şüphe edilmemelidir. Şimdi bu 29 faziletten başka şeylerden güzel bir örnek verelim.

Amerika Birleşik Devletleri Güney Jürisdiksiyonunda Yüksek Şurada en yüksek dereceyi vermek için göz önünde tutu-

lan vasıflar üzerine eski Hâkim Büyük Âmir Münevver C.H. Clausen kardeş bakın neler diyor: «Bu şeref payelerine müracaat yapılmaz. Böyle birşey düşünülemez. Bir kimse tarafından usulleri bozacak bir teklif yapılırsa, bu namzeti ebediyen bu haktan mahrum bırakır. Birçok kıymetli kardeşin arasından seçmek güçtür. Onlar sabırlı olmalı ve daima şimdi ve ilerisi için üzerinde durularak müşahede altında olduklarını hatırlamalıdır. Ama hayal kırıklığına uğradığı için, hiçbir üye sadık hizmetlerini durdurmayacaktır. Eski bir sözü hatırd tutmak lazımdır. (Bu şerefe layik olmak, ona malik olmaktan daha iyidir.) Aranılan vasıfları da şöyle özetliyor :

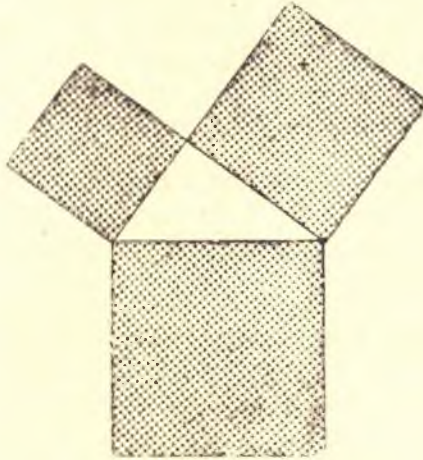
«Bir namzet üzerinde düşünürken onun sadakati, bağlılığı, prensip ve programlara verdiği hizmetler başta gelir. Ne derece alaka göstermiş ve hizmet vermiştir? Evvelce hangi mevkileri işgal etmiştir? İlgisi devamlı mıdır? Öyleyse hangi prensiplerde? İyi bir vatandaş mıdır? Vs... Diğer bir faktör de Mavi Localar içindeki çalışmalarladır. Sembolik Localardaki alakası ve faaliyetleri neler olmuştur? Aynı şekilde Büyük Locada nasıldır? Masonluk hakkında bilgisi nasıldır? Dürüst ve karakter sahibi midir? İş hayatında ve şahsi işlerinde dürüst

ve âdil tanınmış mıdır? Saygı duyulan bir meslek sahibi midir? Toplum kendisine saygı duyar mı? Önder ve iyi bir vatandaş mıdır? Üzerinde durulması icabeden bir faaliyet sahası da askeri işlerde, eğitim sahasında veya vatandaşlık hakları üzerinde Masonluğa saygı yansıtmış mıdır?»

29 Fazilet sınavını başarı ile verenler muhakkak ki bu sınavda da başarılı olacaklardır. Hiç şüphesiz seçimi yapacak büyükleri de çoktan bu sınavları ba-

şarıyla geçmiş kimseler olarak kabul ediyoruz.

Masonluk alagori perdesi arkasına gizlenmiş, sembollerle tarif edilen kendine has bir ahlak ve fazilet sistemi olduğuna göre, Masonlar olarak bizim birinci görevimiz kendimizi olduğumuz gibi bilmek, 29 fazileti kafamızdan çıkarmamak ve bunlara uyum sağlamak için eksiklerimizi ve kusurlarımızı kendimizi aldatmadan, içtenlikle tesbit edip durumu biran evvel düzeltmek olmalıdır.

Nûr'a Kavuşmak

Abdülkadir ERENGÜL

Fizikte «Ziya» veya «Işık» karanlıktaki maddî varlıkları görmeyi sağlar, ama bizi cehaletin, taassubun, bâtıl itikadın ve kötülüklerin karanlığından kurtarıp, iyiliğin, müsamahanın ve ilmin aydınlığına kavuşturan, tekâmül yolunu aydınlatan, fizik ışık değil, «Nur»dur. Nur aynı zamanda «İlim» anlamına da gelmektedir.

Mason adayları, insanlık mabedine ulaşabilmek için güç yolculuklar yaptıktan sonra, onlara «Nur'u Ziya» verilir. Yani gözleri masonluğun Nûru ile açılır. Bu Nur, bilgi ve ölümsüzlüğün sembolüdür. Bu ışık, bilince aydınlık ve parlaklık veren arı (sâf) bir Nur'dur.

Ruhu güçlü, ahlâkı soylu olan insan, olduğu gibi görünür. İşte açıklık, sâf oluş ve olduğu gibi ortaya çıkan simgelerin açıklanması bu Nûr'u Ziyadır. Bu öyle bir ışıktır ki, insan bunun etkisiyle bilim ve akla uygun gerçeklerden başka bir şeye bağlanamaz ve inanmaz. Yaşantısıyla karanlıklardan, boş inançlardan, gizlilik ve bilimsizlikten bu ışıkla kurtulur. Nur'u Ziya; Yalanın, sahte yaşamın ve boş inançların dışında yükselme gereğini öğütler ve güçlü, erdemli, aydın bir ruhla gerçekler arayarak evrimsel doğrultuya girmeyi simgeler.

Müptedîye, daha mâbede ilk adımını atar atmaz, bir hedef gösterilir ve masonluğun bir ülkü mabedini kurmak gayesini güttüğü anlatılır.

Bu ülkü mabedi önce masonun kendisidir, sonra ise toplumdur. Bu toplum ilk olarak masonun içinde yaşadığı toplumdur, fakat mâbedin sınırları olmadığından, mâbed bütün ülkeleri kapsamına alır ve bu sebebledir ki masonluğun evrensel olduğundan bahsedilir. İşte her mason kendi gayreti ile bu ülkü mâbedinin yapımına katıldığı takdirde ve katılabildiği ölçüde toprağın altında gizlenmiş taş bulur. Bu gizli taş masonun kendisinden başka bir şey değildir. Bu taş pek biçimsiz, bir şeye yaramaz bir taş olabilir, fakat üzerinde çalışıldıkça cilâlandığı, kenarlarının düzlendiği ve kübik bir taş haline geldiği görülür ve böyle bir taş, mâbedi sırtında taşıyabilecek mükemmelliğe erişmiş olur.

İnsan iyiye, güzele ve doğruya yalnız başına ulaşamaz. Bu kardeşler mâbedi, bize bu yolda öncü olur ve gönlümüz, ödevlerini yerine getirmenin sevinç ve sevgisi ile dolar. Şan ve şeref, yararlı ve hayırlı işleri yapanındır. Yüksek bir mevkie ulaşmak yetmez. Asıl iş o mevkie lâîk olmaktır. Vermeden önce kazanmalı, başkalarını aydınlatmadan önce, kendimiz önce aydınlanmalıyız. Şahıs yücelmeli ki, etrafı onun nûru ile aydınlansın, şahıs çalışsın ki etraf ondan faydalansın. Şu büyük sözü hiçbir zaman unutmamalıyız: Bilgi; İbâdetlerin en iyisi ve en büyüğüdür.

Gerçek bir mason olabilmek için ruhun güçlü, erdemli ve ahlâken yetkinleşmiş ve soylu olması gerekir. Bu gerçek mason, artık açığa, açıklık tutkusuna kavuşmuştur ve olduğu gibi görülür. İşte açıklık yani vûzuh, arı yâni sâf oluş, olduğu gibi ortaya çıkış Nûr'u Ziya dır. Bu aldığımız feyz, ülkü mâbedimize devam ettikçe gelişecektir. Genç kardeşlerimiz, biz sizin bilimsel ve ussal gerçeğe varmanızı istiyoruz. Boş inançlar, bağnazlıklar, yanlıgılar ve noksanlıklardan ruhunuzu temizlemedikçe bu gerçeğe varamazsınız. Bunun için evrim ve yetkinleşme yolunun acılarına ve kahırlarına katlanmak gerekir. Biz burada bütün insanlara sürekli barış ve mutluluk verecek Ülkü Mâbedini kurmaya kendimizi hazırlamak için toplanıyoruz. Burası dostluk ve kardeşlik mâbedidir. Buraya girmek için renk, ırk, din mezhep ve milliyet ayrılığının önemi yoktur. Ulusal kinlerin, sınıf kavgalarının üstüne çıkmak, kitleleri birleştirerek, adaleti egemen kılabilecek olan geleceğin insanlık birliğine temel kurmak için geliniz. İşte o zaman insan, düşünce ve kaygılarında, davranış ve işlerinde, istek ve amaçlarında Nur'dan korkmaz. Çünkü onun

düşünce ve eylemlerine her zaman olumlu gerçeğin ışığı olan Nur düzen verir. Gerçek mason aldığı Nûr'u Ziyanın etkisiyle olumlu ve yararlı gerçeklerden başka bir şeyi benimsemez. Rûhunun açıklığı ve aydınlığı önünde, bilim, akıl ve deneylere uymayan hiçbir düşünüyü ve eyleme olanak vermez. İnsan mümtaz bir yaratıktır. Rûhunu olgunlaştırmak için Nur arar. Evvela insanları sevmenin Nuru nu önder olarak almalıyız. Doğruyu eğriden ayırabilmek için kendini iyi tanımak gerek. Benliğini olgunlaştırıp, hazırlamadan içindeki kıvılcımları alevlendirme. Yetkinlikten sonra bu alevler insanlığa büyük yararlar sağlayacaktır. Biz öleceğiz. Rûhun ölümsüzlüğüne inanç; tek Tanrılı dinlerde şart, Masonlukta landmarktır. Buna inanmayan kimse, dinine inanmıyor demektir ve mason da olamaz. Bizden ölümsüzlük olarak kalabilecek şeyler, iyi anılarımız ve yararlı yapıtlarımızdır. Bir buğday tanesini toprağa atıyoruz, vakti gelince bu emeğimizin karşılığı olarak bize yüzlercesini veriyor. Bizim de talih sözlerimiz ve iyi işlerimiz çevremizde genişlerse, yanığı ve noksanlıkları olan birçok insanı yetkinliğe ve mutluluğa götürebilir. Öyleyse biz, yalnız kendimiz için değil, bütün insanlar için yaşamalı ve çalışmalıyız.

Masonlukta Nûr'u Ziya açıklık ve aydınlık tutkusunun simgesidir. Yalanın, sahte yaşamın ve boş inançların gereksizliğini Nûr'u Ziya sembolik olarak telkin eder. Masonluk; Gerçeği arayan, bilim Nûr'undan kuşkulanmayan bir insan olunmasını ister. Benliğimizde yaşamı gölgeleyen küçük heyecanlar ve kaprisler, bu yolda, iyilikler özlemine, bencillik de bağıllık ve insan sevgisine, ölüm korkusu ise umuda dönüşmelidir.

Bugün insanlar arasında karanlıklar ve yanlışlıklar vardır. Ama unutmayalım ki her geceden sonra bir gündüz gelecektir. Yarından umut kesmeyeceğiz. Çünkü biz, insan mutluluğunu hazırlamak için akli, gerçeklerle bağdaştırmaya, bunun için de bağnazlık ve boş inançların insanlar arasına koyduğu engelleri kaldırmaya, yıkmaya çalışıyoruz.

Herşeyden önce bireyin kendisine karşı kazanacağı savaş önemlidir, bu da zalimliğini, bilgisizliğini, bağnazlığını yenmesi, boş inançlardan kesinlikle kurtulup, benliğini arıtmasıdır. Şüpheler, korkular, baskılar, bilgisizlik, boş inançlar, bağnazlık vesair olumsuzluklar, ateşi örten kül tabakalarıdır. Bunları yok edecek, dağıtacak, ateşe canlılık verecek olan bireyin kendisidir. Bu başarıya ulaşabilmenin yöntemi olumlu bilim ve akıl, dayanağı ise özgürlüktür. Ancak

son derece dikkat isteyen bir husus, alevin kesinlikle kontrol altında tutulması, ışığının ve ısısının ölçülü olarak yayılmasının sağlanması gereğidir. Bu önemli noktaları çok iyi bilen masonluk bu nedenle üyelerinin benliklerini hiyerarşik bir düzende, derece derece olgunlaştırıp, kendilerini hazırladıktan sonra içlerindeki ateşi alevlendirmelerini sağlar. Ve ister ki, her mason ateşini alevlendirerek, insanlara vereceği armağanlarını ve yararlı yapıtlarını çoğaltsın. Çünkü bedensel ölümden sonra gerde bırakacağımız, gerçekte ne olduğumuzun anıları ve yapıtlarımızdır.

Aslında hepimiz kendi küllerimiz ile beraber yaşayacağız. Fakat kalın kül tabakalarının oluşmasına asla izin vermemeliyiz. Bu kül tabakalarını o kadar inceltmeliyiz ki, hiçbir zaman ateşin alevlenmesine engel olma fırsatını bulmasınlar. Aksi halde giderek yoğunluklarını artırır ve hiçbir zaman ateşin gün yüzüne çıkmasına izin vermezler. Burada önemli olan, onların bize değil, bizim onlara egemen olabilmemizdir.

Nûr'lanarak yeniden dünyaya gelmek, hem bilerek ve anlayarak gelmek ne ulvî, ne tatlı haz verir insana. Olgunlaşmak, rûhun bedene hâkim olmasını görebilmek, herşeyin iyiliğini, doğruluğunu arzulamak, hür ve özgür düşünebilmek, dış âlemin menfaatçı, bencil kısılcısından kurtulabilmek ne büyük şey... İnsanın kötü nefesine râm olmasını kırabilmek ve bu hazı tadabilmek çok büyük meziyettir. Sonra insanlar arasında din, ırk, ve dil, ayırımı gözetmeden, bütün hâlisâne duygularla bağlanabilmek, halkalanabilmek çok ulvî bir haslettir. Yâni insan oğlunu, insanlığı gerçekten, yürekte içtenlikle sevebilmek, sevdirebilmek, yardım edebilmek... İşte Yunus Emrenin ve Mevlânânın düşünceleri bu yolda idi.

Masonluğun umdeleri, güzide bir sanatkârın elinden çıkmış, binlerce kıymetli mozaik taşından meydana gelen emsalsiz bir sûtûn gibidir. Bu mozaik sûtûn tümüyle değer taşır, her bir mozaik taşın değeri hepsiyle, birliktedir. Masonluk, bu emsalsiz sûtûnün kendisidir. Mozaik taşları masonu Nûr'a kavuşturan birer Ziyâdır. Mason bu binlerce Ziyânın hiçbirini ebediyen söndürmemeye yemin etmiştir. Bu yemini bozmamağa ve kendimizi hüsrana sokmamaya gayret etmeliyiz.

Görülüyor ki mason olmak kolay değildir ve masonluk bir biradere şereften önce görev ve mesuliyet yükler. Masonluğun şerefi, bu görev ve mesuliyetin sonucudur. Yani görev iyi yapılırsa, mesuliyet

duygusu tam olarak yerine getirilirse masonluk insana şeref verir ve bu şerefin en yüce ifadesi de bir kimsenin kardeşlerince gerçek mason olarak tanınmasından ve bilinmesinden ibarettir.

Ritüeller ve semboller vasıtası ile masonluğun bizden ne beklediğini anladığımız zaman, kendi vicdanımız içinde gizlenmiş olan taşı bulacağız. Bu bir ham taştır. Onun üzerinde çalışacak, fikir ve vicdan hürriyetlerinin manasını anlayacak, her türlü taassubun, her türlü tahakkümün karşısına dikileceğiz. O zaman taş cilâlanmış kübik bir taş olacaktır. Ondan sonra da asıl önemli vazifemiz başlayacak, kendi içimizde ülkü mâbedini kurduğumuza göre, bu mâbedi toplumda da kurmağa koyulacağız. Örnek insan olacağız. Bir masonun yaşantısı, bilinçli tavırları, etrafı ile olan ilişkileri, hoş görüsü, ölçülü tevazuu uzak, yakın çevresini olumlu yönde etkileyecek ve insan ruhunun temel gıdası olan bu dinamik değerler topluma olumlu etkiler yapacaktır.

İnsan ruhunun temelde iyi değerler taşıdığını, olumsuzlukların sonradan kazanıldığını, insanların kötü diye tanımladığımız yanlarının aslında eksiklikler olduğunu biliyoruz. Bu nedenle bilge kişi tüm insanları eşit görür, sever, sayar, inanç farklarından dolayı, ırklarından ötürü kimseyi hor görmez, engin bir tolerans ile doludur.

İnsanların mutluluğunu ve evrimini gerçekleştirmeye çalışan masonik bir ahlak okulu gibi herbir mensubu ile topluma, insanlığa insanlık ülküsünü yaymakta, hamtaşı yontarken bir yandan mensubunun mutluluğunu, dolaylı olarak da topluluğun mutluluğunu gerçekleştirmektedir. Masonluk insanları bilgisizlikten kurtarmak ister. Bunun için de olumlu bilim ve akıl ile gerçeği aramayı her zaman öğütler. Çünkü gerçeğin böyle aranması, düşünüyü ve eylemlerin en önemlisidir.

İnsan ruhunun gerçek değerleri ile uğraşarak Ülkü Mâbedi'ni yaratmaya çalışmak, temelde insan sevgisi ve tabiat aşkıdır. Ruhunu kötü tutkulardan arıtan insan, gönlünü insanlık sevgisi ve gerçek aşkı ile doldurur. İnsanların gerçeğe doğru yol alabileceği basamakları aşmak için bize yardım eden o göz alıcı, gerçek sevgi ışığını görmeliyiz. Bizler gözleri bağlı yaratıklarız, gizlide olanı görmekten mahrumuz, yalnız tozu toprağı yani dünyanın olaylarını görüyoruz ve onları gerçek zannediyoruz. Halbuki tozu toprağı biribirine katan, birbirini kovalayan ve gelip geçen olayları meydana getiren kudret gizlidir. Bu kudreti beş duyumuzla ve aklımızla görüp

nediğimiz için olayları gerçek sanıyoruz. Gerçek olan dâima ve i olandır.

an hergün yeni bir şey öğrense, gerçeğin ancak bir parçasını e edebilir, bütünü bulamaz ve insan hiçbir zaman eksiksiz olaz. Bu ortamda gerçeği arayan mason, varılan hiçbir noktaya son sama diye bakmaz ve hergün yeni baştan gerçeği arama yoluna kar. Bu evrimin son noktası ise «Evrenin Ulu Mimarı» diye tanımlanan zirvedir.

Masonluk ideali içinde ve Nur-u Ziya ile yepyeni bir âlemi idrâk eden müptedî bir anlamda ruhunu baskı altında tutan birçok olumsuz etkiden de kurtulmuş olacak ve benliğinin gerçek değerlerini hissederek yepyeni bir yaşama başlayacaktır. Bu yeni yaşam, mensuba bir yandan çok ulvi değerler kazandırırken, diğer taraftan da önceki yaşamında edindiği olumsuz etkilerden kurtaracaktır. Hamtaşı yontma, bu nedenle şahsı belirli bir iç huzura ve mutluluğa götürürken çevresindeki insanları da etkileyecektir.

Geçen zamana tekrar sahip olmak mümkün değildir. Fakat gelecek zamanı en iyi şekilde değerlendirmek elimizdedir. Bir Masonun da zamanını en iyi şekilde kullanarak tekâmül etmesi ve kendini tanıması mesleğimizin icabıdır. Akıl ve irâde gücümüzü kullanıp, taassup ve bâtıdan arınarak, inançlarımıza hakikatı arama yönünde istikamet vermeliyiz. Masonluk, bugüne kadar insanları birbirine sevdirmeyi, mânevi ellerini karşılıklı dayanışma ve destek için birleştirme bilincine yöneltmeyi amaç edinerek yola çıkmış ve inanç özgürlüğünün tüm insanlara mutluluk getirmesinde önemi küçümsemeyecek mesafe alınmasını sağlamıştır.

Masonluk sayesinde, gizli kalmış olumlu güçleri meydana çıkarmak, pas tutmuş cilâlı taşları temizleyerek içimizdeki ruh gücünü ve ahlâk soyluluğunu muktedir hâle getiririz. Gaye, tabiatın üstündeki örtüyü kaldırarak, gerçek düzenini göstermektir.

Kardeşleri doğru yola sevk etmek, onları karanlıklardan aydınlığa kavuşturmak masonluğun vazifesidir ve buna riayet etmek de masonluğu istek ve rızası ile kabul edenlere düşer. Bu yoldaki yorgunluklardan müteessir olmayıp, bilâkis zevk duymalıdır. Bunları yerine getireceğimize dair karşılıklı olarak ilk yemin merasiminde vaat ve teahhütte bulunduğumuzu asla unutmamalıyız.

Işık ve çalışma birbirinden ayrılmaz. İnsanlık ülküsüne bağlanma-

dıkça ışığa (aydınlığa) kavuşmak ve gerçek yaşamı görebilmek olanağı yoktur. Bunu sağlamak için de bir ham taşı yontar gibi öz-verilikteki eksiklikleri ve yanlışları tanımlayıp düzeltmemiz ve bu sayede iyi düşüncelerin olabileceğini bilmemiz gereklidir.

Yontulmuş taş, olgunluğun simgesidir ve bu olgunluk ülküsünün, kendimizde aranması gerekir. Burada M.S. 2. nci yüzyılda yaşamış ünlü düşünür Plotin'in şu güzel sözlerini hatırlayalım :

«Güzeli istiyorsan eğer, kendi içinin derinliklerine dal, kendini incele, güzelliğinin tüm niteliklerini kazandıracak usta bir heykeltıraş ol, ham taşı yont, düzelt, parlat, fazla olanı at, çarpık olanı düzgün yap, gizlide kalanı meydana çıkart, aydınlat, gözlerinin önünde erdemlerin nurları açılıncaya kadar çalış».

İçten gelen çalışma tutkusu, yaşamı koruyan bir yasadır. Doğadaki cansız ve canlı herşey bu yasaya bağlıdır. Bu sonsuz doğa yasasına bağlı olarak evrenin bir parçası olduğumuzu da unutmayalım ve bu hususda var gücümüzle çalışalım.

Her insanın özellikle her masonun Hakikat Nuru'na koşması gerekir. Hazreti Muhammed; «İlme ve Hakikate asla arkanı dönmeyeceksin» diye buyurmuşlardır. Gerçekten nerede olursa olsun İlme ve Hakikate koşmak insanlık görevimizdir.

Masonluk bir dünya ışığıdır. Bu ışık ardından gelenler karanlıklar içinde sürtmeyecek, hayat ışığı onların yolunu aydınlatacaktır. Henüz fırsat varken, karanlıklar basmadan bu ışığa güvenip, onun aydınlattığı yolda yürümek yerinde olur. Genç masonların da zamanla topluluğumuzda bu ışığı bulacaklarına eminiz.

Sevgi ışığının parladığı yerde kör inançların doğurduğu karanlık ve düşmanlık barınamaz. Dünyamız ışığını nasıl güneşden alıyorsa masonluk da Nurunu kendini bilmekten doğan hakikat severlikten alır. Masonluk, bir azim ve sebat işidir; emeklerinin boşa gitmeyeceğine inananların hizmetlerini ister.

Şefkat, etraflı düşünme, tolerans ve bağışlama duygusu toplumlara gelecek olan bütün iyilikleri oluşturur. Bağışlamak; eksiklikten gelen yanlışlığı, şefkatle, umutla ve toleransla karşılamaktır.

Hür ve iyi bir insan olarak mabedin içine girmiş kişinin başlıca amacı, aldığı Nûr'u, araştırıp bulduğunu, çalışıp öğrenildiğini, egoistce kendisine saklamayarak, kardeşlerine öğretmek, düşünce ve fikirlerini bütün insanlığın hayrına sarfetmek olmalıdır.

Bilgi ve kültür ışığı hepimizi nurlandırsın. Değerli ve yetenekli olalım. Dostluk, kardeşlik ve insanlık mâbedimizin Nur'u Ziyası her yeri aydınlığa kavuşturacaktır, ondan feyz almaya çalışalım.

Evrenin Ulu Mimarı bize Nûr'u Ziyaya ulaştıracak kapıyı ilmin ışığı ile aralamayı, her kalbe ilmin ışığı ile girmeyi nasib etsin ve hepimizi iyi düşünen, hakikati arama yönünde inançlı ve erdemli kardeşlerden eylesin.

Dileriz öyle olsun.

KAYNAKLAR :

- BRONOWSKI J.
İnsanın yükselişi (Çeşiren : Filizoğlu)
- İŞİNDAĞ Selâmi
Masonluk bir ahlâk okuludur.
- MİMAR SİNAN DERGİSİ
Sayı : 20, ERMAN Sâhir
Sayı : 21, TARHAN Tcyfur,
Sayı : 29, SİNDİREN Doğan

Logos

Moiz VARON

Yazıma bir bilge çinlinin KONALÇYUS'un sözü ile başlamak istiyorum: «Bildiğini iyi bil, bilmediğini çok iyi bil.»

Gökte kavga vardı. Olimposun ölümsüzleri evren egemenliği için dövüşüyorlardı. Zeus'un yıldırımları son sözü söyledi. Titanlar yenilmişti... Prometheus bir Titandı. Taraf tutmadığı için bu beceriden kurtulabildi ama, derinden intikam hisleri ile doluydu. Çirkin, topal ve ölümsüz demircinin volkan misali ocağından ateşi çaldı. Yere indirdi. Bilme ve bilincin tanrısal tekeline bir ölümlüyü insanı ortak etti. Artık kavga YER ile GÖK arasındaydı. Kavga, bilme, aydınlık bilinci ve özgürlük üstüneydi. Tanrılar katında suç bü-

yüktü, ceza da büyük olacaktı. Kratos'un güçlü elleri, Prometheus'u zirvedeki kayaya, Hephaistos'un kırılmaz zincirleriyle bağladı. Her sabah dev bir kartal Prometheus'un karnını parçalıyor, iri gagasıyla karaciğerini didikliyor, yiyor bitiriyordu. Akşamdan sabaha ciğer yeniden bitiyor ve her yeni sabahla işkence yineleniyordu...

Ve altıncı günde Tanrı insanı topraktan yarattı. Kendi görünümünde şekillendirdi. Burnuna nefesini üfledi, ona can verdi. Ve eden bahçelerine yerleştirdi. İnsanımız mutluydu. Şeytana uymasaydı mutluluğu sonsuza kadar sürüp gidebilirdi. Yasak meyveyi yedi. Bildi, bilinçlendi. Ayağı yere bastı. Ar-

tık koca evrenle karşı karşıya, sorumlulukları ile başbaşa, bitmeyecek bir kavganın ve çabanın başlangıcındaydı. Kavga evrenin sırlarını çözmek, aydınlık bilincine ermek ve özgürlük içindi.

Tanrılar bilen insana karşı mıydı? «Önce söz vardı» diyor İncil. Kuran'ın ilk sözü «Oku». Hesiodos'un mitoslar dünyasında, ilahi vahye dayalı semavi dinlerde, izis'in heykelinde somutlaşan hermetik düşüncede, bilme ve bilinç tanrısaldı, ölümsüzlükle eşdeğeri.

Sonsuz ve sınırlı evrene sırlarını çözümlenerek egemen olmaya çalışan, gerçeği bilmeye ve bulmaya tutkun, aydınlık bilincine, özgürlüğe vurgun, sorumluluk kaderine mahkum insan, ister ulu yaratıcının eliyle bir anda ortaya çıksın, ister tesadüflerin oluştuğu hücreden evrimleşerek Antropos olsun, ilgi merkezimiz İnsan'dır, Homo Faber'dir. Homo Sapien'dir, Homo Symbolicum'dur. O, alet yapandır. O, bilendir. O, sembolleri yorumlayandır. O, bilincini bilinçle idrâk edendir. O, kendini bilmenin dev çabasında, O, yapıp edendir. O, değer yaratan, değer hükümleri verendir. O, üreten ve tüketen, yöneten ve yönetilendir. O, bilinçle kavrayan özne, O, bilinçle kavranan nesnedir.

«Bir başkadır insanımız» diyor Felsefi Antropoloji. İnsanı diğer yaratıklara göre başkalaştıran, insanı insanlaştıran yapı nasıl bir yapıdır.? Soruya çeşitli açılardan yaklaşalım. Bir açıya göre, başkalaşmanın nedeni biyolojik gelişmedeki gecikmedir. İnsana has özellikler bu gecikmeden kaynaklanır. Hayvanlarda günlerle ifade edilen gelişme süreci, insanlarda yıllarca sürer. Bir başka açı başkalaşmayı insangillerin erken doğmasına bağlıyor ve evlilik kurumunun biyolojik nedeni de budur diyor. Bu birbirini tamamlayan iki görüşe göre insan uzun süre embriyonal durumda kalır. İnsandaki bu güçsüzlük aslında güçlüğünün nedeni. Güçlülüğü güçsüzlüğünden kaynaklanan insan doğaya uyum sağlamak yerine, doğayı kendine uydurur. Biyolojik güçsüzlük gereği beyin büyümüş, zekâ artmıştır. Hayvanla insan arasında mahiyet farkı vardır diyen görüşe göre, hayvan organları insanda olduğundan farklı olarak çevre ile uyumludur. İnsan yaşamını çevreye uyarak değil çevreyi kendine uydurarak sürdürür. İnsan varlığı, ayağının üstünde dikilmesi, beyinin büyümesi ve zekânın ortaya çıkması ile başlar. Hayvan çevresine bağlıdır. İnsan çevresine karşı hürdür. Bu özgürlük, el beyin etkileşmesinden doğar. İnsanla

yoktur diyen görüşe göre insan yetenekleri hayvan yeteneklerinin mükemmelleşmiş şeklidir. İnsanlık yapıda görülen organ eksiklikleri, bu organların görevlerini beyin yüklenmiş olmasındandır. İnsanın başkalaşmasını sağlayan yapı taşları, içgüdü, dil ve düşünce, teknik, akıl ve aksiyon alanlarında yoğunlaşır. İçgüdü, belli bir olay karşısında belli bir davranıştır. İçgüdü psişik değil fizyolojiktir. İçgüdü öğrenilmez. Hayvan öğrenemediği oranda içgüdüleri azalır. Bu anlamda insanda içgüdü yoktur. İnsanı insan eden başlıca özellik dil ve düşüncedir. Dil ve düşünce diyalektiği geçmişle geleceği birleştirir. İnsan geçmişi bilir geleceği tasarlar. Bilgisini miras bırakan tek varlık insandır. Öğretir öğrenir, eğitir, eğitilir. İnsanca bir özellik de tekniktir. Teknik doğada yoktur. İçgüdü eksikliğini zekâsıyla gideren insan, organ eksikliğini teknikle giderir. Bir düşünceye göre kafamızdaki beyin hayvan arasında mahiyet farkı akıl eden, ön ayakları el yapan, tat alma organını dillendiren aksiyondur. Eylem'in dürtüsüyle organlar arasında yardımlaşma duyular arasında işbirliği oluşur. El-DİL-AKIL etkileşir. Bu etkileşim insanı cisimlerin ve duyuların niteliklerini kapsayan, optik görünümünün sembollerin dünyasında yasaaktır.

Ve soruyu sordurur. Soru iki başlıdır. NASIL ve NEDEN. Yanıt iki ayrı kaynakta aranır. BİLİM ve METAFİZİK.

Sorular ve yanıtlar kaosunda şu zorunlu soru karşımıza çıkar. Logos'u bulabilecekmiziz?.

LOGOS Yunancada leg kökünden türeme bir sözcük. Leg kavrama seçme anlamında. Kök anlamıyla ilgili akıl, akla dayanan söz, düzen, bilgi, ve bilim anlamlarına hayat verir. Söylemek anlamında legeyn sözcüğünden yürüyerek tanrısal söz, tanrısal akıl Logos kavramının içine girer. Usla kavranan, usla ilgili bütün alanları kapsayan bu engin kavramı antik çağ düşünürlerinden Heraklitos felsefeye bir terim olarak kazandırmıştır. Onun dilinde Logos doğa yasasıdır. Evrendeki düzen ve ahengi sağlar. Evren Logosla birlikte evrensel oluşumun içindedir. Logos, sürekli değişen evrende tek değişmeyendir. Tanrıların ve insanların değiştiremeyeceği tek düzen, tek plandır. Aristo'da Logos mantıksal temel, Platon'da Logoi yani düşünme, Onta yani nesne ile İdeaları oluşturur. O halde Logos bilginin temelidir. Logos, Hint düşüncesinde «Kozmik Akıl», Mısır düşüncesinde «Aydınlık Bilinci»dir. Yunan düşüncesinde «Doğa Yasası» olarak Monizmin, metafizik planda Fataliz-

min, Bilim planında Determinizmin kökenidir. Musevi, Hıristiyan ve İslam teolojisinde tanrısal kelâm, tanrısal akıldır. Logos, Helenistik çağda Stoa ahlâkı zihniyetiyle, ortaçağ düşünce-sinde mistik tavrıyla, Dekart'ta «Düşünüyorum o halde varım» cümlesiyle özdeşleşen kartezyen hüviyetiyle, Spinoza'da pan-teistik kisvesiyle ve Aydınlanma çağında Rasyonalizm olarak ortaya çıkar. Logos evrensel akıl, tanrısal ışık, bilgi kaynağı anlamında Tanrı ile özdeşleşir. Logosta tanımlanan beşeri aklın işleyişi nasıldır? Mantıklı. Mantık düşüncenin düşünce ile doğrulanması demektir. Bir başka görüş, düşünce pratikte doğrulanması demektir. Bir başka görüş, düşünce pratikte doğrulanabilir iddiasındadır. Çeşitli düzeltmelere rağmen yeniliğini koruyan formel mantık üç esas ilkeye dayanır.

Özdeşlik İlkesi : Bir şey kendinin aynıdır.

Çelişmezlik ilkesi : Bir şey hem doğru hem yanlış olamaz.

Üçüncü Durumun İmkânsızlığı İlkesi : Bir şey ya doğrudur ya yanlış. Üçüncü imkân yoktur.

Akıl parçalara ayırarak, ayırdığı parçaları birleştirerek, yeni bağlantılar kurarak, değişik düzenler halinde biraraya getirerek tamamlayıp bütünleyerek işler. Mantığın yasaları nesnel

gerçekliğin insanın öznel bilin-cinde yansımasının yasalarıdır.

Bu yasalarla düşünen akıl gü-cümüz, bilgiyi nasıl özümsüyor? Mantıkla değerlendirilen bilgi kavram olarak nedir?

Bilgi nesnel gerçekliğin insan beynindeki yansımasıdır. Rölatif bilgi tamamlanma doğrultusunda giden tamamlanmamış bilgidir. Mutlak bilgi rölatif bilginin içinde saklıdır.

Bilginin özü, kaynağı ve sınırı üstündeki araştırmalar çeşitli öğretileri doğuruyor. Bu öğretiler bizleri çeşitli ufukların içine çekiyor.

Bilme bir bilgilenme sürecidir. Bu süreçte duyularla algılanan nesnel gerçeklik analiz ve senteze uğrayarak kavramlar ve yargılara ulaşır. Bunların birleşimi bilginin en yüksek biçimini doğrulayan bilgidir ve olayların yasalarını bulmak amacını güder. Evreni sanat artistik imgelerle, din fantastik imgelerle, bilim mantıksal kavramlarla açıklar.

Son bilgiye ulaşmak mümkün mü? Metafiziğin cevabı evettir. Son bilgi, Logostur, Tanrı'dır. Dialektik düşünceye göre cevap hayırdır. Doğa sonsuz olduğu için bilgi süreci de sonsuzdur. Bilginin sona ermesi sonsuzun sona ermesi demektir ki imkânsızdır.

Çağımız enformatik çağdır. Bilgiyi işleme ve iletme çağıdır. Bütünü en küçük parçalara ayırarak dar alanlarda derinleşerek bilgi birikimi çalışmaları yapılmaktadır. Birbirinden bağımsız ve ilgisiz gibi görünen bu bilgi cüzlerini koordine etmek, bir bütün oluşturmak, mozaik parçacıklarından bir pano yaratmak bilimlerin bilimi sibernetiğin işi olmuştur., Sibernetiğin ortaya attığı tecrilere göre evren zekidir ve bir şur yapısına sahiptir. Doğadaki bilgi düzeyi maddenin en küçük parçacığı olan elektronların hareketlerinden «O-1» sembolleri biçimindeki alışverişlerle oluşmaktadır. Atom, hücre ve yıldızlar evrenindeki oluşum ve gelişim en küçük parçacıkların ve dalgacıkların ilettiği bilgi sembolleriyle meydana gelmektedir. Dünyamızdaki biyolojik varoluş cansız partiküllerin bilgi alışverişi yetenekleri sayesinde oluşur.

Öyle anlaşılıyor ki canlılık büyük bir kimya molekülüne yüklenmiş matematik bir programdır. D. N. A. zincirleri bu programı aktaran binek taşlarıdır. En gelişmiş canlı türü insan D. N. A. zincirlerinden oluşan bir organizma ve bir dizi program paketidir. Sibernetikçilere göre bilgi insanın dış dünya ile uyum sağlamasının adıdır. Bugünkü konumda özlenen gerçeğe ulaşmamak, akıl ve kavrayışımı-

zın bünyesinden gelmektedir. İnsanların çıplak akılla kavrayamadığı evrensel bilgi sembollerini yapay akıllar yoluyla kavramak aşamasına gelinmiştir. Bu yapay akıllar evrendeki oluşum ve gelişimi sağlayan evrensel bilgi sembollerinin kodlarını çözebilecek biçimde programlanır ve imal edilebilirse, hangi bilgi alışverişi sayesinde gerçeğe ulaşılacağı kavranacaktır.

İnsanı anlamağa çalışıyoruz. İnsanı yargılamıyoruz. İnsanı zaman boyutunda yapıp ettikleriyle ve şartları içinde değerlendiriyoruz. Bugünün insanı binlerce yıllık bilgi hazinesinin sahibidir. Bu hazinede okült ve okült olmayan bilimler de vardır. Ortak hafızaya yapılan katkıları kalitesine, hacmine, ve hızına bakmaksızın saygıyla karşılıyoruz. Biliyoruz ki sıfırın yanında sonsuz küçük, sonsuz büyüklüktedir. Yine biliyoruz ki rölatif bilginin içinde saltık ibilgiden bir parça vardır. Bugünü hazırlayan dündür. Yarını da hazırlayan bugündür. Bu yüzden gözümüzde ikarusun kanatları ne ise F-16 nın kanatları odur. Abakus ne ise bilgisayar odur. Argo'nun dümenini tutan argonot kimse bugünün sibernetikçisi odur. Demokritos'la Oppenheimer'i eşdeğerde görüyoruz. Bugünün insanının bilgisayarlar yardımıyla sağladığı bilgi düzeyini

olağan karşıladığımız gibi, yarının pozitronik ve kozmik bilgisayarlarıyla donanmış insanının bilgi düzeyini olağan karşılayacağız.

Düşünce tayfından hür irade ve hür seçimlerle oluşan masonik düşünce, düne olduğu gibi bugüne de, yarına da uyum sağlayabilecek özdedir. Gelenekleri, rituelleri, öze dönük inişiyatik metodu ve varlığına damgasını vuran tüm değerleriyle maziye bağlı Masonluk, gerçeği arama,

insanı mutlu etme ve yücelmiş insanı yaratma çabalarında çağdaş olma ve çağlar ötesine ulaşma yeteneklerine sahiptir. 360 derecelik bakış açısı, hoşgörüsü, taassuba karşı direnci, insancıl değer yargıları ve sonsuz sevgi hazinesi bu düşünce-mizi pekiştiriyor. İnancımız düşünce-mizle özdeşleşiyor.

Yazımı bir Latin özdeyişiy-le bitirmek istiyorum. «Homo res sacra homini» insan insan için kutsal bir varlıktır.

Saadettin Ozil Birader

Ziya UMUR

Saadettin Ozil Kardeşimiz, 24 Mart 1899'da Beylerbeyi'nde (İstanbul) da doğdu. Aynı mahallenin, Abdullah Ağa mektebinde tahsiline başladı. Burada üç sene okuduktan sonra, Saint Joseph Lisesine kaydoldu. Orta Mektebi bitirir bitirmez, çok parlak talebelere tanınan bir imtiyazla, 1914'te, Mühendis Mekteb-i Âlisine, evvelâ dinleyici olarak, yazıldı.

Mühendis Mektebinden mezun olunca o zaman Belçikalıların işlettiği «Tramvay Şirketi»'ne, Yol Mühendisi olarak, girdi. 1939'da, Şirket Türklere devredildiği sene, Baş Mühendis oldu. 23 sene de bu işte çalışarak, 1962'de emekliye ayrıldı.

Aynı sene (18/V/1962), İstanbul Belediyesi Mecralar Şubesinde çalışmağa başladı; bir sene sonra (18/11/1963) Mecralar Müdürlüğüne tâyin edildi. Yaş haddinden emekli olana kadar orada kaldı.

Eylül 1987'de, Karısını ve Kızını bırakarak Ebediyete intikal etti.

İşte Saadettin Ozil'in düm düz geçmiş «haricî» hayatı...

«Masonik» hayatı da düm düzdür :

21 Eylül 1929'da, otuz yaşında iken Mesleğimize intisab etti. Bi-

kaç ay sonra (7/XII/1929) Kalfa, bir sene sonra (27/XI/1930) Üstat oldu.

1987 yılına kadar, 58 (elli sekiz) sene, bize Üstatlık etti.

1933'te kurulan «ÖZKARDEŞ» Muhterem Locası'nın Kâtibi oldu. Masonik faaliyetlerin 1935'teki tâtiline kadar bu vazifeyi yürüttü. ÖZKARDEŞ Locası'nın ömrü kısa olmuştu. Fakat, uyanıştan sonra, MUSAVAT ismi altında parlayan ve Masonluk tarihimizde mûtena bir mevki işgal eden bu Muhterem Locanın da ilk senelerinde Kâtipliğini yaparak, bütün teamüllerini (şimdi gelenek diyoruz), O, kurdu ve yerleştirdi. MÜSAVAT Muhterem Locası, O'nun gösterdiği yolda yürümeği kendisine bir şeref bildi. O kadar ki, kardeşler, bir teccid-i îman kabilinden, kendisini, bir daha Sekreterlik Kürsüsünde görmek istediler. Bir hayli yaşlı olan Üstadımız, Locasından, bu fedakârlığı esirgemedi: Çok uzun senelerin gerisinde kalmış olan bir devri bilenlerin —acı tatlı— hâtıralarını canlandıran üslûbunu aynen tekrarlayan zabıtlarını yazdı.

Müsavat Muhterem Locası, bu Kardeşimizi «Üstadı Muhterem» olarak görmeği çok istemişti. Locanın kuruluşundan itibaren, her sene, Üstat Galip Hamdi Tekyeli'nin evinde yapılan hazırlık toplantılarında, O'nun Üstadı Muhterem olması için, kendisine teklifte, hattâ tazyikte bulunulur, yalvarılırdı. Çok üstün saydığı bu vazifeyi, suret - kat'iyede reddetti; bizi, toplantılara gelmemekle tehdit etti. İleri sürdüğü sebep: «nâtıkası» yokmuş! Nihayet, 1966 yılında dedi ki: «Bu teklifle beni üzmeyin. Loca beni Birinci Nâzır yapsın. Ulaşabileceğim en büyük pâyeye bununla kavuştuğumu kabûl edeyim. Bir daha bu teklifi tekrarlamayın.» O sene Birinci Nâzırlığımızı yaptı.

Bunun dışında, nasıl Osman Şevki Figen, Locanın devamlı surette «Dahilî Muhafızı» olmuşsa, Saadettin Ozil de, uzun boyu, yakışıklı asilzade endamı ile, Locamızın değişmez «Sancaktar»'ı oldu.

Mimar Sinan Locası üyesi olarak Masonluğa yaptığı hizmeti, hiç kimse bilemeyecek: Yüzlerce, binlerce sahife tutan tercüme ve transkripsiyonlarının altında, ne bir isim ne bir imza... Her yaptığını, kendisi için yapmıştı.

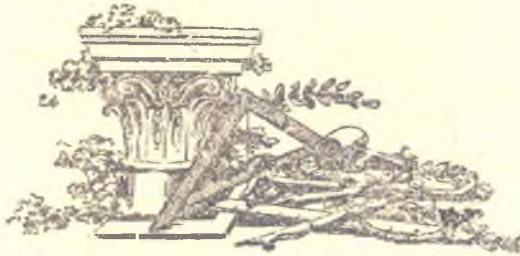
Saadettin Ozil Üstadımızın Masonik hayatının hikâyesi de, bu bir kaç satırın içindedir. Doğduğu Beylerbeyi ile öldüğü Arnavutköy arası gibi: Bir adımlık köprü ile birinden öbürüne geçiliyor. Fakat o iki mahallenin arasındaki deniz, iki «kıt'ayı» birbirinden ayıracak

kadar geniş ve derindir. Süleyman Nazif'in, Nâmık Kemâl için söylediği sözler gibi: «Nâmık Kemâl Tekfurdağında doğmuştu, Gelibolu Sancağında medfûndur. Bu itibarla Edib-i Âzam'ın mehdi ve lahdi (beşiği ile mezarı) yan yana bulunuyor. Bu kadar küçük bir mesafeye o, büyük adam, Ebediyeti yerleştirdi.»

Her sözümüz gibi, «İstanbul Efendisi» tâbirini de ayağa düşürdük. Birisinde ufacık bir vakar, bir kendini bilme belirtisine rastladığımız vakit, ona hemen bu sıfatı yakıştıırıyoruz. Elimde olsa, «İstanbul» ve «İstanbul Efendisi» sıfatlarını, «sırf Saadettin Ozil için kullanılabilir», diyerek yasak ederdim.

Saadettin Ozil'in Ebediyete intikalinden sonra, kendi kendime soruyorum: «Bizi, boş ümitlere sevketmeden, hem onun inandığı hem bizim inanabileceğimiz şeyleri söyleyen, kültürünün derecesini keşfetmekten bile âciz olduğumuz bu Kardeşimiz olmayınca, biz, kime baş vuracağız? Kimle dertleşeceğiz?».

Böyle Kardeşlerimizi kaybettikten sonra, yine de yaşamağa devam edebiliyorsak, bunun elbette bir hikmeti vardır. Bu «Hikmet»'i izah etmek için, diyorum ki, «Saadettin gibi Kardeşleri bize lûtfettiği için, Kâinatın Ulu Mimarına, şükürler olsun...»

Matematik Kavram ve Sembollerin Masonluktaki Yeri ve Felsefesi

Sevil ÇALIŞKAN

Masonluğun her aşamasında, sürekli olarak karşılaştığımız, adeta, Masonik Felsefe ve Öğretiyle özdeşleşmiş olan Matematiksel Kavramlara, Masonik yayınlarda ne kadar az yer verildiğini görünce, ister istemez, Matematik Bilimine Masonik açıdan haksızlık ettiğimiz düşüncesine kapılırız.

Hepimizce bilindiği gibi, Mabette, çevremize dikkatle göz gezdirdiğimizde hemen her yerde, zeminde, yönlerde, gökkubbede, çalışma tablosunda, kürsülerde, avadanlıklarda, kardeşlerin yürüyüşlerinde, Geometrik şekil ve sembollerin hakimiyetini, Matematiğin sağlıklı disiplinini görür ve hissederiz. Biliriz ki bütün bu şekil, sembol ve avadanlıkların ifade ettiği değişik anlamlar vardır. Örneğin, bir Loca, Masonluğun üç büyük sembolik Nuru, Kutsal Kitap, Gönye ve Pergel ile tam olur. Bunlardan dik açılı köşeler teşkil etme özelliğine sahip gönye, Üstadı Muhteremin eşarbında asılıdır. Bu Gönye Loca Başkanının otoritesini ve bu otoritenin, Cemiyet Nizamları dairesinde kullanılması gerektiğini ifade eder. Bazı Üstadı Muhteremlik takılarında da, Gönyenin iki kolu arasında, Pisagor Teoreminin, Geometrik ifadesi ve ispatı görülür. Bu, Gönyeyi taşıyanın, kesinlikle sahibolması gereken Masonluk Bilimini sembolize eder. Çünkü Üs-

tadı Muhterem, Locasında, Kemâl'i temsil ettiği gibi, bir görevi de, mükemmel Masonlar yetiştirmektedir.

Pergele gelince, Matematiksel işlemlerde, yalnız daire çizmeye değil, ölçü almaya ve ölçü taşımaya yarar. Pergel bir anlamda, uzayda sınırlanmış sonsuz zaman duygumunu verir. İzafileğin ve duygunun sembolüdür. İstek ve hırslarımızı sınırlı tutmayı öğretir. Yine bilindiği gibi, Geometrinin, bu iki avadanlığının birbirine göre konumları, kürsü üzerinde, Çıracak, Kalfa ve Üstad derecelerini sembolize etmektedirler.

Diğer taraftan, Kübik taş, Çırağın, kalem, çekiç ve gönye ile ortaya koyacağı eserdir. Görüldüğü gibi hedef yine sembolik olarak Geometrik bir şekil olan düzgün bir küp olmaktadır.

Masonların değer verdikleri bir önemli Sayı da, Altın sayı veya Altın Kesit olarak isimlendirilen Orandır. «Eşit olmayan iki parçaya ayrılan bir bütünü, şekil bakımından güzel görünebilmesi için, küçük parçanın büyüğe oranı, büyüğün bütüne olan oranına eşit olmalıdır.» şeklinde tarif edilen bu orantıya, Altın Sayı adı verilir. Yapı sanatında bu orantı, bugün, güzel, doğru ve sağlam olarak nitelendirilen, bir çok eserde, her üç boyutta da modül olarak kullanılmıştır. Leonardo da Vinci, İlahi Kesit adını verdiği bu oran üzerinde çok çalışmıştır. Bu oran basit bir cebrik ifade ile elde edilebilir. Değeri 1,618 dir. Bu sayının tersi olan 1:1,618 in değeri de 0,618 dir. Ayrıca, bu oranın karesi de 2,618 dir. Görüldüğü gibi, bu değerlerin hepsinde de, ondalık kısımlar birbirinin aynıdır. Matematikte bu özelliğe haiz bir başka oran mevcut değildir.

Masonlukta bu oran, Mabedin geometrik tezyinatında ve ışık saçan beş köşeli ve yıldızda görülmektedir. Işık saçan yıldız, Altın sayının bir modelidir. Bu yıldız, Altın Kesit bölünme oranı ile çizilir. Ayrıca doğuda görülen ışıklı delta, ikizkenar üçgen olup, tepe açısı 108 derecedir. Bu şekilde çizilen ikizkenar üçgenin kenarları, Altın Sayı oranlarına sahip olarak dengeyi ifade ederler.

Görüldüğü gibi, her sanat eserinde asılan güzellik ve estetik için bazı uyum, oran ve orantılara azami ölçüde riayet edilir. Biz, Masonlarda, insanlık Mabedinin inşasında, çalışmalarımızı yaptığımız bu mekânda bazı geometrik şekillere ve aritmetik orantılara yer vermiş bulunmaktayız. Biliriz ki, çalışmamızın temelini, birimler arasındaki uyum temin eder. Yapı taşları arasındaki ahenk, çalışma tem-

posundaki ahenk, Kardeşler arasındaki ahenk, İdeal ahengin temel taşlarıdır. İşte bu nedenledir ki Masonluk, Mabedindeki Geometrik oranlara, sembol ve uygulama olarak, Altın Sayıyı seçmiştir.

Bütün bunlar, Matematiksel sembol ve kavramlardır. Acaba, Masonluğun her kademesinde, her aşamasında ve her safhasında hakim unsur olan Matematik, bu esrarı, bu gücü nereden alıyor?

Engizisyon Mahkemesi önünde «Ben dönmüyor desem de Dünya dönüyor» diyen büyük Fizikçi ve Matematikçi Galileo, bir eserinde der ki «Evren, Matematiğin diliyle yazılmıştır. Harfleri, üçgen, çember ve öteki elemanlardır. Bunları bilmedikçe, onun bir sözünü bile anlayamayız. Matematiğin dilini bilmeyen için, Evren, içinden çıkılmaz bir labirent gidir.»

Peki, o halde Matematik nedir? Bazılarına göre matematik, bütün İlimlerin Prensidir. Öyle veya böyle, insan zekasının, şimdiye kadar ürettiği en dahiyane soyut ve sembolik sistem olan Matematik, insanın dış dünyayı yorumlama ve denetim altında tutmasının aracı olarak, büyük, ve değişmez fonksiyonunu, her zamankinden muhteşem olarak sürdürmektedir. 'Onsuz ne Fizik, ne Ekonomi ve ne de Tıp Bilimini yapmak kabildir. Hele, Mimarlık ve Mühendislik branşlarıyla Matematik adeta özdeşleşmiştir. En basit anlamda, Aritmetiği Sayılar Bilimi, Geometriyi de şekiller Bilim diye tanımlayabiliriz. Doğada somut örneği olmayan bu Bilim dalında, insanlar, kendi mantık oyunları ile yarattıkları problemlerin karanlık dehlizlerinde, bazen aydınlığa çıkmışlar, bazen de kaybolup gitmişlerdir. Matematiğin sonsuzluğa uzanan yollarında, kendi felsefelerini kurmuşlardır. Gerçekten eski Çağlar Matematikçilerinin hemen hepsi, kendi Felsefe Okullarını kurmuş, Çağlarına damgalarını vurmuş kişilerdi. Thales, Pisagor, Sokrat, Platon, Aristo, Euclides, Archimedes gibi.

Bunlardan, M.Ö. 6. yüzyılda (596-500) yaşamış Pisagor'un en önemli buluşlarından biri, Doğadaki her şeyin Matematiksel olarak açıklanması ve yorumlanması düşüncesidir. «Evrenin Hakimi sayılardır. Sayılar Evreni yönetiyor.» sözlerini söyleyen Pisagor'un, Matematik, Fizik, Astronomi, Felsefe ve Müzikte getirmek istediği yenilik ve buluşları hazmedemeyen siyaset ve din yobazlarının halkı ayaklandırmasıyla, okulu yakılmış, kendisi ve öğrencileri yanarak ölmüşlerdir. Bu şekilde, Rasyonel sayılarla ölçülemeyen uzunlukları buluşu yüzünden, Tanrıların, Evrenin gizli sırrını açıkladığı için yakarak cezalandırdığı rivayeti yayılmıştır. Hem Mistik ve hem de Matematikçi olan Pisa-

gor, kendisine, Bilgeliği seven anlamına, Filozof dermiş (Filosofia). Çünkü ona göre Sofia anlamındaki Bilgelik, eksiksiz doğru, yalnız Tanrılara yakışır, insana ise ancak Filozofluk yani Bilgeliği sevmek, ona ulaşmaya çalışmak uygun düşer.

Mukaddes İncilde, Süleyman Mabedinin yapımının, dolaylı olarak, Pisagor'dan 400 yıl evvel, M.Ö. 958 yıllarında başladığı yazılıdır. Mabedin yapımıyla görevlendirilen Hiram Abif, Geometri İlmine tam manasıyla vakıf olup bütün Masonların Ustası, İşçilerin, Yontucuların, Hâkkâkların, tunc dökümcülerinin ve bütün metal sanatkârlarının başıydı. Rivayet edilir ki, Mabedin ilk temel taşının Kuzey-Doğu köşesine yerleştirileceği günün sabahı, Euclid'in hiç çözülemeyen ünlü 47. problemini, Mimar Hiram, tasarım tahtası üzerinde halletmiş, kendisine bu şekilde, eşsiz bir Mimarbaşı bulduğunu anlayan Hz. Süleymanın, maddi ve manevi iltifatlarına mazhar olmuştur. Ancak Euclid'in, M.Ö. 350 yıllarında yaşadığı göz önüne alınırsa, bunun biraz yakıştırama olduğu ortaya çıkar.

Pisagor'dan 100 yıl sonra yaşayan ve ilk çağın en büyük düşünürlerinden olan Sokrat, kendisinin çok bilgili olduğunu söyleyenlere «Ben yalnız birşey bilirim, da hiçbir şey bilmediğimdir» dermiş. Ne garip bir tecellidir ki, O da Pisagor'un akibetine uğrayarak, 70 yaşında, gençliği baştan çıkarmak ve Atinaya başka Tanrılar getirmeye kalkışmakla suçlanarak, ölüme mahkum edildi. Kendisini çok seven öğrencilerinin kaçırma tekliflerine karşı çıkarak «Sizlere Saygılı olmanızı istediğim Yasalara karşı davranışta bulunmayı benden beklemeyin» diyerek, baldıran otu zehirini, ölüme meydan okurcasına içti.

Bilinmeyen bir şeyin aranabileceğini, Sokrat, Menan diyalogunda, hiç Matematik bilmeyen bir köleye, ustaca sorular sorarak, bir Geometri Problemini çözdürmekle tanıtlar. Çevresine ve çağına büyük çapta etkin olan Sokrates, arkasında dört tane okul (Ekol) bırakmıştır.

Sokrat'ın öğrencisi olan Platon (Eflatun), Sokrat'ı fikren yaşatmak için, onun ağzından, diyaloglarını kaleme almıştır. Bunlardan Phaidon diyalogunda, «Yüksek fikirlere varmak için, Ruh, dünya güzelliklerinden ayrılarak, kendi içine kapanmalıdır. Burada artık Matematik, Estetik yerine geçmiştir. Matematik ruhu duyulur olandan uzaklaştırıp, ona salt düşünme yeteneğini kazandıran Bilimdir.» ifadesi yer alır. Platon, özellikle, Ruhun ölümsüzlüğü üzerinde durmuş

ve Matematikçi olmadığı halde, kendi Bilgi öğretisinde, Matematiğe önemli yer vermiştir. Platon'un, büyük değeri olan ana düşüncesi şudur: «Evrenin Matematik bir düzeni vardır» ve bunun arkasından der ki «Dünyanın gerçek sahibi Tanrıdır, Tanrının bu dünyayı olgunluğa götüren bir plâni vardır. İnsan Tanrıya inanmakla, Erdemli olmak için bir dayanak elde etmiş olur.»

Dünyadan gelip geçmiş üç büyük Matematikçiden (Arşimet, Newton, Gauss) birisi olan Siraküzali Arşimet'in ölümü hakkında çok şeyler yazılmıştır. Söylentiye göre, Arşimet, yere çizdiği bir problem üzerinde uğraşırken, Romalı bir asker tarafından, 75 yaşında iken öldürülmüştür. Ölümlerine bile Matematik ilmi ile uğraşan bu büyük insanın öldürülmesi ile tarih yine tekerrür edecek, cehalet ve barbarlık, bir kere daha, akıl ve ilmin yolunu engelleyecektir. O Arşimet ki, daire alanını, çemberin uzunluğunu, kürenin yüzölçümünü ve hacmini ilk kez hesaplayan kişidir. Ve yine, çemberin çapa bölünmesiyle elde edilen Pi (π) sayısının hesabı ona aittir.

Arşimet uygulamalı Matematiği sevmezdi. Ancak yaşadığı şehir, Romalıların istila tehlikesine maruz kalınca, tecrik bilgisini derhal uygulamaya koyarak, akıl yerine kaba kuvvete güvenen Romalı komutan Marsellus'u ve donanmasını, mancınık ve vinçleriyle, geri çekilmeye mecbur etti. Akıl, kullanmasını bilenlere yol göstermiş oldu. Burada karşımıza iki önemli olgu çıkmaktadır :

Birincisi, Çağlarına ışık tutmuş, Pisagor, Sokrat ve nihayet Arşimet, taassup ve kör inançların kurbanı olarak, aynı akıbete uğramışlar, birisi yakılmış, diğeri idama mahkum edilmiş, üçüncüsü de kılıçtan geçirilmiştir. Taassup ve kör inançla mücadele, 2500 yıl kadar gerilere gitmektedir. İkincisi, Matematikle uğraşan bu Bilge kişiler, bu ilmin doruklarına tırmanırken, hayatın varoluş nedenlerini araştırmaya başlamışlar, Tanrı fikrini irdeleme gereğini duymuşlar, İlahi Evrenin sırlarını aralamaya çalışmışlardır. Çünkü, rakamların Mistik ve Esrarlı alemi, onları, olağanüstü düşüncelere sevk etmiştir. Ve matematiğin muhteşem bağıntıları, onları, İlahi varlığın gerçeklerine götürmüştür.

İşte bu nedenlerle, Masonlar da Matematiğin bu esrarlı ve kutsal yönünü, sanatsal taraflarını alarak, 2,5 asırdanberi süregelen Sembol ve Allegorilerini, bu geometrik ve Aritmetik temellere oturtmuşlardır. İlk çağ Matematikçilerini, 2000 yıl gerilerde bırakıp, ortaçağ karanlıklarının üzerinden atlayarak, Kopernik-Kepler-Galileo dönemine gel-

diğimizde, Kopernik'in, Aristo'nun tutucu Evren tasavvurunu yıkarak, Güneş merkezli yeni bir Evren tasavvuru ortaya koyduğunu görüyoruz. Kilisenin korkunç taassubuna rağmen, Hür düşüncenin meşalesini yakan Kopernik'in, coşkun bir takipçisi olan İtalyan Giordano Bruno, «Tek tek varlıkların mükemmel olmayışlarının tesellisini, Evrenin Bütün'ü ile mükemmel olmasında bulur. Bu anlayışı 'Kahramanca Coşkunluk' adlı yapıtında, derin bir şiir güzelliği ile anlatmıştır: «Evrenin sonsuz güzelliğine dalmak, onun içinde erimek karşısında, insanın kendi üzüntüleri, sıkıntıları, ölümü hiç kalır. 'Bütün' görmeye ne kadar yükselirsek, çevremizdeki sonlu ve eksik varlıkların kötülüğünden duyduğumuz acıdan o kadar uzaklaşırız. İnsanın bakışları, tek tek varlıkların göçüp gitmesinden, kendi didinme ve acılarından sıyrılıp, 'Bütün'ün uyum ve sonsuzluğuna ne kadar çevrilirse - Kahramanca bir Coşkunlukla-Acı ve Ölüm de o kadar yenilmiş olur. Bu Evren içinde ölüm de yoktur, ancak Öz'ün dış görünüşlerinin biçim değiştirmeleri vardır.» Zamanına ters düşen bu düşünceler yüzünden, Giordano, kilisenin affına sığınması için boşuna zorlanır, kabul etmeyince Ölüme mahkum edilir. Ölüm hükmünü kendisine bildiren Yargıca «Siz, benden çok korkuyorsunuz» dedikten sonra, 1600 yılında, Romada yakılmak suretiyle öldürülmüştür.

Yine bu dönemde yaşayan büyük Matematikçi ve gök Bilimci Kepler; Kozmoğrafyanın Sırrı' kitabında, şu önermeyi ortaya koymaktadır: «Evren Matematik oranlarla örülmüştür». Bu Bilgin, Geometrikbuluşlarıyla, Gökyüzü yapısının sırrını çözdüğüne inanır ve bu düşünce ona heyecan verir ve der ki «Nerede madde varsa orada Geometri de vardır. ve yine der ki «Doğudaki güzelliği, uyumu sağlayan Matematik oranlardır.»

Bu dönemin üçüncü büyük Bilgesi, yaşadığı çağa damgasını vurmuş bulunan Galileodur. Galileo'ya göre, Doğayı yalnız duyuların gözü ile görmek yetmez, tek başına düşünme içinde kalarak yapılacak spekülasyonlar da yetişmez, Doğayı gerçekten kavramak, yeni bilgilere varılmak isteniyorsa yapılacak şey, —Fenomenleri Matematik ile çözümlenektir—.

Daha önce de belirtildiği gibi, Galileo der ki «Gözlerimizin önünde serili bulunan Doğa, büyük bir kitap gibidir, ancak yazılmış olduğu dili biliyorsak, bu kitabı okuyabiliriz. Bu kitap da Matematik diliyle yazılmıştır. Onun harfleri, üçgenler, kareler, daireler ve öteki geometrik şekillerdir. Bu şekilleri bilmeden, Doğanın hiçbir şeyini anlayamayız».

Düşüncede ve Matematikte ihtilal yapan bir büyük dahi de «Düşünüyorum, o halde varım» diyen Descartes'tir. En büyük buluşu, Cebir denklemlerinin Geometriye uygulanmasıyla ortaya çıkan Analitik Geometridir. Bu büyük buluşu, Mantık ve Felsefesiyle, Yeni Çağ Felsefesinin kurucusu diye adlandırılır.

Matematikçi Descartes, Tanrının varoluşunu, Ruhumuzda «Sonsuz ve En Mükemmel Varlık» düşüncesinin bulunmasıyla kanıtlamıştır. Sonlu ve eksik bir yaratık olan insan, böyle bir düşünceyi, böyle bir tasarımı, kendiliğinden yaratamazdı, bu düşünceyi onun ruhuna, olsa olsa, —Sonsuz ve En Mükemmel Varlığın Kendisi Yerleştirmiş— olabildi.

Hiç şüphe yok ki, Descartes'ten bu yana, daha pek çok Büyük Matematikçiden ve onların elde ettiği olağanüstü sonuçlardan bahsetmek kabildir. Burada, bu büyük Bilgelerin, Matematik kavramlardan hareketle, Evren ve Tanrı fikrine nasıl ulaştıklarını ve Masonlukla ilgileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Kuşkusuz, Matematiksiz ne Bilim, ne teknolojinin günümüzdeki ileri düzeye erişmelerine olanak vardı ve ne de günlük yaşamın, karmaşık Sosyal ve Ekonomik ilişkilerini sürdürmeye imkan bulabilirdik. Ancak Matematiğe sadece pratik yarar açısından da bakmak doğru değildir. Pek çok Matematikçi için, uğraşlarının asıl değeri, sağladığı pratik yararlardan çok, verdiği entellektüel doyumda, yarattığı estetik duygudur. Onların gözünde, iyi oluşturulan bir Matematik Kuramı, bir sanat eserinden farksızdır, o ölçüde güzel ve etkileyici olabilir. Bu güne kadarki baş döndürücü gelişmesinde, teknoloji ve Bilim kadar, kendi iç yapısındaki simetri ve güzelliğin, insan zekasını kamçılayıcı bulma ve yaratma imkanlarının rolü vardır.

Bizim için önemli olan, sayılar, şekiller, oran ve orantılardan çok, yönelmiş olduğumuz ideallerdir. Biliyoruz ki, İdeal güzelliğe, İdeal mükemmeliyete hiçbir zaman ulaşamaz. Ulaşılması demek, Tanrısal güce erişmek demek olur ki, Ölümlü olan bizler için mümkün değildir. Bizler, Masonluk öğretisine ve prensiplerine göre hareket etmekle yükümlüyük. Bunun ölçüsü, orantısı, kendi içimizdeki değer yargıları veya sübjektif görüşler değil, Gücünü ve İhtişamını, Evrenin Ulu Mimarının yarattığı Doğada mevcut, Matematiksel harmoniden, sembollerden ve Avadanlıklardan alan, Masonik Ahenk ve İdeallerdir. Akıl, Kuvvet, Güzellik arasındaki Estetik orantıyı bulma, hepimizin ortak çabası olmalıdır.

Leopold Fall (1873-1925)

Leopold Fall Askeri bir bando şefi olan Mauritz Fall'ın oğludur. 1873 te Avusturya'nın Olomouc şehrinde dünyaya gelmiştir. Müzik dünyasında «Leo» diye tanınırdı. Yaşamının büyük bir bölümünü Berlin'de sürdürmüştür.

Leo önceleri babasından keman dersleri almış daha sonra da Viyana konservatuarına devam etmiştir. Orada Keman ve piyano dersleri almıştır.

Fall bir süre 50 inci Avusturya Piyade Alayının bandosunda Franz Lehar'ın şefliğinde, Lehar'ın oğlu ile yanyana keman çalmıştır. Sonraları Berline geçmiş ve babasının orkestrasında çalmaya başlamıştır. Bu çalışmalar sonunda tiyatro orkestralarında şeflik etmeye başlamıştır. 1895 Hamburg Operasının orkestra şefliğine atanmıştır. Burada sahne için müzik bestelemeye başlamıştır. Bir süre sonra yeniden Berlin'e dönmüş ve kendini Kabare müziği yapmaya vermiştir. Ne yazıkki başlarda denemeleri pek başarılı olamamıştır. İlk sahneye konan operası 1905 de yazdığı «Der Rebell» olmuştu.

1906 da artık orkestra şefliğini terketmiş ve kendini tümüyle kompozitörlüğe vermişti. 1907/1908 yıllarında 3 opera bestelemiş üçü de Lehar ve Strauss'la beraber o yılların ünlü operaları olarak uluslararası alanda adını ünlü opera bestecileri arasına geçirtmişti. «The Eternal Waltz» 1911 de İngilterede Hipodramda çalınmıştır.

1907 de Viyanada iken bestelediği «The Dolar Princes» adlı bestesi İngiltere ve Amerikada yıllarca sahnede başarıyla çalınmıştır.

Fall o yıllarda 20 inci yüzyıl Viyana operetlerinin melodi ve ritm'deki üstün başarılarını şahsında temsil ediyordu. Kardeşleri Siegfried ve Richard'da besteci idiler. Leo 1925 yılında Viyanada ölmüştür.

Avusturya Büyük Locası arşivlerinde Fall'ı iniyasyonu ile ilgili tutanaklar bulunmuştur. Bunlara göre Fall 14 Mart 1919 da «Freundschaft» locasında Mason olmuştur. Bu loca halen Çekoslovak topraklarında olan Pressburg şehrinde idi. Çekoslovakya'nın Doğu blokunda oluşu nedeniyle Fall'ın daha sonraki Masonik yaşamı ve gelişmeleri ile ilgili herhangi bir bilgi edinilememiştir.

Fall adına ölümünün 50 inci yıldönümünde Avusturya PTT'si bir pul çıkartmıştır.

The Philatelic Freemason Kasım-Aralık 1983.

Türkiyede Hürmasonluk

İskoçya «PROVİNCİAL» Masonik Dergisi (1988-8) yıllık baskısında yayınlanan «Türkiyede Hürmasonluk» yazısı; olayların içinde yaşamış olması dolaysile tarihin akışını Provincial dergisine en iyi aksettirebilecek olan Robert T. Sime K.' tarafından yazılmıştır.

Tercüme eden : Faruk ERENGÜL

Hernekadar Hürmasonluğun İskoçya'da 12. yüzyıl başlarındanberi fiilen hüküm sürdüğü biliniyorsa da, Türkiyeye ait ilk referanslar; Osmanlı İmparatorluğunun güçlü devri olan 1703-1730 yılları arasında Sultan Ahmet'in hükümdarlığı zamanına rastlar.

Maalesef bu ilk devirlere ait kayıtlar aşağı yukarı tamamen kaybolmuştur. Fakat malûmdur ki: 1854 Kırım harbinin bitiminden sonra İskoçya B.L. tarafından Türkiyede bir locaya beraat verildi. Beraat; o zaman adı Constantinople olan İstanbulda Galata semtinde bir loca kurmak üzere Lord Reading'e tevdi edilmiştir. Genellikle İngiliz Silâhlı Kuvvetleri personelini ihtiva eden locanın çalışma lisansı İngilizce idi.

İngilterenin Türkiye Büyük Elçisi Sir Henry Bulvar, İngiltere B.L.'ndan aldığı beraatla «Bulvar Locası» adı altında ikinci bir loca kurdu.

İskoçya, İngiltere, Fransa, Almanya ve Yunanistandan sağlanan beraatlarla loca sayısı artmağa devam etti ve 1908 yılında hepsinin «Eski ve Kabul Edilmiş Türkiye Büyük Locası» içinde birleşmesi çağırısının yapılması kararlaştırıldı. Toplantı 8 Ağustos 1908 tarihin-

de İstanbulun Beyoğlu semtinde «Splendid Kahvesi»nde yapıldı ve T.B.L. nin kuruluşu resmen kabul edildi. Belli başlı beş görevli tesbit edildi ve müteakip yılın mart ayında Büyük Kurul'a oniki isim daha ilâve oldu, bunların arasında; Birinci Dünya Savaşı başlangıcında Osmanlı İmparatorluğu Sadrazamı Mehmet Talât Paşa da vardı.

Türkiye Büyük Locasının (T.B.L.) kuruluşunun ardından Mısır, İtalya, Fransa, Belçika, Macaristan ve İsviçre B.L.ları tarafından tanındı. İngiltere ve İskandinav menşeli B.L. lar resmen tanımada lâkayd kaldılar. Takip edebildiğimiz kadarı ile, Türkiyede muhtelif anlayışlara bağlı 23 locanın çalışmakta olduğu ve hepsinin yeni T.B.L.'a bağlılığı kabul ettiği görülür. Şurasını belirtmekte manidardır ki: yeni B.L. nin ilk kararı; E.U.M. tanımını ve kabulünü vurgulayarak, Eski İskoç Ritine ve temel ilkelerine bağlanmak olmuştur. Bu prensipler bu güne kadar halâ meriyetini sürdürmektedir.

Savaşın bitiminden sonra İskoçya beraatlı «Prodos Locası» Türkiyede kuruldu, fakat, genellikle İngiliz uyruklu çalışanlardan teşekkül ettiği için, 1923 yılında İngiliz Silâhlı Kuvvetleri çekilince Loca dağıldı.

1935 Mayısında, hükûmetin bir kararnamesiyle her türlü kardeşlik cemiyetlerinin, kulüplerin ve benzeri teşekküllerin toplantıları yasaklanınca masonluk Türkiyede büyük bir darbeye maruz kaldı. Neticede bütün masonik çalışmalar son buldu. T.B.L. sının kuruluşundan beri «65» locanın patent almasına rağmen, bu tarihte ülkede «31» loca faaliyette idi. Hayatta kalan localardan «19» tanesi İstanbul Vadisinde bulunuyordu., bunlardan «13»ü Türkçe, «5»i Fransızca, birisi de Almanca konuşan Localardı. Eski Ahit'te Smyrna adı ile anılan İzmir şehrinde, biri Fransızca konuşan «6» loca vardı. Diğer localar Ankara veya eski başşehir Bursada idiler. Belki şaşılacak ama, 1935 lerde Ankara sadece bir locaya sahip olmakla iftihar ederdi. O zamanların Ankarasının, bu günün modern şehri olmaktan çok uzak, kasabadan biraz büyükçe olduğunun hatırlanması gerekir.

Yıllar geçince, bilhassa İkinci dünya savaşının bitiminden sonra Türk Hükûmeti tarafından çok daha mutedil bir davranış benimsendi. Masonik faaliyetlerin tekrar tesisi için yapılan resmî müracaat; Hükûmetin 8 Şubat 1948 tarihinde olumlu karşılanması ile neticelendi. Hernekadar onüç yıldan beri resmî masonik toplantı yapılmamış ise de, mason kardeşler arasındaki dostluklar devam etmiş, ve, bilinen masonlardan yeni bir kardeşlik zincirinin kurulması memnuniyetle kabul edilmişti. Bilhassa bunlar üye kayıtlarını yenilemek istediler.

Bu tarihe kadar bütün locaların beratı Türkiye Yüksek Şûrası (T.Y.Ş.) tarafından verilmişti ve ancak 1956 yılında müstakil bir T.B.L. nin teşekkülü karşılıklı olarak kabul edildi. Bu arada, yeni loca beratlarının verilmesi ve locaların yönetim ve denetimi tam yetki ile T.B.L.'a bırakıldı. Bu gün mevcut elli locanın berat durumu böyledir.

Bütün localar aynı ritüeli kullanmakla beraber, Türkiyede üç İngilizce, keza üç Fransızca ve birer de Almanca ve Grekçe konuşan localar vardır.

Maamafih yeniden düzenlenmiş T.B.L., o sırada İskoçya B.L. tarafından hemen kabul edilmedi ve hatta İngiltere ve İrlanda B.L. larının tanınması daha sonra oldu.

Ben, 1949 yılından beri, yabancı bir şirkette vazifeli olarak Türkiyede ikamet etmekte olduğum halde, yedi yıl boyunca oradaki masonik faaliyetlerden haberim yoktu. Özel bir görevle refakatinde bulunduğum bir sırada bir Türk mason tarafından ceketimin yakasına bir rozet takıldı ve bunu bu ülkede masonluğa kabul edilmişim takibetti.

Bu rastlantının sadece Türk ve İskoç hürmasonları arasında değil her iki ülkenin Büyük Locaları arasında da sıcak ve dostane münasebetlere doğru ilk adımların atılmasına müncer olduğunu söylemekten çok memnunum.

Nizamlara aykırı olarak kurulmuş mason derneklerine karşı ihtiyatlı olmaklığım ikaz edildiğinden bir yol gösterici rehber aradım. Bu sahada en yetkili masonlardan, bilhassa Önceki Büyük Sekreter Alex Buchan B.:’den her türlü yardımı gördüm. Onun talebi üzerine T.B.L.’nin çalışmalarını ve tarihçesini iki yıl boyunca derinlemesine tetkikle başlayan bazı ön soruşturmalar yaptım. Önceki B.Ü. Lord Mac Donald ve Alex Buchan BB.:’in 1958 yılında Uzak Doğuya yaptıkları bir resmi ziyareti müteakiben dönüş yolculuklarını Türkiyeyi gayri resmî bir ziyaret için kestiler. İskoçya B.L.nin en üst görevlileri, T.B.L.nin misafiri olarak orada üç gün kaldılar, standartları, çalışmaları ve prensiplerinin Edinburg’ta istenen ve arananlarla aynı olduğuna ikna oldular. Görüşmelerde İskoçya B.L. nin resmen T.B.L.ni tanıma imkânları bütün cepheleriyle münakaşa edildi. Fakat, bunun sağlanmasından önce Türkiyede hükümet değişikliği ile son bulan bir siyasî karışıklık dönemi yaşandı. Bu yüzden, resmen tanınmanın gerçekleşmesinden önce, iç politikadaki kargaşanın durulmasının beklenmesine karar verildi.

1963 Yılında, T.B.L.'nin bir temennisi üzerine, İskoçya B.L. durumu değerlendirerek, zamanın geldiğine hükümlerle, resmen tanımayı kabul etti. Bu vesile ile kesin ifadesini bulan başlangıç dostluğu to-murcuklandı ve yıllar boyunca derinleşti.

Edinburg'ta B.L.'nin tanımmasının ardından bir çok Amerikan B.L. ları onu takibettiler. Bu, bana ve bilhassa Türkiyede bulunan Amerikan deniz aşırı silâhli kuvvetleri mensuplarına, bulunduğumuz yerlerdeki mahallî localara kabul için kapılarını açtı. Bu uygulama, pek tabii, Square Clube'de bir perde arası karşılaşmamızdan itibaren «resmen tanıma»dan önceki iki yıl için plânlanmıştı. Bu arada biz, locanın bütün üyelerini yenileme fırsatı bekleyen sosyal faaliyetlere iştirak ettik.

İlgili biraderlerden bir kısmı Türk Localarına kabul edildikten sonra, yeni bir loca kurmak için T.B.L.a müracaatta bulundular. İstenen be-rat verildi ve benim Kurucu Ü.M. olduğum No: 42 Efesus Locası 1965 yılında İzmir Vâdisinde kuruldu.

Masonik mesleğimin en mütevazı hâtıraları, küçücük locamızda Müs-lüman, Hristiyan, Musevî, Ermeni, Grek Ortodoks kilisesine bağlı kimseler, hepsinin birden tam bir sulh ve ahenk içinde çalıştıklarını görmem olmuştur. Her tarafı karma karışık bir dünyada, daha bü-yük bir sulh ve anlayış temeli oluşturan, gerçekten harikulâde bir tecrübe, Ve bilhassa o gün, Kutsal Kitaplar Kürsüsünde Kur'an, İncil ve Tevrat'ın açık olarak aynı büyük bir sebeple bulundurulma-sı, aynı zamanda her birinin diğerlerinin görüşlerine hürmetinin bir ifadesi idi.

Türkiye ve İskoçya BB.LL.: nin arasındaki hâlen mevcut dostlu-ğun kuvvetli bağları. İskoçya B.L.: nin en büyük iki elçisi olan B.Ü. Lord Bruce ve Büyük Sekreter Alexander Buchan KK.: in resmî bir ziyaretiyle 1965 yılında daha sağlam temele oturmuş oldu. Bu ziyaretin maksadı T.B.L. sını gerçek sembolik anlamıyla yeniden «consacré» etmeyi ve ben bu vesile ile Merasim Üstadı görevini yürütmekten şeref duydum. Bütün konsekrasyon âletlerinin, görev-lilerin bijularının yapımı ile görevlendirilmem benim mesuliyetimi ar-tırmıştı. Eğer, hiç bir zaman bir şeker külâhı yapmayı denemediniz-se emin olabilirsiniz ki bu iş, kolay bir iş değildir.

İki B.L.: arasındaki yakın işbirliği, 1967 yılında T.B.L.'sının çalışma-larını değiştirip, İskoç Ritine uygun hâle getirilmesi ile daha çok is-

batlanmış oldu. Benim kendi locam olan Efesus, diğer localara yeni çalışma şeklini öğretmek için pilot loca görevini üstlendi. Bu maksatla modern ritüellerin kopyaları Edinburg'da Bertie Campbell B.: den temin edildi ve kurulan bir komisyon bunları Türkçeye tercüme etti.

1967 Yılına kadar Türkiye Localarında bilinmeyen Üstadı Muhterem İis'at töreni için Alex Buchan B.: bu duruma da bir çare buldu: T.B.L.nın, Önceki B.Ü. derecesini almak için İskoçya B.L.sına resmî bir talepte bulunmasını telkin ve tavsiye etti. İki sene Ü.M. görevi yapmış olmam hasebiyle Ü.M. olarak benim teyidime dayanarak talepnameyi Edinburg'a gönderdik, törene iştirak etmem gereği bildirilerek kabul edildi. Gerekçesi; Türkiyedeki «Önceki ÜÜ.MM. lere çalışma şeklini gösterebilmem idi.

Netice olarak öyle tertibedildi ki: ben; «Scone and Perth No. 3» Locasında yıllık is'at törenini dikkatle izleyeyim ve onların yeni seçilen Ü.M. i için yapılacak is'at törenine de iştirak edeyim. Böylesine eski ve şerefli bir locada, koltuğu, belki tarihte en kısa süreyle işgal eden kimse olmama rağmen benim için ender sayılır, unutulmaz bir tecrübe oldu.

Yıllar boyunca inkişaf eden İskoçya ve Türkiye BB.LL.ları arasındaki yakın ilişkiler, 1986 Eylülünde daha da arttı. T.B.L. Büyük Üstadı Cavit Yenicioğlu B.: başkanlığında kırk kişilik bir grup, Büyük Locamızın 250. yıldönümünün kutlanmasında resmen hazır bulunmak üzere İskoçyaya geldi.

TÜRKİYEDE SÜPREM KONSEY

Türkiyede 1908 yılında Organize Hürmasonluk tesis edildiği zaman Mısır Prensi Aziz B.: 'in mürşitliği altında idi. Remzî locaları yöneten müstakil bir «Büyük Loca» kuracağına, birden otuzüç'e kadar bütün dereceleri kontrol eden bir Süprem Konsey (Yüksek Şûra) tesis etmişti.

Bu durum 1956 yılına, yâni o zamanki B.L.nın, Süprem Konseyin hakimiyetinden tamamen müstakil olmasının kabulüne kadar açıklığa kavuşmamıştı.

Zeki BELGİN kardeşimizin 60. masonik yaşını idrak etmesi onuruna, İLKE Muhterem Loca'sının 25-60 masonik yaşlarına ulaşan kardeşler için Ankara Vâdisi adına 10 Ekim 1987 Cumartesi Saat 19 da düzenlediği «Ankara Vâdisi I. Onur günü» vesilesi ile Z. Bilgin K. mizin hayat hikâyesi.

Zeki Belgin — Yaşam Öyküsü

- 1902 - İstanbul'da doğdu. İlk eğitimini tamamladıktan sonra
- 1916 - Heybeliada Deniz Okulu'na girdi.
- 1920 - Mezuniyetini takiben Harp Okulu'nu Hamdiye Harp gemisinde tamamlayarak,
- 1923 - Deniz Teğmeni olarak mezun oldu ve Yavuz harp gemisinde stajını müteakip
- 1924 - Üsteğmenliğe terfi etti. 17 Kasım,
- 1924 - Deniz Tayyareciliğine talip olarak İzmir'deki Deniz Tayyare Bölüğü'ne tayin edildi.
- 1925 - Gaziemir İkinci Tayyare kursuna katıldı.
- 1926 - Tayyarecilik Brövesi aldı.
- 1928 - Mesleki bilgisini artırmak üzere bir yıl için İngiltere'de muhtelif kurslara katıldı ve Uçuş Öğretmen Okulu'nu ikmal etti.
- 1928 - İzmir'de Hatice hemşiremizle evlendi.
- 1929 - Yurda döndüğünde Deniz Tayyare Bölüklerinde uçuş hizmetlerine devam etti.
- 1930 - 30 Ağustos, Deniz Yüzbaşılığına terfi etti.
- 1932 - Deniz Kuvvetlerinden Hava Kuvvetlerine kati nakli yapıldı. Bir kızı dünyaya geldi.
- 1934 - Eskişehir Hava Okulu Tatbikat Bölük Komutanlığına atandı. Daha sonra da
- 1936 - Genel Kurmay Hava Müşavirliği Talim Terbiye Şubesine tayin edildi.
- 1938 - 30 Ağustos, Hava Binbaşılığına terfi etti.

- 1940 - Eskişehir Hava Okulu Uçuş Talim Taburu Komutanlığına atandı.
- 1944 - Hava Yarbaylığına terfi etti ve Hava Okulu Uçuş Grup Komutanlığına atandı.
- 1945 - İstanbul, Yeşilköy Torpido Grup Komutanlığı;
- 1946 - İzmir Tayyare Alay Komutan Muavinliği ve
- 1947 - Balıkesir Hava Grup Birliği'nin 9. Alay olarak teşkili için, bu birliğin komutanlığına atandı.
- 1950 - Sağlık nedeniyle ucuculuktan ayırıldı ve Hava Kuvvetleri Personel Başkanlığına atandı.
- 1952 - Altı ay süre ile Amerika'da Hava Kuvvetleri Personel kursuna gönderildi.
- 1953 - Hava Kuvvetleri Komutanlığı Merkez Grup Başkanlığına atandı. Kara-Deniz ve Hava İşbirliği kursunu düzenlemek üzere özel bir göreve tayin edildi. Kursu açtıktan sonra da
- 1954 - Bu görevin komutanlığına tayin edildi.
- 1955 - Almanya ve İngiltere'de Kara-Deniz ve Hava İşbirliği kurslarına katıldı.
- 1956 - Ankara İkmal Merkezi Genel Müdürlüğü'ne atandı.
- 1956 - 30 Ağustos, Hava Tuğgeneralliğine terfi etti ve Hava Kuvvetleri Merkez Grup Başkanlığına tayin edildi.
- 1957 - İzmir Hava Harp Okulu Komutanlığı görevine atandı bu meyanda Eğitim Komutanlığı'nı da vekaleten yönetti.
- 1959 - Hava Kuvvetleri Merkez Grup Başkanlığı görevine ikinci kez atandı.
- 1960 - Emekli oldu.
- 35 yıllık askerlik hizmeti süresince verilen görevleri büyük bir tevazu, ancak disiplin ile yerine getirdi. Örnek bir komutan olarak sorumluluklar üstlendi paylaştı. Başarısının sırrı olan bu örnek yaklaşımını tanıttı, üretti. Mutluluklarını hem paylaştı, hem de paylaştırdı. Görevi kadar insanları sevdi, sevgiyi üretti. İnsan eğitimi simgesine ışık tuttu.

Zeki Belgin — kendi anlatımından masonik yaşam öyküsü

- 1927 - 12 Mayıs, İzmir'de Ehl-i Beyin Mezarlığı'nda doğdum. Aynı yılın 12 Aralıkta kalfalığa yükseldim. Uyanıştan sonra, Ankara'da Nur Saçan İnanış Muhterem Loca'sında beş de uyanarak, çalışmalarımın devam ettim.
- 1956 - 1957 - 1963 - ve 1964 yıllarında Loca kardeşlerimin seçimleri ile, beş kez Üstad'ı Muhterem olarak görev yaptım.
- 1961 - yılından itibaren Türkiye Yüksek Şurası üyesi olarak da çalışmalarımı sürdürüyorum.
- 1960 - İske Muhterem Loca'sının kurucuları arasında bulundum ve İlk Üstad'ı Muhterem'i olarak bir yıl süre ile bu çok şerefli görevi yerine getirdim. Halen locamda Sancaktar olarak görev yapmaktayım.

Localarda Verilen Konferanslar

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İdeal	Güven İpekçi	«Landmarklar»	2.2.1988
	Avram Elkades	«Hint Düşüncesi ve Ahlak»	7.3.1988
	Suha Aksoy	1965 Olayları	21.3.1988
Kültür	Aydın Tuncay	Hürriyet ve Masonluk	19.2.1988
	Haluk Kulen	Localarda Ritüel dışı eğitim	4.3.1988
	Atila Büyüktuncay	Aşk ve Aklın ışığında Ömer HAYYAM	4.3.1988
Ülkü	Cem Göknaç	Aksiyomatik Yaklaşım ve Geometri	13.5.1988
	Suha Aksoy	1965 Olayları	18.2.1988
	Vitali Saporta	Yönetici ve Masonluk	17.3.1988
Kardeşlik	Hasan Balın	Ahlak ve Masonluk	14.4.1988
	Sahir Erman	2. D.'nin Sembolizması	28.4.1988
	Ali Mahan Erden	Cesaret	10.3.1988
Hürriyet	Şükrü Alpaslan		
	A. Erdal Yılmaz	Dış Âleme nasıl yaklaşıyoruz	21.4.1988
	Tayfun Akgüner		
Sevgi	Necati Böke	Masonluk Ruhu ve Kişilik	23.2.1988
	Adnan Sütmen	Hürriyet	22.3.1988
	Cüneyt Eriş	Rit ve Ritüel	19.4.1988
Sevgi	Faruk Erengül		
	Erdoğan Ersever	Sanat ve Masonluk	9.5.1988
	Doğan Hızlan		
	Onder Küçükerman		

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Atlas	Nesim Benba	Garibaldi	24.2.1988
	David Kohen	Mahatma Gandhi Hayatı Mesajı ve Felsefesi	23.3.1988
	Benjo Alaton	Rene Descartes «Compte Cartesius Renuus	29.3.1988
Müsavat	Erol Güler	Sembollerin Gücü	8.4.1988
	Ertuğrul Ünlüer	İdare ve Masonluk	22.4.1988
	Erkan Çelikkol	Mimar Sinan	6.5.1988
	Suha Umur	Mimar Sinan L.: 'sı Hakkında	6.5.1988
Libertas	Heinz Gebauer	Goethe'nin Werter'i Hakkında Mütalaa	16.3.1988
	Erol Kadri Öçken	Konstantin zamanındaki İstanbul	30.3.1988
	Fuat Akev	Kötülüğün getirdiği Problemler	27.4.1988
Hakikat	Temistokli Dokos	Masonik Sembolizm	21.4.1988
Ahenk	Tanju Koray	Tefekkür Hücresi	2.3.1988
	Özkan Kaymak	Masonun Huzur Reçetesi Sevgi	30.3.1988
Fazilet	Eser Arkun	Masonluk ve Sorumluluk	15.3.1988
	Gökhan Önce	Masonluk ve İhtiras	29.3.1988
	Jak Levi	Yahya Kemal BEYATLI	26.4.1988
	Neşet Yazgan	Harici Aleme karşı Sorumluluğumuz	10.5.1988
Erenler	Salim Riza Kırkpınar	Sanat, Şiir ve Sevgi	25.3.1988
	Abdurrahman Erginsoy	Rit ve Sembolizma	22.4.1988
Delta	Faruk Atasoy	Reklamcılığımız	18.1.1988
	Alber Dilen	Masonluğun Geçmişi	29.1.1988
	Alaettin Öztöpus	Masonluğun Çerçevesi	14.3.1988
	Tuncel Gülsoy	Ayakok-Marıta 2 Biyografi üzerine Masonik bir Yaklaşım	29.3.1988
	Melih Yönsel	Dinlerde Tasavvufta ve Masonlukta tanrı Mefhumu	25.4.1988
S. Dostlar	Tümer Argun Oktay Gürün İlhan Menderes Hikmet Tirali Naim Üçok	Hariciler ve Biz	25.2.1988

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
S. Dostlar	Bozkurt Cendey	Turizmde İnsan İlişkileri	9.5.1988
	Henri Russo	Anılar ve İzlenimler	25.2.1988
	Erdoğan Tınaztepe	Anılar ve İzlenimler	10.3.1988
	Bölent Iskır	Tarih Boyunca Sihir	10.3.1988
	Ahmet Aydede	Landmarklar	24.3.1988
	Selahattin İrdelp	Tarihi bir vesikanın açıklanması	24.3.1988
	Yaşar Tacı Çelik Halit Güven	Anderson Yasaları	7.4.1988
Ülke	Őarik Akyol	Masonluk Nedir	5.5.1988
	Ahmet Mısırlıoğlu	Masonik Giyim	23.2.1988
	Cumhur Ferman Nezih Rona Ergun Zoga Tuğrul Kırmızı	21. Yüzyıla girerken Sosyal ve Teknik açıdan Masonluğun problemleri neler olacaktır, Dinamızın devamı için neler yapılmalıdır.	3.5.1988
Şefkat	Atilla Büyüktuncay	Derbeder bir deha Neyzen TEYFİK	22.2.1988
	Hilmi Erimli	Tekris Öncesi ve Tekris	21.3.1988
Hümanitas	Sami Aji	Locanın Çalışmaları	29.3.1988
	Jak Levi	Yahya Kemal BEYATLI	26.4.1988
Hulue	Yanı İşçen	Nil vadisinde medeniyetin doğuŐu	17.2.1988
	Kostantin Doykos	Hayat ve Ölüm	13.4.1988
	Lefter KarakaŐ	Masonlukta Hayat Felsefesi	11.5.1988
Freedom	Suha Umur	Osmanlı Hanedanında Mason Kardeşlerimiz	3.3.1988
	Amil Kunt	Masonik Birlik	31.3.1988
Devrim	Sahir Talat Akev	Bir M.:.'ik Seyahatin düşündükdükleri	24.2.1988
	Ülkü Baydar	Meksika'da Din	6.4.1988
	Emin Esat Kadaster	10. ncu yüzyılda İhvan-Us Safa Cemiyeti	20.4.1988
Pınar	Zihni Tekin	Özgür Düşüncenin Gelişmesinde otorite Akıl ilişkisi	5.4.1988
Sevenler	İhsan Özgen	Adalet ve Akıl	19.2.1988
	Cahit Bergil		
	N. Egeran	Spekülatif M.:. luğu Kronolojik Özeti	4.3.1988
	S. Hendekli S. Polat		

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Sevenler	D. Onbulak	1. D. : Ritüeli Öğretileri	18.3.1988
	Faruk Keskinel	Büyük Piramidin Geometrisi	29.4.1988
Hisar	İsmail İşmen	Mimar Sinan'ın Hayatı ve Zamanı	26.4.1988
	Vural Şekerel	Almnyadaki Loca çalışmalarını İntibaları	10.5.1988
Üçgen	İlyas Albayrak	Harici Alame Masonik Davranışlar	26.2.1988
	Safa Akter	Yunus EMRE	11.3.1988
	Kerim Soysal	M. : 'luk ve Müzik	25.3.1988
	E. Gazioğulları	Ömer HAYYAM	22.4.1988
Üçışık	Yücel Oyal	İnsan İnanç ve Masonluk	29.2.1988
	Hüsnü Güreli	Mutluluk	9.5.1988
Gün	Muzaffer Akın	Akıl ve Hikmet Bilge ve Metod	24.2.1988
Özlem	Doğan Hızlan	Kültür Çağdaş Kültür, Sanat, Teknoloji ve İnanç	7.3.1988
	Murat Eric	Mimarlık Sanatında Ahenk	21.3.1988
	Ertuğrul T. Sayın	Kişilik Gelişmesi ve Kişilik Sorunları	2.5.1988
Başak	Orhan Arıoğul	Rit ve Ritüel	3.3.1988
	Kemal Bilgiçtur	M. : 'ik Sembol ve Alegori	17.3.1988
	Reşit Ata	Her M. : 'un Eğitime ihtiyacı vardır	31.3.1988
	Bahri Öktem	İnsan ilişkilerinde Masonik Davranışları	14.4.1988
	Tayfun Akgüner	Masonluk ve Özgürlük	28.4.1988
Evren	Bero Frayman	E. FROM Derlemeler	25.2.1988
	Somer Öneş	Euthanasie	10.3.1988
	Rifat Saban	Felsefi Vasiyetname	24.3.1988
Piramit	Aydın Esen	Kalfa derecesinin Sembolizması	4.3.1988
	Haluk Sezgin	400. Ölüm Yıldönümünde Mimar Sinan	13.5.1988
Nilüfer	Erhan Özkıp	TEKRİS	23.2.1988
	Ünal Göktunca	Masonik Tarih	8.3.1988
	N. Çelikaksoy	Sembollerimizden İkisi	22.3.1988

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Nilüfer	H.İ. Göktürk	Güzelik onu niçin süslesin	12.4.1988
Burç	Nejat Atahan	Lağdmarklar	15.2.1988
	Faruk Deniz	Tam Kusursuz ve düzenli L.:	29.2.1988
	Müfiğ Birsen	Ezelden Ebede	14 3.1988
Sembol	Ziya Eştaş	Masonlukta Kadın ve Hemşirelerarası ilişkiler	2.5.1988
Güven	Ali Mutver	Sevgi	28.4.1988
	Ünal Göktuğca	Masonluğun Örf ve Adetleri	28.4.1988
Meşale	Arslan Ataman	Masonik Açıdan Yaşlılık	2.3.1988
	Kayıhan Özoğuz	Kentleşme ve Arabesk Kültür	16.3.1988
	Zafer D. Oneran	İdareci ve Masonluk	13 4.1988
Anadolu	Nezih Rona	Samayizm ve Masonluk	23.2.1988
	Seyfi Sivacı	1647-1717 arası Spekülatif M.:. luk	5.4.1988
	Cevad Memduh Altar	Atatürk ve Kültür'de Evrim	19.4.1988
Sezgi	Ahmet Akkan	Akıl ve Sezgi	15.3.1988
	Rıfki Kahramaner	Evrensel Düzen ve Masonluk	12.4.1988
ANKARA			
Uyanış	İrfan Köksalan	Masonluk ve İnanç	19 2.1988
	Rahmi Tunçalp	Türk Masoğluğu Cümhuriyet Dönemi	1.4.1988
	Halil Mülküs	Ankara Vadisinde Masonluk	6.5.1988
Yükseliş	Necati Tarıman	Hoşgörü Hoşgörüşsüzlüğü Hoşgörebilirmi	3.3.1988
	Mehmet Emin Varol	İnsanlığın Ana prensiplerinden biri Adalettir.	17.3.1988
	Tekin Özterem	Masonlukta Sembolizm Allegori ve Teatral Unsurlar	7.4.1988
İhanış	Sami Gürün	Bir Filozofun düşünceleriyle M.:. luğun tanımlanması arasındaki uyum	11.4.1988
Bilgi	Münir Berik	Düzenli Masonlukta Temel Konular	6.4.1988
	Baki Çetinyürek	M.:. 'da Gizlilik ve Sır	4.5.1988

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Barış	Cahit Çeltikçi	Nur ve Ziya	7.3.1988
Dikmen	Hasan Köni	Birinci Dünya Savaşında Osmanlı İmparatorluğu ve Osmanlı Masonları Aleyhinde Masonik Propoganda	7.4.1988
Yıldız	Coşkun Ertürk	Sevme Sanatı	12.5.1988
Üçgül	Cahit Çeltikçi	Türk Masonluk Tarihi	24.2.1988
	Bozkurt Güvenç	Aydın-Ma.: ilişkisi	11.5.1988
Çağ	Ethem Sena Çınar	Hürriyet ve M.: luk	3.3.1988
	Savaş Akhan	M.: ik ilkelerin ışığı altında Yunus Emre	7.4.1988
G. Mimarıları	Hasan Kazanoğlu	Dünyada Masonluk	5.4.1988
	Bülent Onaran		
	Ersan Özler	Locamızın Kuruluş tarihi	3.5.1988
	İsmail Altıntaş		
Eşitlik	Can Arpaç	Ülkemizde ve Dünyada M.: luğu bekleyen tehlikeler ve karşı tedbirler nelerdir.	23.2.1988
	Ethem Sena Çınar	Türk ve Dünya M.: luğunun maruz kaldığı tenkitler, suçlamalar ile verilecek cevaplar nelerdir.	12.4.1988
	Ömer Bozkurt	M.: luğun kamuoyundaki yansıması	26.4.1988
Y. Emre	Edvard Bero	1. Derecenin Sembolizması	17.2.1988
İlke	Öner Nişbay		
	Abdullah Ergül	Hukuk ve Masonluk	26.2.1988
	İsmet Altınbaş		
	Aydemir Öztürk	Masonlukta Kadın	8.4.1988
	Tansı Atasev	M.: luk ve Sanat Etkileşimleri	22.4.1988
	Kaya Demirkan		
Atanur	Ufuk Türkeri	Edebiyatta Masonluk	2.5.1988
Erdem	Can Arpaç	Ülkemizde ve dünyada masonluğu bekleyen tehlike ve karşı tedbirler nelerdir	19.4.1988
Denge	Mehmet Kıcıman		
	Orhan Alsac	Bir Portre bir kitap Y. Kadri	
	Ahmet Onbaşıoğlu	KARAOSMANOĞLU	3.3.1988
	Sami Gürel		
D. Güneş	Tuncay Kesim	Masonluğun yazılı olmayan Kuralları	6.1.1988

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
D. Güneş	Rahmi Tuncalp	Üs.: Muh.:	2.3.1988
Tolerans	S. Tugay	M.: tarihsel gelişmesi Anderson yasaları	24.2.1988
	Necip Alayeli	İskoç Riti	9.3.1988
	Önder Tüzüncü	İtalya, Yunanistan, Danimarka Ma.: Lo.: ziyaret intibaları	23.3.1988
	İlker Başaydın	Hekimlik ve Masonluk	13.4.1988
	Ethem Sena Çınar	Masonluğun Maruz Kaldığı tenkitler üzerine incelemeler	27.4.1988
Çukurova	Nihat Akbaş	Masonluk ve Prensipleri	28.4.1988
İZMİR			
İzmir	Tacettin Ürkmen	Spekülatif M.: luğun başlangıcında bilim, felsefe ve sanat	25.2.1988
	Sahir Erman	2. Dereceğin Sembolizması	24.3.1988
Nur	Ali Öktem	Dün, Bugün, Yarın	1.3.1988
	Yusuf Kökdamar	M.: lukta teizm ve Deizmin Yeri	29.3.1988
	Yüksel Kazımcı	M.: lukta intizam	12.4.1988
İrfan	İzreç Aksu	EV.: UL.: Mİ.: HUZURUNDA M.: LUK	21.3.1988
	Gürkan Kefeli	A. EINSTEİN VE M.: LUK	4.4.1988
Eylem	Atila Tüzüner	Bilimsel Araştırmalar ve Dini Bilgilerimiz	15.2.1988
Manisa	Fırat Var	Kuruluşumuzun 10. Yılı	9.3.1988
Ege	Bülent Var	M.: lukta Sır	21.1.1988
	M. Celal Özlü	Mukadderat	21.1.1988
	Vakur Samim Günöy	Kuruluş Yılı	3.3.1988
	H. Zeki Süzen	TOLERANS	28.4.1988
	Hasan Gökçe	İçgüdü	28.4.1988
	Muzaffer EK	Vicdan Özgürlüğü	12.5.1988
	Tomris Kabakçı	Beşeri İlişkiler	12.5.1988
Işın	Teoman Gürkan	Sancak	29.2.1988
	Kemal Adıyaman	Berat	29.2.1988
	M. Enver Şenerdem	Fransız ve Scotch Ritüelleri arasındaki Ritüel farklılıklar	11.4.1988
	Erdal Özışık	Bü.: L.: Tanzim töreni ve tersimatı	11.4.1988

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	EB. : MAŞ. : TARİHİ
Refik Kırçak	İstanbul 00.00.1940	12.2.1966	İrfan	25.2.1988
Yusuf Bora	Kayseri 00 00.1908	13.03.1958	Gönül	5.4.1988
Babür Ardahan	Artvin 16.2.1929	5.2.1985	Fazilet	15.3.1988
Cevdet Çağla	İst. 00.00.1900	28.2.1964	Sevepler	22.2.1988
Zeki Ekemen	İst. 00.00.1919	20.5.1952	Sadık Dostlar	30.4.1988
Doğan Sindiren	İst. 18.5.1931	23.3.1973	Çankaya	5.4.1988
Tuncer Evran	Ankara 00.00.1931	12.12.1972	Gönül Mimarları	27.3.1988
Muzaffer Arkan	Edirne 1910	4.5.1972	Ükü	24.1.1988
Nuber Z. Hamper	Akşehir 1912	17.6.1950	İdeal	17.2.1988

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

EBD. : MAŞ. : 'a intikal eden KK. : 'mize E.U.M.'dan sonsuz mağfiret ve kederli ailelerine ve bütün KK. : 'mize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

C O N T E N T S

1. Master Naki Cevat Akkerman Sami GÜR'ÜN
7. Freemasonry, Accused in İslam and the
Truth Behind It Naki Cevad AKKERMAN
18. The Hashishin, The Druzes and
Freemasonry Celil LAYIKTEZ
33. Shamanism and Freemasonry Nezh RONA
38. Know Thyself Yusuf KÖKDAMAR
48. Wisdom and Intuition Ahmet AKKAN
53. Knowing Oneself Raşid TEMEL
56. Attaining Light Abdülkadir ERENGÜL
64. Logos Moiz VARON
70. Brother Saadettin Ozil Ziya UMUR
73. The Philosophy and Place of Mathematical
Concepts and Symbols Sevil ÇALIŞKAN
80. Masonry and Philately Tarık GÜNER
82. Freemasonry in Turkey Faruk ERENGÜL
87. News From Our Lodges Mimar SİNNAN
96. In Memoriam Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1988

NO : 68